

Літаратура і Мастацтва

ВЫДАЕЦА
3 1932 г.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАЎ БССР

№ 1 (2735)

Субота, 4 студзеня 1975 г.

Цана 8 кап.

НА ВАГО ДНЯ ВІНШАВАННЕ САВЕЦКАМУ НАРОДУ

Дарагія таварышы, сябры!

Новы, 1975 год уваходзіць у дамы савецкіх людзей.

У гэтыя ўрачыстыя мінуцы мы звяртаем свой погляд на падзеі і справы года адыходзячага. Гэта быў год вялікай і плённай работы нашага гераічнага рабочага класа, слаўнага калгаснага сялянства, народнай інтэлігенцыі па ажыццяўленню ідэй і рашэнняў XXIV з'езда Камуністычнай партыі. Ён застанецца ў нашай памяці як год новых перамог у камуністычным будаўніцтве, значных поспехаў ва ўмацаванні міру і міжнароднай бяспекі.

Чацвёрты год пяцігодкі парадаваў нас вялікімі дасягненнямі ў развіцці сацыялістычнай эканомікі, павышэнні народнага дабрабыту. Загарэліся агні многіх новых заводаў і фабрык, жылых кварталаў, пасёлкаў і цэлых гарадоў. Пракладзены сотні і тысячы кіламетраў новых дарог, трубаправодаў, ліній высокавольтавых перадач, арашальных каналаў. Дасягнуты высокі прырост прамысловай вытворчасці. Новыя поспехаў дабіліся працаўнікі сельскай гаспадаркі. Атрыманы рэкордны ўраджай бавоўны.

Для мільёнаў савецкіх людзей 1974 год адзначаны ростам заробтнай платы, дапамог і пенсій, паляпшэннем жыллёвых умоў.

Усё дасягнутае — гэта плён упорнай працы рабочых, калгаснікаў, вучоных, спецыялістаў, усіх савецкіх людзей — энтузіястаў і майстроў сваёй справы, людзей мужных і працавітых. Свой дастойны ўклад у нашы агульныя поспехі ўнеслі працоўныя ўсіх савецкіх рэспублік, усіх нацый і народнасцей. Сардэчнае дзякуй вам, дарагія таварышы!

Надыходзячы 1975 год — завяршальны год дзевятай пяцігодкі. Наперадзе ў нас вялікія стваральныя задачы. Яны вызначаны снежаньскім Пленумам Цэнтральнага Камітэта КПСС, сесіяй Вярхоўнага Савета СССР.

Камуністычная партыя і Савецкая дзяржава будуць і ў далейшым паслядоўна і няўхільна праводзіць курс на далейшае развіццё сацыялістычнай эканомікі, навукі і культуры, павышэнне жыццёвага ўзроўню народа, умацаванне магутнасці краіны.

Таварышы! Вось ужо тры дзесяцігоддзі савецкія людзі жывуць і працуюць пад мірным небам. Гэтым мы абавязаны мудрай знешняй палітыцы ленінскай партыі, эканамічнай і абароннай магутнасці Савецкай дзяржавы, умацаванню пазіцыі сусветнага сацыялізму. У надыходзячым годзе савецкі народ

урачыста адзначыць 30-годдзе Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Свяшчэнная памяць аб яе героях, аб усіх, хто аддаў жыццё, абараняючы заваёвы сацыялізму, хто, не шкадуючы сябе, змагаўся на фронце і ў тыле за гонар, свабоду і незалежнасць нашай Радзімы.

Савецкі Саюз у цеснай садружнасці з брацкімі краінамі сацыялізму паспяхова ажыццяўляе Праграму міру, распрацаваную XXIV з'ездам КПСС. Ніколі яшчэ знешнія ўмовы для камуністычнага будаўніцтва не былі такімі спрыяльнымі, як сёння. Важны канструктыўны ўклад у паляпшэнне адносін паміж народамі, у справу ўмацавання міру ва ўсім свеце ўнеслі сустрэчы Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева з кіраўнікамі ФРГ, ЗША, Францыі і іншых дзяржаў.

Камуністычная партыя і Савецкая дзяржава будуць, як і раней, няўхільна праводзіць палітыку ўмацавання міру паміж народамі, бо гэта з'яўляецца абавязковай умовай паспяховага ажыццяўлення нашых вялікіх мэт і ідэалаў, адпавядае карэнным інтарэсам і спадзяванням усяго працоўнага чалавецтва.

Напярэдадні Новага года мы шлём сардэчныя віншаванні і самыя добрыя пажаданні працоўным краін сацыялізму, камуністычным і рабочым партыям, рабочаму класу, працоўным сялянам, перадавой інтэлігенцыі капіталістычных краін. Мы шлём наша прывітанне народам маладых дзяржаў, будаўнікам новага незалежнага жыцця, барацьбітам супраць імперыялізму, усім сумленным людзям зямлі, якія выступаюць за мір і прагрэс.

Дарагія таварышы! Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР, Савет Міністраў СССР сардэчна віншуюць з надыходзячым Новым годам усіх савецкіх людзей — рабочых і калгаснікаў, інжынерна-тэхнічных работнікаў, дзеячаў навукі і культуры, ветэранаў рэвалюцыі, вайны і працы, слаўных савецкіх жанчын, нашу выдатную моладзь, воінаў доблесных Узброеных Сіл! Моцнага вам здароўя, поспехаў у працы, вучобе і творчасці! Няхай кожнай сям'і, кожнаму савецкаму чалавеку спадарожнічаюць радасць і шчасце ў жыцці!

Наш навагодні тост — за вялікі савецкі народ, за нашу ленінскую партыю, за працвітанне любімай Айчыны, за трывалы мір на Зямлі!

З Новым годам, з новым шчасцем, дарагія таварышы!

ЧЫТАЙЦЕ

Ў НУМАРЫ:

**ПАРТЫЯ КЛІЧА
ДА НОВЫХ ЗДЗЯЙ-
СНЕННЯЎ.**

Стар. 2.

**ЛАЎРЭАТЫ ДЗЯР-
ЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ
БССР.**

Стар. 3—4.

**АПАВЯДАННЕ, ГОД
1975.**

Стар. 6—7.

**ПАЭТЫЧНЫ ДЭ-
БЮТ.**

Стар. 7.

**РАЗМОВА ПРА АК-
ЦЭРАЎ.**

Стар. 8—9.

**ВОПЫТ ГОМЕЛЬ-
СКІХ КУЛЬТРА-
БОТНІКАЎ.**

Стар. 12—13.

**ПІСЬМО З БРАТ-
НЯЙ РЭСПУБЛІКІ.**

Стар. 14.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КПСС

ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА
САВЕТА СССР

САВЕТ МІНІСТРАЎ
СССР

ЗВАРОТ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС ДА ПАРТЫІ, ДА САВЕЦКАГА НАРОДА

Дарагія таварышы!
Наша сацыялістычная Радзіма ўступіла ў новы, 1975 год — завяршальны год дзевятай пяцігодкі. Мінулі чатыры гады напружанай работы, творчых намаганняў партыі і народа па ажыццяўленню гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, выпрацаванага ім курсу ўнутранай і знешняй палітыкі. У нас ёсць усе падставы сказаць, што за гэтыя гады Саветскі Саюз зрабіў значны крок наперад ва ўсіх галінах грамадскага жыцця, умацаваліся яго міжнародныя пазіцыі, аўтарытэт і ўплыў ва ўсім свеце.

З пачуццём законнай гордасці савецкія людзі падаводзяць вынікі сваёй работы і ў мінулым, 1974 годзе. Працаўнікі гарадоў і вёсак, разгарнуўшы масавае сацыялістычнае спаборніцтва, дабіліся новых поспехаў у гаспадарчым і культурным будаўніцтве.

Галоўны палітычны вынік прайшоўшага чатырохгоддзя заключаецца ў тым, што забяспечана дынамічнае развіццё народнай гаспадаркі ў цэлым, зроблен вялікі крок наперад у стварэнні матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму.

Працягваюцца інтэнсіўнае нарошчванне эканамічнай магутнасці Саветаў Саюза. На больш высокую ступень узнялася сацыялістычная індустрыя. У строй уведзены сотні буйных прамысловых прадпрыемстваў. Далейшае развіццё атрымалі ўсе галіны прамысловасці, будаўніцтва, транспарту і сувязі. Узрасла прадукцыйнасць працы, павысіўся тэхнічны узровень вытворчасці, асвоен выпуск многіх сучасных відаў прадукцыі.

У выніку паслядоўнага правядзення аграрнай палітыкі партыі, асновы якой на сучасным этапе заклалі саветскі (1965 г.) Пленум ЦК КПСС, сельская гаспадарка ўз'яўлена ператварэннем у высокаразвіты сектар сацыялістычнай эканомікі. Умацавалася матэрыяльна-тэхнічная база калгасаў і саўгасаў, павялічылася вытворчасць прадуктаў земляробства і жывёлагадоўлі.

Савецкія людзі рэальна адчуваюць плён выпрацаванай XXIV з'ездам КПСС сацыяльна-эканамічнай праграмы. Істотна ўзняўся ўзровень народнага дабрабыту. Узрасла заробатная плата рабочых і служачых, аплата працы калгаснікаў. Звыш 30 мільёнам чалавек павышаны пенсіі, дапамогі і стыпендыі, уведзена выплата дапамог на дзяцей малазасяпечаным сем'ям. У шырокіх маштабах працягвалася жыллёвае будаўніцтва. З пачатку пяцігодкі 45 мільёнам чалавек палепшаны жыллёвыя ўмовы. Мяняецца аблічча нашых гарадоў і вёсак, больш становіцца школ, балніц, клубаў, кінатэатраў, прадпрыемстваў гандлю і бытавога абслугоўвання. Усё гэта пераканаўча сведчыць аб тым, што лінія партыі на павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа ўвасабляецца ў канкрэтныя, прыкметныя справы.

На належным узроўні падтрымліваецца абаронная магутнасць краіны. Верныя сваіму абавязку нашы доблесцы Узброеныя Сілы надзейна ахоўваюць рубяжы Айчыны, стваральную працу народа, гістарычныя завабывы сацыялізму.

Становіцца ў краіне Саветаў, уздым дабрабыту савецкага народа знаходзяцца ў яркім кантрасце са становішчам працоўных і з абстаноўкай у капіталістычным свеце. У нас няма эканамічнага крызісу, няма беспрацоўя, інфляцыі. Мы ўпэўнена глядзім у будучыню.

Ажыццяўленне планаў камуністычнага будаўніцтва непарыўна звязана з захаваннем і ўмацаваннем міру. У імя гэтай высокароднай і гуманнай мэты, якая адпавядае інтарсам і спадзяванню ўсяго чалавецтва, наша партыя і Саветская дзяржава няўхільна і настойліва дабіваюцца ажыццяўлення праграмы міру, выпрацаванай XXIV з'ездам КПСС. Робіцца ўсё для таго, каб савецкія людзі маглі жыць і працаваць у мірных умовах. Сумесна з брацкімі сацыялістычнымі краінамі прынят рад новых мер, накіраваных на паглыбленне міжнароднай разрадкі, расшырэнне раўнапраўнага, узаемавыгоднага супрацоўніцтва дзяржаў з розным грамадскім ладам, на згуртаванне ўсіх прагрэсіўных, міралюбных сіл у барацьбе супраць імперыялістычнай агрэсіі і рэакцыі, за трывалы мир і бяспеку для ўсіх народаў.

Усе нашы поспехі — гэта вынік натхнёнай працы гераічнага рабочага класа, слаўнага калгаснага сялянства, народнай інтэлігенцыі, савецкіх жанчын, нашай выдатнай моладзі, працоўных усіх нацыянальнасцей Саюза ССР. У ходзе сацыялістычнага спаборніцтва, якое атрымала ў мінулым годзе новы размах, нарадзіліся многія каштоўныя пачынанні. Расшырыўся рух за прыняццё і выкананне сустрэчных планаў.

Узоры працоўнай доблесці паказваюць ударнікі дзевятай пяцігодкі і перадавыя калектывы. Яны — гордасць і слава нашага народа і па праву карыстаюцца ўсеагульнай пашанай і павагай. Партыя і дзяржава высока цэняць і заахвочваюць іх працу. Многія перадавікі і наватары ўдаскоены высокіх узнагарод Радзімы. лепшым з лепшых прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. За шматгадовую бездакорную работу на

адным прадпрыемстве і вытворчых дасягненні рабочыя і калгаснікі ўзнагароджваюцца ордэнам Працоўнай Славы. Няхай прыклад ударнікаў дзевятай пяцігодкі натхняе на новыя працоўныя поспехі мільёны савецкіх людзей!

Усе нашы поспехі — гэта вынік паслядоўнага ажыццяўлення ленынскай палітыкі Камуністычнай партыі, арганізатарскай і ідэйна-выхаваўчай работы партыйных, савецкіх, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый. У барацьбе за ажыццяўленне рашэнняў XXIV з'езда КПСС яшчэ больш умацавала мераліна-палітычнае адзінства савецкага грамадства, умацавалася брацкая дружба народаў СССР. Савецкія людзі поўнасцю адбараюць і актыўна падтрымліваюць унутраную і знешнюю палітыку камуністычнай партыі, шматгранную і мэтаакіраваную дзейнасць Цэнтральнага Камітэта КПСС, яго Палітбюро на чале з Генеральным сакратаром ЦК таварышам Л. І. Брэжневым. У адзінстве партыі і народа — коўніца нашай сілы, аснова ўсіх нашых перамог.

Дарагія таварышы!
Ншы, 1975 год — гэта год, у якім нам трэба будзе завяршыць выкананне задач дзевятай пяцігодкі, намечаных XXIV з'ездам КПСС. Тым самым будзе створана трывалая аснова для паспяховай работы ў наступнай, дзевятай пяцігодцы, для рэалізацыі даўгачаснай сацыяльна-эканамічнай палітыкі партыі. Савецкія людзі зрабюць усё, каб дасягнуць гэтай мэты.

1975 год — гэта год, калі мы будзем адзначаць 30-годдзе Перамогі ў Вялікай Айчынай вайне, у якой савецкі народ праявіў масавы гераізм і мужнасць, адстаяў гонар, свабоду і незалежнасць сацыялістычнай радзімы, выратаваў народы свету ад пагрозы фашызмскага зняволення. Патрыятычны абавязак кожнага савецкага чалавека — дастойна сустраць юбілей вялікай Перамогі, азнаменаваць яго новымі дасягненнямі на працоўным фронце.

Нашы задачы на гэты год вызначаны снежаньскім Пленумам Цэнтральнага Камітэта КПСС і сесіяй Вярхоўнага Савета СССР. Выкананне народнагаспадарчага плана на 1975 год будзе азначаць новы буйны крок у далейшым умацаванні эканамічнай магутнасці краіны, развіцці ўсіх галін народнай гаспадаркі, навукі і культуры, павышэнні дабрабыту працоўных. Вырашэнне гэтых задач мае велізарнае эканамічнае, палітычнае і міжнароднае значэнне.

Высокімі тэмпамі будзе развівацца сацыялістычная прамысловасць, яшчэ больш узрасце яе маштабы. У строй дзеючых уойдуць сотні новых прадпрыемстваў чорнай і калерскай металургіі, машынабудавання, хіміі і энергетыкі, па здабычы вугалю, нафты і газу, лёгкай і харчовай прамысловасці.

Будзе прадоўжана развіццё буйных тэрытарыяльна-вытворчых комплексаў, збудаванне многіх важных народнагаспадарчых аб'ектаў, сярод якіх Камскі аўтамабільны завод, Байкала-Амурская чыгуначная магістраль, Чэбаксарскі завод прамысловых трактараў, Усць-Ілімскі леспрамысловы комплекс, Ленінградская і Курская атамныя электрастанцыі, Нурэкская і Саяна-Шушанская ГЭС. Усё гэта дасць магчымасць пайну паставіць на службу народу велізарныя багаці Сібіры, Далёкага Усходу і іншых раёнаў краіны.

На новы ўзровень узнімецца сельская гаспадарка. Намячаецца павялічыць вытворчасць і нарыхтоўкі збожжа і іншых прадуктаў земляробства і жывёлагадоўлі. Трэба будзе многае зрабіць па паслядоўнаму пераводу сельскагаспадарчай вытворчасці на індустрыяльную аснову, яе спецыялізацыі, канцэнтрацыі і міжгаспадарчай кааперацыі, шырокай хімізацыі і меліярацыі. Разгорнецца работа па ажыццяўленню комплекснай праграмы развіцця сельскай гаспадаркі нечарназёмнай зоны РСФСР.

Важныя меры прадугледжаны па далейшаму паліяпшэнню дабрабыту працоўных. Узрасце заробатная плата, выплаты і льготы з грамадскіх фондаў спажывання, у вялікіх аб'ёмах намечана працягваць жыллёвае будаўніцтва, а таксама ўзвядзенне школ, балніц і аб'ектаў камунальна-бытавога прызначэння. Павялічыцца вытворчасць і продаж сельніцтва прамысловых і харчовых тавараў. Партыя і ў далейшым будзе рабіць усё для таго, каб павышаць узровень жыцця савецкіх людзей, паляпшаць умовы іх працы і быту.

Таварышы!
У народнагаспадарчым плане на 1975 год ўлічваюцца набыты вопыт і новыя праблемы, пастаўленыя жыццём. Заданні гэтага плана з'яўляюцца напружанымі, але ў нас ёсць усё неабходнае для іх паспяховага выканання і перавыканання. Мы маем велізарную эканамічную магутнасць, выдатныя кадры рабочых, калгаснікаў і спецыялістаў, вялікі навукова-тэхнічны патэнцыял, багатыя прыродныя рэсурсы.

Аднак нельга закрываць вочы і на наяўныя недахопы. Яны ёсць і ў цяжкай індустрыі, і ў вытворчасці прадметаў

народнага спажывання, і ў будаўніцтве, і ў сельскай гаспадарцы. Нярэдка зацягваюцца тэрміны ўводу і асваення вытворчых магутнасцей, асобныя прадпрыемствы не выконваюць планаў. Не заўсёды адпавядаюць сучасным патрабаванням якасць і асартымент выпускаемай прадукцыі.

Грунтоўны і самакрытычны аналіз як нашых дасягненняў, так і ўзнікаючых праблем з'яўляецца неабходнай перадумовай далейшага руху наперад. Справа за тым, каб усё гэта і ўмела выкарыстоўваць нашы ўзросшыя магчымасці, прывесці ў дзейнасць рэзервы, рэзуча пераадолаваць недахопы, паляпшаць работу ўсіх звенняў народнай гаспадаркі.

Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае рабочых, калгаснікаў, спецыялістаў, вучоных, усіх савецкіх людзей шырока разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за выкананне і перавыкананне планавых заданняў 1975 года, за павышэнне эфектыўнасці вытворчасці, за паспяховае завяршэнне пяцігодкі. Дзевізіам спаборніцтва было і застаецца: даць прадукцыі больш, лепшай якасці, з меншымі затратамі! Іменна гэта павінна быць у цэнтры ўвагі ўдзельнікаў сацыялістычнага спаборніцтва, вызначаць змест і рытм работы кожнага працоўнага калектыву, усіх заводаў, фабрык, шахт, руднікоў і будоўляў, калгасаў і саўгасаў, прадпрыемстваў транспарту і сувязі, сферы абслугоўвання, устаноў навукі і культуры.

На сучасным этапе на першы план побач з колькаснымі ўсё больш выступаюць якасныя паказчыкі эканамічнага росту краіны. Настойлівае патрабаванне нашых дзён — паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу, укараненне яго дасягненняў, перадавых метадаў арганізацыі працы, вытворчасці і кіравання, планмернае ажыццяўленне рэканструкцыі і тэхнічнага пераўзбраення прадпрыемстваў, развіццё масавага руху за высокую якасць прадукцыі. Барацьба за якасць, за павышэнне эфектыўнасці павінна пранізваць усё бакі нашай дзейнасці.

Рашаючае значэнне мае далейшы рост прадукцыйнасці працы. Дастаткова сказаць, што павышэнне прадукцыйнасці працы толькі на адзін працэнт дасць магчымасць павялічыць выпуск прамысловой прадукцыі амаль на 5 мільярдаў рублёў у год. У гэтым годзе 86 працэнтаў прыросту прамысловой прадукцыі, асноўны прырост вытворчасці ў сельскай гаспадарцы, аб'ёму работ у будаўніцтве і на транспарце намячаецца атрымаць за кошт гэтага фактара. Клопаты аб росце прадукцыйнасці працы — справа гонару кожнага савецкага чалавека, кожнага працоўнага калектыву.

Неад'емная рыса сацыялістычнага гаспадарання — эканомія і беражлівасць. Вельмі важна разумна, па-гаспадарску выкарыстоўваць нашы матэрыяльныя, грашвыя, прыродныя рэсурсы, рабочы час кожнага працоўніка. Гэтага можна дабіцца, калі мільёны рабочых, калгаснікаў, спецыялістаў, усё працоўнае краіны будучы лічыць эканомію сыравіны, электраэнергіі і матэрыялаў сваёй кроўнай справай. Зніжэнне матэрыяльных затрат на выпускаемую прадукцыю толькі на адзін працэнт цяпер раўназначнае дадатковаму павелічэнню нацыянальнага даходу амаль на 4 мільярды рублёў. Абавязак кожнага савецкага чалавека — настойліва змагацца супраць безгаспадарчасці і марнатраўства, бератчы сацыялістычную ўласнасць, наша грамадскае багацце.

Працяг народа ў нашай краіне створаны велізарныя вытворчыя фонды. Іх рацыянальнае выкарыстанне, хуткае асваенне новаўведзеных магутнасцей, зніжэнне прастою абсталявання, гаспадарскія адносіны да тэхнікі, да кожнага станка, машыны даюць велізарны эканамічны эфект. Павышэнне фондааддачы ў прамысловасці толькі на адну капейку з рубля вытворчых фондаў прыносіць эканомію ў тры мільярды рублёў.

У барацьбе за паспяховае завяршэнне дзевятай пяцігодкі перад працоўнымі калектывамі, перад кожным савецкім чалавекам стаяць канкрэтныя задачы. І вельмі важна, каб яны вырашаліся своечасова, добрасумленна, з веданнем справы. Трэба імкнуцца да таго, каб кожны працаваў старанча, творча, захоўваў працоўную, дзяржаўную дысцыпліну, праяўляў высокую патрабавальнасць да сябе і сваіх таварышаў. Кожная брыгада і цэх, кожнае прадпрыемства і будоўля, кожны калгас і саўгас павінны працаваць дакладна і зладжана, прыкладаць максімум энергіі і настойлівасці ў выкананні і перавыкананні заданняў, сустрэчных планаў, сацыялістычных абавязкаў. У гэтым — абавязковая ўмова поспеху ўсёй нашай работы.

Цэнтральны Камітэт КПСС, звяртаецца да рабочага класа — выдучай сілы савецкага грамадства, — да вас, работнікі прамысловасці, будаўніцтва, транспарту і сувязі:

актыўна змагайцеся за дзятэрміновае выкананне заданняў завяршальнага года пяцігодкі па аб'ёму, наменклатуры

і якасці прадукцыі, за павышэнне эфектыўнасці вытворчасці, дабівайцеся, каб прадуктыўна выкарыстоўваўся рабочы час, абсталяванне, эканомна выдатковайце электраэнергію, паліва, сыравіну і матэрыялы; дзятэрмінова ўводзьце ў дзейнасць новыя аб'екты, хутчэй асвойвайце вытворчыя магутнасці!

Цэнтральны Камітэт КПСС звяртаецца да калгаснага сялянства, рабочых саўгасаў, да вас, работнікі сельскай гаспадаркі:

павялічвайце вытворчасць і продаж дзяржаўна-сельскагаспадарчай прадукцыі; павышайце ўраджайнасць і валавыя зборы збожжавых, баваюны, цукровых буракоў, бульбы і іншых культур; узнімайце прадуктыўнасць жывёлагадоўлі, павялічвайце пагалоўе жывёлы і птушкі; атрымлівайце больш мяса, маляка, яек і іншых прадуктаў; змагайцеся за якасць прадукцыі, за эфектыўнае выкарыстанне кожнага гектара зямлі, кожнага трактара і камбайна, кожнай тоны мінеральных угнаенняў!

Цэнтральны Камітэт КПСС звяртаецца да народнай інтэлігенцыі, да вас, інжынеры і тэхнікі, спецыялісты сельскай гаспадаркі, дзятэчы навукі і культуры, работнікі асветы і аховы здароўя:

накіроўвайце намаганні на паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу; умацоўвайце сувязі навукі з вытворчасцю, хутчэй укараняйце ў практыку дасягненні навукі, тэхнікі і перадавога вопыту; дабівайцеся далейшага росквіту савецкай культуры, народнай асветы і аховы здароўя; сваёй творчасцю натхняйце людзей на новыя працоўныя поспехі і здзяйсненні; будзьце і ў далейшым вернымі памочнікамі партыі ў выхаванні новага чалавека, нашай моладзі ў духу ідэалаў камунізму, савецкага патрыятызму, пралетарскага інтэрнацыяналізму!

Цэнтральны Камітэт КПСС звяртаецца да вас, работнікі гандлю, грамадскага харчавання, службы быту і камунальнай гаспадаркі:

развівайце і ўдасканальвайце сферу бытавых паслуг, укараняйце прагрэсіўныя формы і метады работы, павышайце культуру абслугоўвання савецкіх людзей!

Цэнтральны Камітэт КПСС звяртаецца да вас, савецкія жанчыны:

ваша самаадданая праца, вашы мацярынскія клопаты аб сям'і, аб дзецях здабылі найглыбейшую ўдзячнасць і павагу ўсяго грамадства. Новы, 1975 год адзначаецца на ўсёй планеце як год жанчыны. Яшчэ больш актыўна ўдзельнічайце ў грамадскім жыцці, у стваральнай працы на карысць Айчыны!

Цэнтральны Камітэт КПСС звяртаецца да вас, юнакі і дзятэчаты савецкай краіны:

будзьце дастойнай зменай старэйшых пакаленняў, прадаўжальнікамі іх гераічных спраў і традыцый. Настойліва і ўпорна авалодвайце ведамі, азнамяйце завяршальны год пяцігодкі ўдарнай працай; уносьце дастойны ўклад ва ўсенародную барацьбу за паспяховае выкананне планаў Камуністычнай партыі!

Цэнтральны Камітэт КПСС заклікае партыйных, савецкіх, гаспадарчых, прафсаюзных, камсамольскіх арганізацый пастаянна паляпшаць работу ў махах, удасканальваюць арганізацыю сацыялістычнага спаборніцтва, метады кіраўніцтва гаспадаркай, павышаць адказнасць усіх работнікаў за даручаную справу. Трэба настойліва ўсталёўваць ленынскі стыль работы ва ўсіх звеннях гаспадарчага і дзяржаўнага апарату, рэзуча выступаць супраць ведамаснасці, месніцтва і безадказнасці, развіваць крытыку і самакрытыку, смела выўляць недахопы, ліквідоўваць усё, што перашкаджае паспяховай рабоце.

Абавязак камуністаў і камсамольцаў — ісці на чале спаборніцтва, быць яго натхняючай і арганізуючай сілай, паказваць прыклад высокай свядомасці і творчай актыўнасці ў вытворчым і грамадскім жыцці. Яны закліканы і ў далейшым актыўна выконваць ролю авангарда працоўных калектываў у барацьбе за дастойнае завяршэнне дзевятай пяцігодкі.

Таварышы!
Год ад году наша Радзіма становіцца багацейшай і мацнейшай, паляпшаецца жыццё народа. З глыбокай верай у будучыню, у правільнасць гістарычнай справы, завешчанай нам вялікім Леныным, мы ідзем наперад да намечанай мэты — камунізму.

Цэнтральны Камітэт КПСС выказвае ўпэўненасць у тым, што наша партыя, увесь савецкі народ і ў завяршальным годзе пяцігодкі будучы працаваць з невычарпальнай творчай энергіяй, праявляць высокую арганізаванасць і даб'юцца новых выдатных перамог на ўсіх нап'рамках камуністычнага будаўніцтва.

Вышэй сцяг усенароднага сацыялістычнага спаборніцтва за паспяховае завяршэнне пяцігодкі, за выкананне велічных задач, пастаўленых XXIV з'ездам КПСС!

АБ ПРЫСУДЖЭННІ ДЗЯРЖАЎНЫХ ПРЭМІЙ БССР 1974 ГОДА Ў ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА

Цэнтральны Камітэт КП Беларусі і Савет Міністраў Беларускай ССР, разгледзеўшы прапанову Камітэта па дзяржаўных прэміях БССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры, паставілі прысудзіць Дзяржаўныя прэміі БССР 1974 года:

У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ

Імя Янкі Купалы — **Атраховічу** Кандрату Кандратавічу (Кандрату Крапіве) — за камедыю «Брама неўміручасці».

Імя Якуба Коласа — **Макаёнку** Андрэю Ягоравічу — за камедыі «Трыбунал» і «Таблетку пад язык».

За творы літаратуры і мастацтва для дзяцей — **Якімовічу** Аляксандру Іванавічу (Алесю Якімовічу) — за аповесці «Адкуль ліха на свеце», «Канец сервітуту» і «Кастусь Каліноўскі».

У ГАЛІНЕ ЖУРНАЛІСТЫКІ

Імя П. М. Лепаўскага —

Сакратар Цэнтральнага Камітэта КП Беларусі **П. МАШЭРАЎ.**

Конавай Наталлі Аляксандраўне, **Керногу** Мікалаю Захаравічу, **Сафроненку** Аляксандру Вікенцьевічу — за нарысы «Рабочы: сацыяльны партрэт».

У ГАЛІНЕ МУЗЫКІ

Шырму Рыгору Раманавічу — за двухтомную працу «Беларускія народныя песні» (для хору).

У **ГАЛІНЕ КІНЕМАТАГРАФІІ** **Чацверыкову** Віталію Паўлавічу, **Новікаву** Івану Рыгоравічу, **Чыгрынаву** Івану Гаўрылавічу, **Аліферу** Барысу Аляксеевічу, **Белавусаву** Уладзіміру Пракопавічу, **Ледагору** Ігару Вадзімавічу — за мастацкі тэлевізійны фільм «Руіны страляюць...».

У ГАЛІНЕ ВЫЯЎЛЕНЧАГА МАСТАЦТВА

Анікейчыку Анатолію Аляксандравічу, **Гумілеўскаму** Льву Мікалаевічу, **Заспіцкаму** Андрэю Міхайлавічу — за помнік Янку Купалу ў г. Мінску.

Старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР **Ц. КІСЯЛЕЎ.**

РАБОТНИКАМ КИНЕМАТОГРАФИИ БЕЛАРУСКОЙ ССР

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Беларусі горача віншуе калектыв студыі «Беларусьфільм» і ўсіх работнікаў кінематаграфіі рэспублікі з 50-годдзем беларускага кіно і жадае кінематаграфістам вялікіх поспехаў у стварэнні новых, значных па сваіх ідэйна-мастацкіх вартасцях і грамадскаму гучанню твораў, у далейшым паляпшэнні кінаабслугоўвання насельніцтва.

Прасякнутае духам партыйнасці і народнасці, беларускае кінамастацтва выступае актыўнай сілай ідэйна-эстэтычнага выхавання працоўных, стварае яркі летапіс барацьбы нашага народа за вырашэнне грандыёзных задач гаспадарчага і культурнага будаўніцтва. Многія мастацкія і дакументальныя кінастужкі беларускіх кінематаграфістаў атрымалі шырокую вядомасць у краіне, з'явіліся важным укладом у развіццё савецкага кінамастацтва.

Кіно ў наш час — сапраўды самы масавы і любімы від мастацтва. Дзякуючы энтузіязму і самаадданай працы работнікаў кінафікацыі і кінапракату, яно даходзіць да кожнага працоўнага калектыву, стала неад'емнай арганічнай часткай культурнага жыцця савецкага чалавека.

Нясмыслена растучыя духоўныя запатрабаванні савецкіх людзей патрабуюць ад работнікаў кіно новых, больш актыўных творчых пошукаў, праніклівага і глыбокага асэнсавання шматграннага жыцця савецкага народа, яго гераічных працоўных і ратных подзвігаў, стварэння маштабных эпічных кінапапалатнаў, хвалюючых актуальнасцю і пераканаўчасцю тэмы, сілай ідэйнага пафасу і высокай мастацкай дасканаласці.

Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі выказвае ўпэўненасць у тым, што работнікі кінематаграфіі рэспублікі памножаць свае намаганні ў барацьбе за паспяховае ажыццяўленне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, заўсёды будучы ў перадавых радах барацьбы за выхаванне чалавека камуністычнай будучыні, аддадучы увесь свой талент і вопыт высокамастацкаму адлюстраванню савецкай рэчаіснасці, усталяванню велічы і ўсеперамагаючай сілы ідэй ленынізму.

**ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ
КАМПАРТЫІ БЕЛАРУСІ.**

Рыгор ШЫРМА:

«ПЕСНЯ — ДУША НАРОДА»

На пытанні карэспандэнта «ЛіМа» адказвае народны артыст ССР Рыгор Раманавіч ШЫРМА.

— Віншуючы вас з высокай узнагародай, тысячы людзей прыгадваюць свае непасрэдныя ўражанні ад тых песень, што жывуць у нашай памяці або ў вашым запісе, або ў вашай выканаўчай трактоўцы. Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла БССР, якую вы стварылі і якой вы надалі ранг высокага прафесіяналізму, і цяпер, калі яе творчае кіраўніцтва належыць маладым вамым выхаванцам, называюць «Хорам Шырмы». Вы маеце права на імя летапісца беларускай народнай песні...

— Я асабліва ўсхваляваны тым, што Дзяржаўная прэмія БССР, якая адзначыла і двухтомную песенную скарбніцу, сабраную мною на шляхах і скрыжаваннях роднага краю, нібы падводзіць вынікі шматгадовай працы. Нават скажу больш — працы ўсяго майго свядомага жыцця. Дзе б я ні быў, што б я ні рабіў, мае думкі заўсёды былі з ёй, з песняй майго народа. Невычэрпная крыніца пацуждзяў і роздуму людзей пра сваю зямлю, пра сваю працу на ёй, пра каханне і вернасць, пра абарону родных паселішч ад ворагаў, пра характава прыроды...

Калі я сказаў — «невывучыўшы» — гэта не перабольшанне!

Ад нараджэння чалавека — песня з ім. Калыханка, вясельная, жніўная, салдацкая, арцельная, лірычная споведзь, жартоўныя частушкі, прыпеўкі, журботны маналог і гарэзлівыя куплеты — якое багацце жанраў і характарыстык! Праз песню мы адчуваем і маральнае аблічча народа, і яго мастацкія густы, і яго чулае ўспрыманне ўсяго таго, што складае наша штодзённае жыццё. Побыт, праца, адпачынак, грамадскі абавязак, фантазія

ДЗЯРЖАЎНЫЯ ПРЭМІІ БССР

ГАВОРАЦЬ ЛАЎРЭАТЫ

Кандрат КРАПІВА:

«БОЛЬШ ЯРКА РАСКРЫВАЦЬ ЧАЛАВЕЧЫЯ ЯКАСЦІ»

— Жыццё ў працэсе самаўдасканалення дасягнула вышэйшага свайго развіцця ў выглядзе чалавека. Такім чынам, яго набыло магчымасць асэнсоўваць само сябе. Клапаціцца аб прадаўжэнні жыцця ў сілу інстынктаў, а пасля і свядома было ўласціва чалавеку з даўніх часоў. І не толькі думаць пра гэта, а і шукаць спосабу. У пачатку гэта былі мары аб жывой вадзе, наўняны імкненні знайсці элексір жыцця, які ўратаваў бы чалавека ад смерці, а ў апошні час усё часцей вучоныя пачалі выказваць думку, што вырашыць гэту праблему зможа ўсемагутная навука, якая, калі не забяспечыць неўміручасць, то ва ўсякім разе зможа прадоўжыць жыццё чалавека на сотні гадоў. А некаторыя энтузіясты сцвярджалі, што пры дапамо-

зе навукі чалавек зможа авалодаць сакрэтаў неўміручасці.

Працуючы ў навуковай установе, я меў магчымасць наглядзець, як тое ці іншае дасягненне навукі, калі яго прыходзілася ўкараняць, прыстасоўваць да патрэб гра-

мадства, выклікала розныя, часамі вельмі складаныя, праблемы. І я падумаў, а колькі ж бы праблем узнікла, калі б каму-небудзь сапраўды ўдалося знайсці сродак прадаўжэння чалавечага жыцця аж да неўміручасці? Падумаў і паспрабаваў гэта ўявіць, больш таго, паказаць у п'есе. Тут у маім уяўленні ўстала столькі праблем і такіх вялікіх, што вырашыць іх не было ніякай магчымасці, чаго я і не меў намеру рабіць. Але наяўнасць гэтых невырашальных праблем давала мне магчымасць паставіць дзеючыя асоб п'есы ў незвычайныя ўмовы, у якіх больш ярка раскрываюцца іх чалавечыя якасці. Гэта і было маёй асноўнай мэтай: у незвычайным ракурсе, перад веліччу вечнасці паказаць звычайных людзей, добрых і дрэнных, з іх характарамі, грамадскімі і асабістымі інтарэсамі і маральнымі якасцямі.

шчыны...
— На вашым пісьмовым сталі шмат канвертаў з пячаткамі паштовых аддзяленняў амаль усёй краіны. Хто пераважна піша вам?

— Часцей за ўсё чытаеш удзячныя словы слухачоў. Тых, хто ўчора паслухаў на радзё тую ж жамчужыну «Зорку Венеры»; тых, хто помніць гастрольныя выступленні Акадэмічнай капэлы БССР у Свядлоўску або Кіеве, у Адэсе або Таліне, у Ленінградзе або Ташкенце. Яшчэ раз пераконваешся, што песня западае ў душу, абуджае ў людзях светлыя пачуцці. — Яна патрэбна ўсім нам.

Асабліва прыемна чытаць водгукі і віншаванні маладых нашых сучаснікаў. На маю думку, гэта вельмі важныя поспехі, бо ў працэсе ідэйна-эстэтычнага выхавання народнай песня з яе маляўнічай прыгажосцю і высакародным ладам пацуждзяў здольна даваць чалавеку не толькі хвіліны мастацкай асалоды, а і вучыць любіць родны край, лаважыць гісторыю народа, быць удзячным сваім папярэднікам за тры добрыя справы, якімі ганарыцца краіна. Нават у інтымных пачуццях, у каханні песня можа быць тактоўным і ненадакучлівым дарадчыкам, падказчыкам. Наўрад ці той, хто адчувае душэўнае хваляванне, слухаючы «Зорку Венеры», дазволіць сабе грубасць у адносінах да жанчыны...

Як бачыце, калі я пачынаю гаварыць пра песню, мне карціць давесці дарэгу для мяне думку: песня — наш друг, песня — душа народа, песня — дарадчык і памочнік чалавека... Яна — мастацкі свет, які мае выразны сацыяльны змест, выяўляе самыя шчырыя парыванні і самыя сардэчныя спадзяванні. Вучыцеся ў яе! Слухайце яе сэрцам!

Я, зразумела, пастараюся адказаць на ўсе прывітальныя пісьмы, што прынеслі мне пошта пад канец 74-га і на пачатку 75-га года. Але карыстаюся магчымасцю сказаць са старонак штодзённіка «Літаратура і мастацтва» дзякуй далёкім і бліжкім таварышам! Я надалей буду страсным прапагандыстам народнай песні.

Шчырае дзякуй партыі і ўраду за прызнанне маіх заслуг у галіне збірання фальклорных твораў!

і мара, спадзяванне і гатоўнасць да самаахвярнага барацьбы за шчасце...

Калі мы з гонарам называем наша песеннае багацце «невывучымым», то маем на ўвазе і факт непасрэднага скарывання яе прафесіянальнымі кампазітарамі. Ці ж выпадкова з такой цікавасцю, па-творчы ставіліся да беларускай песні выдатныя прадстаўнікі рускай музычнай культуры — М. Валакіраў, М. Кляноўскі, М. Рымскі-Корсакаў, М. Мусаргскі, польскія і літоўскія аўтары (сярод іх, напрыклад, С. Манюшка і М. Карловіч). А сённяшні дзень! Няма

такого кампазітара на Беларусі, які не прыпадаў бы да гэтай прэзэнтавай крыніцы, чэрпаючы з яе і натхненне, і меладыйную плынь, і вобразны свет. У оперы і ў сімфанічнай літаратуры, у эстраднай песні і ў камерных нумарах — то больш адчувальна, то менш, — але абавязкова мы адрадымаем акрыленыя правыя народнай музыкі. Васіль Залатароў і Мікалай Аладаў, Анатоль Багатыроў і Яўген Цікоцкі, Мікалай Чуркін і Юрый Семіяняка, Рыгор Пукст і Яўген Глебаў, Генрых Вагнер і Дзмітрый Смольскі... Як часта самыя лепшыя іх творы ўпрыгожвае сувязь з фальклорным багаццем!

Зразумела, мне прыемна, што сабраныя мною творы і

ГАВОРАЦЬ ЛАЎРЭАТЫ

Алесь ЯКІМОВІЧ:

«ДЗЕЦЬМ — САМЫЯ ЛЕПШЫЯ ТВОРЫ»

Андрэй МАКАЁНАК:

«ГАЛОЎНАЕ — ПРАЦАВАЦЬ!»

Гітарка спецыяльнага карэспандэнта «Літаратуры і мастацтва» П. Шаўцова з Андрэем Макаёнкам.

— Ад імя рэдакцыі газеты і яе шматтысячных чытачоў дазвольце павіншаваць вас, Андрэй Ягоравіч, з наступіўшым Новым годам і жадаць творчых поспехаў, шчасця, моцнага здароўя.

— Шчырае дзякуй!
— Сёлета навагодняе свята было для вас асаблівым — напярэдадні апублікавана Пастанова ЦК КП Беларусі і Савета Міністраў БССР аб прысуджэнні вам Дзяржаўнай прэміі БССР імя Якуба Коласа за камедыі «Трыбунал» і «Таблетку пад язык». Як вы ўспрынялі гэтую навіну?

— Успрыняў спакойна. З удзячнасцю. У высокай ананцы сваіх твораў бачу абавязак, калі не лепш пісаць, як пісаў да гэтага, дык хоць бы не горш. Галоўнае ж — пісаць, працаваць!

— Што да працавітасці, дык яна ў вас зайздросная. І асабліва ў апошні час. Дарэчы, колькі тэатраў краіны паставілі спектаклі на вашых п'есах?

— Калі гаварыць і пра ранейшыя п'есы, дык дакладнай лічбы назваць не магу. Ведаю толькі, што зараз мае п'есы ідуць больш чым у ста пяцідзсят тэатрах краіны. Ідуць яны і за рубяжом — у Балгарыі, Польшчы, Чэхаславакіі...

— Драматургіі належыць вельмі важная роля ў сцэнічным мастацтве. Вядома, што старажытны тэатр ці аматары народных прадстаўленняў не маглі абысціся без п'есы ці сцэнарыя.

— Даруйце, гэтую думку трэба ўдакладніць. Першаасновай і тэатра, і драматургіі з'яўляецца жыццё. Яно падкавае тэмы і сродкі вырашэння іх. Увогуле ж законы драматургіі застаюцца нязменнымі, але кожная эпоха мае свае адметныя асаблівасці. Пра гэта сведчыць вопыт

шматлікіх мастакоў, у якога я вучыўся і вучуся.

— Цікава, а ў каго вы вучыліся?

— Спіс можна склаці вельмі вялікі: «Шэспір, Сервантэс, Гоголь, Катлярэўскі, Астроўскі, Кандрат Крапіва... Як трэба пісаць, мы вучымся ў класікаў, але не толькі. У людзей, якія пішучь дэман, можна вучыцца, як не трэба пісаць. Паўтараю, што самым выдатным настаўнікам для кожнага пісьменніка з'яўляецца само жыццё.

— Крытыкі парознаму трактуюць вашу творчасць. Ады называюць вас чалавек, які адрадзіў і першым перанёс у беларускую літаратуру новы від драматургіі — трагікамедыю. Другія, аналізуючы «Трыбунал», наватарствам адзначаюць тое, што тут у адно арганічна цэльнае сплаўлена трагічнае, камедыянае і гераічнае. Некаторыя нават сцвярджаюць, нібыта вашым любімym героем з'яўляецца характар не столькі камедыяны, колькі гераічны.

— Я адказваю за жыццёвую праўду твора. А як называць гэта крытыкі — іх справа. Гледачам аднолькава спадабаўся і Цярэшка Калабок і Дзед Цыбулька, хаця братамі іх не назавеш. Адно магу сказаць, што прататыпамі маіх герояў з'яўляюцца нашы сучаснікі, людзі, якіх я добра ведаю, з якімі часта сустракаюся.

— Сёлета лаўрэатамі Дзяржаўнай прэміі рэспублікі сталі два драматургі — вы і Кандрат Крапіва. Як вы ацэньваеце гэты факт?

— Станоўча. Ацэньваю, як добрыя адносіны да тэатра з боку нашага народа.

— І самае традыцыйнае пытанне: над чым прадуце зараз, Андрэй Ягоравіч?

— У бліжэйшы час прынясу ў тэатр новую п'есу. Аб чым яна? Гэта антымілітарысцкая п'еса, на сучасным матэрыяле. Галоўны персанаж — калгаснік.

Алесь Якімовіч... Пісьменнік, творы якога палюбілі многім. І не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі. Знаёмства з народнымі казкамі, апрацаванымі Алесем Іванавічам, з гэтымі апавяданнямі і апавесцамі — гэта вяртанне ў непаўторны свет маленства. І, вядома, шмат дае сустрэча з любімym пісьменнікам. З Алесем Якімовічам гутарыць наш карэспандэнт А. Марціновіч.

— Ад шчырага сэрца віншваем вас з прысуджэннем вам Дзяржаўнай прэміі БССР. Вельмі рады, што вы творы атрымалі такую высокую ацэнку...

— Я, вядома, вельмі шчаслівы і шчыра дзякую ўсім, хто разам са мной радуецца гэтай важнай для мяне падзеі. Але перш за ўсё я хачу перадаць праз вашу газету вялікую падзяку партыі і ўраду за высокую адзнаку маіх апошніх апавесцей для дзяцей. Гэтая ацэнка, я думаю, адносіцца і да поспехаў усёй нашай дзіцячай літаратуры, у якой я працую роўна пяцьдзесят гадоў: першае маё апавяданне для дзяцей надрукавана ў першым нумары «Беларускага піянера». Тады яшчэ і гаворкі не было пра дзіцячы пісьменнік. Першыя мастацкія кніжкі для дзяцей у нас пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі з'явіліся толькі ў 1925 годзе. Іх было дзве — Якуба Коласа «Першыя крокі» і зборнік маіх апавяданняў «Гул бубна». А зараз вось зьявіцца на маім сталым тэматычны план на 1975 год. У ім названа звыш сямідзсяткі будучых кніг для дзяцей і юнацтва. Гэта радуе ўсім нас.

— Аповесці «Адкуль ліха на свеце», «Канец сервіту», «Кастусь Каліноўскі», як і многія іншыя вашы творы, палюбілі чытачам. Раскажыце, калі ласка, як узнікла задума іх напісання?

— Гістарычная тэма мяне цікавіла даўно. Але даўно я да яе толькі пад старасць, набіўшы і пэўны літаратурны вопыт, і патрэбныя веды. Пачалося ўсё са слоў, якія я некалі ў дзіцячы гады не раз чуў ад свайго аднавяскоўца, хадатая па сямлініцкіх справах дзеда Міхася: «Нам з панам сервітут не разведзены». Урэзаліся ў памяць мне гэтыя словы таму, што ў нас была спрэчная з панам паша пад назвай «Абадзец». Самае слова «сервітут» я не ведаў, а тое, што нашы мужыкі не раз біліся з панскімі стражнікамі за гэты «Абадзец» і судзіліся за яго з панам, добра ведаў. Вось чаму, калі я задумаў напісаць апавесць пра дарэвалюцыйныя гады, у мяне з галавы не выходзіў гэты «сервітут». Адкуль і як ён узнік?

Вывучаючы яго, мне прыйшлося досыць глыбока заглянуць у гісторыю. А там гэтулькі некрапугага для пісьменніка, гэтулькі яркіх старонак, што я забыўся на нейкі час пра свой «сервітут» і напісаў, апавесць аб прыгонным хлопчыку. Тады ж у мяне ўзнікла і думка, што пара ўжо больш-менш грунтоўна расказаць дзецям пра адну з самых гераічных старонак нашай гісторыі — пра паўстанне 1863 г. і пра-

вадыра гэтага паўстання Кастуся Каліноўскага.

Але гэтая тэма была для мяне яшчэ не лёгкая. Тут мала аднаго жадання, якім бы яно ні было прывабным. Не адкідаючы аднак зусім такой спакуслівай думкі, я зноў вярнуўся да сервітутных спраў. Час, які я выбраў для апавесці, мне быў больш-менш вядомы. Але я ўсё ж не вельмі давяраўся сваім успамінам, а звярнуўся да жывых дакументаў, сведкаў таго часу. Аўтарскі домysel змацаваў усё гэта ў адно цэлае.

Пасля апавесці «Канец сервіту» я ўжо сур'езна заняўся «Кастусём Каліноўскім». Пабываў у Свіслачы, у Якушоўцы, пахадзіў па Гродна, пасядзеў у архівах. І мне троеці стала яснай. Пачаў пісаць. А тут і зусім пашанцавала: да 100-годдзя паўстання чатыры акадэміі навук — руская, беларуская, літоўская і польская — выдалі цэлыя тамы дакументаў, запавячаных з розных архіваў. Я з прагнасцю накінуўся на гэтыя матэрыялы. Яны і памалі мне напісаць апавесць «Кастусь Каліноўскі».

— У апавесці «Кастусь Каліноўскі» сярод канкрэтных гістарычных асоб ёсць і літаратурныя персанажы. Наколькі, на вашу думку, у падобных творах дапусцімы мастацкі домysel?

— Гісторыі, вядома, ніякіх домyselаў не дазваляюць сабе. А я — пісьменнік, які без домyselаў жыць не можа. Гэта ведаюць і ўсе чытачы, бо, здаецца, ніводны падобны гістарычны твор без мастацкага домyselа не абыходзіцца. Я, відаць, і так запімаў увесь у апавесць дакументальнага матэрыялу. Таму і атрымалася ў мяне дакументальная апавесць. Мне хацелася хоць частку сваіх ведаў пра паўстанне перадаць і чытачу. І я быў рады, калі даведаўся, што маю апавесць чытаюць і студэнты, якія вучаюцца гісторыю. Аднак некаторыя мае домyselы вельмі блізкія да даку-

ментальнасці. Яны маюць рэальную аснову.

— Дзеці палюбілі Петруся Валовіча, аднаго з герояў апавесці «Канец сервіту». Ці сустрэнуцца яны з ім у вашых новых творах?

— Сустрэнуцца. Мне і самому хацелася, каб такая сустрэча адбылася. Я доўга думаю, як і дзе наладзіць яе. Нарэшце, успомніў, што сам пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі наступіў у вышэйшае пачатковае вучылішча. А чаму ж не мог зрабіць гэтага і мой герой Петрусь Валовіч, які ўсё ж хоць трохі падобны на мяне: ён, праўда, — не мая біяграфія, а мая і маіх сяброў-равеснікаў. І я паслаў свайго Петруся ў мястэчка на вучобу. Вышка, з якой цяпер ён глядзіць на свет, стала вышэйшай. А мне, як яго мастацкаму біяграфу, лягчэй было з гэтай вышкі малаваць яго вобраз. Так пісалася новая мая апавесць «Цяжкі год», якую я ўжо здаў у друк.

— Алесь Іванавіч, вялікая ваша заслуга ў папулярнасці і апрацоўцы народных казак. А што робіцца вамі ў гэтай галіне цяпер?

— Работа гэтая ў мяне пакуль што спынілася. Спынілі яе апошнія мае апавесці. Але я не трачу надзеі зноў вярнуцца да казак. Без іх наша дзіцячая літаратура многа б страціла.

— Вы адзін з тых, хто прымаў актыўны ўдзел ў станаўленні беларускай дзіцячай літаратуры. З вышэйшых пражытых гадоў шмат бачыцца. Што вы маглі б сказаць пра сучасны стан нашай дзіцячай літаратуры?

— На гэтае пытанне я часткова ўжо адказаў у пачатку нашай гутаркі. Рост беларускай дзіцячай літаратуры бяспрэчны. Дзесяткі пісьменнікаў цяпер пішучь для дзяцей. Многія творы і асобы нашых дзіцячых пісьменнікаў шырока вядомы і за межамі рэспублікі. Але гэта не дае нам права асабліва хваліцца сваімі поспехамі. У нас яшчэ і няма ла пывараных праблем. Больш трэба думаць нам аб якасці сваіх твораў. Трэба, каб кожны твор пісаўся не для таго, каб прыбавілася лішняя кніжка, а каб гэтая кніжка стала яшчэ адным жаданым падарункам нашым дзецям, каб яна ўсхвалявала і зацікавіла іх, вучыла і выходвала. З вышэйшых пражытых гадоў хачу сказаць, што толькі добры, прызнаны чытачамі твор дае пісьменніку задавальненне сваёй работай. Таму нам не трэба шкадаваць лішняй працы, неабходна яшчэ больш удасканалваць свае творы для дзяцей, дабівацца таго, каб якасць не адставала ад колькасці. Дзеці, — наша будучыня. Усё лепшае Радзіма аддае дзецям. І мы, пісьменнікі, павінны аддаваць ім толькі самае лепшае.

ЮНЫЯ ЧЫТАЛЬНІКІ ГОМЕЛЯ

Дзве новыя літаратурныя кампазіцыі — «Піянеры-героі», «Памятайце, людзі!» — прысвечаны 30-годдзю перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, рыхтуе калектыў студыі юнага чытальніка Дома культуры Гомельскага вытворчага дрэваапрацоўчага аб'яднання.

за гэты час юныя артысты выступілі ў дзесятках канцэртаў на прамысловых прадпрыемствах, у школах, Доме культуры горада. Студыі Міша Маторны, Іра Каваленка і Лёня Акулькоў узнагароджаны Ганаровымі граматамі на Рэспубліканскім конкурсе чытальнікаў.

ВЕЧАРЫ САТЫРЫ І ГУМАРУ

Некалькі дзён гасцілі ў Мінску члены клуба «12 стульцоў» — аддзела сатыры і гумару «Літаратурнай газеты».

На вечарах, якія адбыліся ў БДУ імя У. І. Леніна, політэхнічным і радыётэхнічным інсты-

ТВОРЧАЯ СТАЛАСЦЬ ЮНАЦТВА

Сакратарыят праўлення Саюза пісьменнікаў СССР абмеркаваў работу Саюза пісьменнікаў Беларусі з маладымі літаратарамі.

У пасяджэнні ўдзельнічалі першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР Г. М. Маркаў, сакратары — В. М. Кажэўнікаў, В. М. Озераў, М. К. Луконін, Мірзо Турсун-заде, Ю. Н. Верчанка, сакратар праўлення Маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі С. С. Смірноў, маскоўскія пісьменнікі, паэты, крытыкі, прадстаўнікі рэдакцый цэнтральных выдавецтваў і часопісаў.

— Выхажанне дастойнай змены — вельмі сур'ёзная і адказная задача, — сказаў у дакладзе народны паэт БССР, Герой Сацыялістычнай Працы Максім Танк. — У асяроддзі пісьменнікаў яна асабліва важная, таму што выхаваць трэба не проста спецыяліста, а актыўнага ідэалагічнага работніка, творчасць якога абавязана несці ідэі партыі і часу.

На канкрэтных прыкладах і фактах дакладчык раскрыў шматгранную работу, якая вядзецца Саюзам пісьменнікаў іспублікі з творчай моладзю.

КОНКУРС «МАЯ МІЛІЦЫЯ»

У рэспубліцы шырокую вядомасць набыў конкурс «Мая міліцыя». На старонках газет і часопісаў, у перадачах па тэлебачанню і радыё часта з'яўляюцца глыбокія па зместу матэрыялы, у якіх адлюстроўваецца шматгранная дзейнасць арганізацыі ўнутраных спраў па ўмацаванню правапарадку, раскрыццё героя мліцэйскіх будняў, высакародны і гуманны характар працы супрацоўнікаў міліцыі па ахове інтарэсаў дзяржавы і правоў грамадзян.

У мінулым годзе ў конкурсе «Мая міліцыя» прынялі ўдзел звыш трысот пісьменнікаў, журналістаў і супрацоўнікаў міліцыі з усіх абласцей рэспублікі.

Па матэрыялах конкурсу мінулых гадоў выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла літаратурны зборнік «На боевым поству».

Журы конкурсу адзначыла прэміямі апавяданні, нарысы, радыё- і тэлеперадачы А. Мацакова, А. Шлега,

На пасяджэнні выступілі Герой Сацыялістычнай Працы пісьменнік В. М. Кажэўнікаў, паэт Д. М. Кавалёў, крытыкі А. Н. Уласенка, Ю. М. Сураўцаў, ланінградскі паэт А. Н. Шасцінскі і іншыя. Яны адзначылі вялікую работу беларускай пісьменніцкай арганізацыі па выхаванню творчай моладзі, выказалі шэраг прапановаў па далейшаму ўзмацненню ідэалагічнай загартоўкі маладых.

У заключным слове Герой Сацыялістычнай Працы пісьменнік Г. М. Маркаў падкрэсліў, што развіццё беларускай літаратуры ў апошнія гады найбольш ярка паказвае, з якой аддачай могуць працаваць маладыя, калі ім аказваецца дапамога і ўвага, калі да іх адносяцца па-бацькоўску любоўна і патрабавальна.

У пастанове, прынятай сакратарыятам праўлення Саюза пісьменнікаў СССР «Аб рабоце Саюза пісьменнікаў БССР з маладымі літаратарамі», газорычца, што «пісьменніцкая арганізацыя Беларусі працягвае пастаянны клопат аб выхаванні літаратурнай змены. Майстры мастацкага слова ўдзяляюць значную ўвагу ідэа-палітычнай загартоўцы маладых літаратараў, дапамагаюць ім творча асэнсоўваць найважнейшыя падзвігі народа па ажыццяўленню

гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС».

На пасяджэнні адзначалася, што маладыя беларускія пісьменнікі ўносяць прыкметны ўклад у шматнацыянальную савецкую літаратуру. Раманы Івана Чыгрынава «Плач перапёлкі» і Леаніда Гаўрылікіна «Не магу без цябе», зборнік апавесцей і апавяданняў «Халоды ў пачатку вясны» Анатоля Кудраўца, які атрымаў першую прэмію 1973 года ў выдавецтве «Молодая гвардыя», п'есы «Трывога», «Злыдзень» і «Адкуль грэх» Аляксандра Петрашкевіча — яркія дзёбты маладых.

Парадавалі чытачоў сваімі апавяданнямі і вершамі былыя ваеннаслужачыя Аляксей Жук, выпускніца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Яўгенія Янішчыц, каваль Іван Летка, інжынеры Іван Арабейка і Васіль Гігевіч, архітэктар Васіль Пэк, шафёр Аляксандр Емяльянаў, работнік міліцыі Фёдар Лісіцын і многія іншыя.

Сакратарыят адобрыў работу Саюза пісьменнікаў Беларусі з маладымі літаратарамі, звернуў увагу на ўзмацненне ідэа-палітычнага выхавання маладой змены, прывітаў ёй пацуцы высокай партыйнасці, патрыятызму, савецкага інтэрнацыяналізму. Рэкамендавана шырэць практыкаваць пастаянную сувязь маладых літаратараў з вытворчымі калектывамі, воінамі Савецкай Арміі, героямі пяцігодкі.

БЕЛТА.

М. Прановіча, А. Цыбулева, М. Чыргіна, Ул. Данько, А. Касоўскага, А. Калыцова, Ю. Тапарашава; рэпартажы, вершы, фотаздымкі А. Дракава, А. Сокалава, Ул. Фаміна, І. Шабалінскага, П. Кордзікава, Ф. Кібуса.

Конкурс «Мая міліцыя» працягваецца. Да ўдзелу ў ім прымаюцца апавяданні, нарысы, замалёўкі, вершы, рэпартажы, фотаздымкі, апублікаваныя ў часопісах, рэспубліканскіх, абласных, раённых і шматтыражных газетах, перададзеныя па тэлебачанню, рэспубліканскаму, абласнаму і мясцоваму радыё-вешчанню. Аўтарамі гэтых твораў могуць быць пісьменнікі, журналісты, работнікі арганізацыі ўнутраных спраў, пазаштатныя карэспандэнты газет, тэлебачання, радыё.

У матэрыялах, якія прадстаўляюцца на конкурс, павінны быць адлюстраваны службовыя будні асабовага саставу, ўзаемадзеянне арганізацыі ўнутраных спраў з працоўнымі калектывамі па па-

пярэджанню правапарушэнняў і барацьбе са злачыннасцю, самаахвярныя дзеянні, вернасць абавязку, адвага і мужнасць, праўленчыя супрацоўнікамі, народнымі дружнашчыкамі пры ахове інтарэсаў дзяржавы і правоў грамадзян.

Матэрыялы на конкурс накіроўваюцца да 15 кастрычніка 1975 года рэдакцыямі часопісаў, газет, тэлебачання і радыё, аддзеламі па палітыка-выхаваўчай працы УУС з паметкай «На конкурс «Мая міліцыя» па адрасу: Мінск-50, вул. Урыцкага, 5. Аддзел па палітыка-выхаваўчай рабоце МНС БССР.

За лепшыя творы ўстаноўлены дзве першыя прэміі па 100 рублёў, тры другія па 75 рублёў, чатыры трэція па 50 рублёў, за рэпартажы, вершы, фотаздымкі: адна першая — 75 рублёў, дзве другія па 50 рублёў, тры трэція па 30 рублёў.

Пераможцы конкурсу ўзнагароджваюцца дыпламамі.

І. ПАЖОГА.

ТОЛЬКІ ШТО ВЫДАДЗЕНА

ДАВЕДНІК

ПРА

БІБЛІЯТЭКУ

У выдавецтве «Полымя» выйшаў даведнік «Урадавая бібліятэка імя А. М. Горкага» (на рускай мове). Мэта яго — каратка пазнаёміць чытачоў з гістарычнай развіцця адной з буйнейшых навукова-тэхнічных бібліятэк рэспублікі, якая адзначыла сваё 40-годдзе. Цяпер у яе фондзе знаходзіцца звыш аднаго мільёна 150 тысяч адзінак выданняў: кнігі,

часопісы, фотакопіі і іншыя матэрыялы на беларускай і замежных мовах. Штогод паступае каля 60 тысяч адзінак. Складальнікі даведніка расказваюць аб рэдкіх выданнях, якія ёсць у бібліятэцы. Гэта асобныя творы Уладзіміра Ільіча Леніна, а таксама рускіх і беларускіх пісьменнікаў.

У часопісным фондзе ёсць комплекты часопі-

саў «Современник» (1857 — 1866, 1911 — 1915 гг.), «Северные записки» (1913—1917 гг.) і іншых. Багатыя і камплекты газетнага фонду. Даведнік гэты з цікавасцю сустрэнуць чытачы, у тым ліку і тыя, хто жыве не ў Мінску, бо абанементам урадавай карыстаюцца 1449 бібліятэк з розных гарадоў рэспублікі.

І. ПАЖОГА.

Часопісы ў 1975 годзе

БЕЛАРУСЬ

Часопіс «Беларусь» у сваёй рабоце будзе імкнуцца і надалей быць часопісам для ўсіх, добрым і ўдумлівым спадарожнікам перадавікоў вытворчасці, нашых налгаснікаў, інтэлігенцыі, моладзі. На яго старонках знойдуць адлюстраванне самых надзённых пытанняў арганізацыі працы, сацыялістычнага спарборніцтва, навукова-тэхнічнага прагрэсу, пытанні народнай асветы, выхавання, культуры, дабрабыту і адпачынку. Паранейшаму мы будзем сістэматычна друкаваць выступленні пісьменнікаў і вучоных, грамадскіх дзеячаў і работнікаў культуры, настаўнікаў і ўрачоў, асветляць палітыку і практыку камуністычнага будаўніцтва ў нашай краіне і пытанні міжнароднага жыцця.

У партфелі рэдакцыі ўжо ёсць такія цікавыя матэрыялы, як выступленне агранома І. Барысевіча «Навука — палічніца хлеба», артыкул М. Кавалюка «Сельскі механізатар: якім яму быць?», прысвечаны надзённай праблеме падрыхтоўкі кваліфікаваных кадрў для сяла, пад рубрыкай «Антыўспрымальнае надрукуем публіцыстычнае выступленне кандыдата філасофскіх навук С. Лапцёна на маральную тэму: «Савецкая сям'я: традыцыйнае і новае». Аб значэнні кантролю за якасцю прадукцыі расказвае ў артыкуле «Ад заводу да базы збыту» Вера Вярнігор з Гродна. «Цывілізацыя на колах і без колах» — так называў свой артыкул журналіст Герман Круглоў пра бляспену руху, арганізацыю выхаваўчай работы сярод транспартнікаў і пешаходаў.

Цікава і разнастайная тэматыка дакументальнай літаратуры. Тут мы асабліва ўлічылі падрыхтоўку да ўсенароднага нашага свята — 30-годдзя Перамогі над фашысцкай Германіяй. З успамінамі і нарысамі выступяць былыя воіны і партызаны, кіраўнікі падпольнага руху ў тыле ворага і франтавіны, фотанарэспандэнты, журналісты, пісьменнікі — усё тое, хто ў цяжкія гады ваеннага ліхалецця, не шнадуючы свайго жыцця, ішоў франтавымі дарогамі, змагаючыся з ненавісным ворагам. Сярод іх — нататкі ваеннага журналіста Анатоля Белашэва, Героя Савецкага Саюза Рамана Мачульскага,

гвардыі капітана, вайсковага журналіста Сяргея Панізніка, які доўгі час служыў у Чэхаславакіі, і многія іншыя.

Як заўсёды, на старонках часопіса будзе адводзіцца багата месца нарысу. Мы працягнем гаворку аб працоўных буднях вытворчых упраўленняў: нараджэнні новых традыцый, стылю кіравання, складаных праблемах, якія ўзнікаюць у гэтых калектывах. Над тымі публіцыстычнымі матэрыяламі для часопіса працягваюць Валяцін Мыслівец, Мікола Грыцан, Васіль Манарэвіч, Мікола Воранаў, нашы актыўныя супрацоўнікі з Брэстчыны Ул. Тураў і Ю. Лапшын. Шмат увагі будзем аддаваць пытанню эканамічнай эфектыўнасці, арганізацыі працы, сацыялістычнаму спарборніцтву, будаўніцтву ў гарадах і сёлах рэспублікі.

Яшчэ большую ўвагу будзе аддаваць часопіс літаратурным жанрам. З новымі творами — апавяданнямі і вершамі, урыўкамі з раманаў і апавесцей, п'есамі-аднаактоўкамі і гумарэскамі — выступяць вядомыя нашы пісьменнікі: Пётрыч Бруноў, Іван Шамкін, Іван Мележ, Аляксей Кулакоўскі, Янка Брыль, Іван Навуменка, Ніл Гілевіч, Генадзь Бурдзіні і многія іншыя. Перакладчыкі рыхтуюць да друку шмат твораў замежных мастакоў слова на беларускай мове — навалы, апавяданні, вершы.

Часопіс надрукуе творчыя партрэты кампазітара Ігара Лучанка і мастака Міхаіла Савіцкага, артыста-нупалаўцаў Генадзя Гарбуна і Паўла Дубашынскага, расказа пра славетны калектыў «Песняры». Шырокае месца знойдуць матэрыялы літаратурна-мастацкай крытыкі. Тут плануецца артыкулы «Чалавек працы — асноўны герой літаратурнага твора» і аб мастацкім перакладзе, аб ўзаемазвязях братніх літаратур, аб духоўных рысах нашага сучасніка ў вылучэнчым мастацтве, аб народнай песні, якая яшчэ не заняла належнага месца ў мастацкай самадзейнасці. Архітэктары раскажуць аб эстэтыцы малых архітэктурных форм горада і новай забудовы сучаснай вёскі.

У кожным нумары часопіс будзе знаёміць чытача з навінамі мастацтва, паказваць работу народных тэатраў, сельскіх дамоў культуры, народных умельцаў, самадзейных мастакоў.

Георгій ШЫЛОВІЧ,
адказны сакратар часопіса.

Неман

Студзеньскі нумар часопіса адрываецца раманам Барыса Паўленка «І няма дарогі назад», шматпланавым творам-ўспамінам аб суровых ваенных выправаваннях, якія выпалі на долю савецкіх людзей. Краіна рыхтуецца адзначыць 30-годдзе Перамогі над фашысцкай Германіяй і, вядома, раман прычытаецца з асаблівай цікавасцю.

Першымі сваімі апавесцямі «Цёмны лес — тайга густая» і «Дзень добры і бывай» сімпаты нашых чытачоў заваяваў Віктар Казно. У наступным годзе надрукуем яго новы твор — «Аповесць пра беспрытульнае каханне» — аб цяжкіх лёсах падлеткаў першых пасляваенных гадоў.

У паракладзе на рускую мову змесцім апавесць Уладзіміра Паўлава «Нас поле не населяна» і Алясея Масарэнікі «На бабровых тонях». З замежнай літаратуры — апавесць Эрнеста Хемінгуэя «Веснавыя воды» і раман амерыканскага пісьменніка Марціна Кэйдзіна «Кал паўночы».

Чытач пазнаёміцца таксама з новымі раманаў Аркадзя Савельчава, апавесцямі Уладзіміра Кудзінава, Анатоля Іванова, апавяданнямі Лідзіі Ванулоўскай, Фёдара Конева, Ірыны

Клімашэўскай, Уладзіміра Салаўхіна.

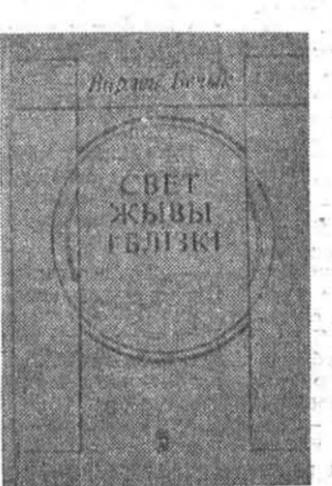
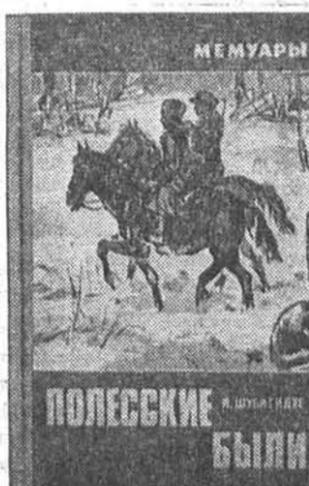
Як заўсёды, у часопісе шырока будзе прадстаўлена паэзія, раздзел нарысаў і публіцыстыкі пазнаёміць чытачоў з новымі нарысамі аб людзях і справах апошняга года дзесяцігоддзя, артыкуламі па надзённай праблеме сучаснасці. Тэма сучаснасці будзе галоўнай у часопісе.

Тыраж «Немана» ў 1975 годзе 125 тысяч экзэмпляраў. Яго чытаюць не толькі ў Беларусі і ў іншых кутках Савецкага Саюза, але і за мяжой, у тым ліку ў Польшчы, Балгарыі, Венгрыі, Чэхаславакіі, ГДР.

Нам пішуць з усіх куткоў краіны і з-за мяжы. Вось толькі пошта аднаго дня. Настаўніца з Палесся дзеліцца сваімі ўражаннямі аб апавесці Мікалая Кружавых «Лёнкаў поспех». Бібліятэкар з варонжскага сяла просіць часцей друкаваць беларускія народныя песні. Журналіст з Беластока паведамляе аб сярбоскіх сувязях польскага тэатра з беларускай драматургіяй.

Галоўны інжынер аднаго ўральскага заводу, прачытаўшы артыкул аб вопыце ачысткі вады ад шkodных прыmesей, просіць паведаміць адрас лабараторыі ў Мінску, у якой можна было б перанесці вопыт. Вядома, рэдакцыя заўсёды ўлічвае пажаданні сваіх чытачоў.

Анатоль БЕЛАШЭУ,
адказны сакратар часопіса.

Вокладні новых кніг, якія выйшлі ў рэспубліканскіх выдавецтвах: «Беларусь» — «З родных хат» А. Жураўскага (мастак К. Ціхановіч), «Палескія былі» І. Шубітыдзе (мастак У. Пашчасцеў); «Мастацкая літаратура» — «Вона тайфуна» Ул. Караткевіча (мастак А. Сальноў), «Свет жылы і блізка» В. Бечына (мастак У. Доўганы).

Янка СКРЫГАН

ЗВЫЧАЙНЫЯ НЕЧАКАНАСЦІ

ПАСЛЯ ДОУГІХ РАЗЛУК СУСТРАКАЦА НЕ ТРЭБА

У свой час, памятаючы добрыя прыклады, мы з Пятром Багудам пакляліся: дзе б ні былі, як бы ні жылі, на якой бы рабоце ні рабілі, але роўна праз дзесяць гадоў у такі і такі дзень, у такі і такі час сустрэнемся ў ў Мінску на Пляцу Волі, як тады звалася Плошча Свабоды.

Вядома, наўнасьць ёсць наўнасьць. Ні праз якія дзесяць гадоў мы не сустрэліся, адзін пра аднаго нічога не ведалі і нават, мабыць, пачалі адзін аднаго забываць. Не, я ўспамінаў даволі часта, але проста як юначую незбытчанасць. Студэнт апошняга курса універсітэта, трохі спанушаны літаратураю, трохі рамантык, трохі адраджэнец, чысты і светлы юнак, улюбёны ў рэвалюцыю, у Леніна, у Расію. У Беларусь. Я любіў яго за гэтую чысціню ў дачыненні да самага святога — да Радзімы, влікай і малой, як пра гэта пазней вельмі добра сказаў Аляксандр Твардоўскі. Сустрэліся мы з Пятром выпадкова, выпадкова рассталіся, прайшло не дзесяць, а больш за дваццаць гадоў пасля тае клятвы, і толькі чыстыя ўспаміны і астатліся.

І вось аднаго разу на званок у калідоры я адчыніў дзверы і атарапеў. Стаяў узмужнелы чалавек з абветраным і строгім тварам, не той, а зусім іншы Пятро Багута. Вядома, былі рады сустрэчы, абняліся. Потым селі за стол, распілі пляшку віна; выйшаўшы ў калідор, Пятро выняў з кішэнні свае курты другую. Аказваецца, ён робіць на Барысаўшчыне, недзе на культурна-асветнай часці. Як вынік тае работы напісаў п'есу на антырэлігійную тэму. Не першую, сказаў Пятро, штук тры ўжо недзе сушача ў папках, яшчэ нікому не паказаныя, таксама на самыя пякучыя тэмы дня. Селі на канапу, пачыталі. Чытаў сам Пятро, робячы і свае паўзы, і націскі так, як гэта бачылася аўтару — і акалічнасці, і атмасфера, і вобразы. Я слухаў, глядзеў на яго, дзівячыся, як страшна кожнага з нас мяняе жыццё. Не толькі вонкава — з твару, з фігуры, а і духоўна — філасофію, светапогляд, манеры і прывычкі. Я глядзеў на незнаёмую мне агрубелую праставатасць, на разважлівую павольнасць, упэўненасць у інтанацыі, і ўсё шукаў таго даўняга Пятра — неасрэднага, лрычна-ўзніслага, нейкага занадта раскрытага і мілага нават у свайой неспрактыкаванасці.

— Ну, што скажаш? — папытаўся ён, зірнуўшы на мяне сваімі паўнаватымі, упэўнена цвёрдымі вачамі, адкінуўшыся на спінку канапы. — Думаю схадзіць у ваш Дом народнай творчасці, пабачыцца з метадыстамі. Хачу паставіць, то можа яны параяць і на якіх сценах. Барацьба з рэлігіяй яшчэ не страціла свае актуальнасці, калі, наадварот, не пабольшала... А можа і ты маеш якія заўвагі?

Я сказаў, што п'есы пакуль што няма. Гэта яшчэ толькі тэма.

— Як так? — здзівіўся Пятро.

Найдалікатнейшым чынам я пастараўся сказаць, чаму гэтак думаю. У п'есе куды важней, як, скажам, у раманах ці ў іншым праявітым творы наогул, трэба каб былі жывыя вобразы, праўдзівая атмасфера, верагодныя акалічнасці. І асабліва ў драматургіі — глыбокія чалавечыя канфлікты, бо без іх не выявіцца характары. Ды нават справа не ў гэтых стандартных праявах, а ў тым, што літаратуру трэба рабіць так, каб на ўсё, што ты робіш, верылася. У яго ж п'есе пакуль што ўсё ляжыць наверх, загадзя вядома, што ў ёй будзе рабіцца і чым яно скончыцца.

— Ну дык што?

Па тым, як цвёрда і строга паглядзеў на мяне Пятро, я зразумеў, што маіх меркаванняў ён не прымае. Мы пасядзелі з ім можа гадзіну, можа больш, то ад п'есы адыходзячы ў тэорыю, то варочаючыся назад да п'есы. Я адчуваў, што размова наша набывае ўсё больш вострыя формы, і нічога не мог паправіць. Мне здавалася, што нават дзеля колішняй нашай дружбы я не маю права гаварыць напярэды.

Пятро пачаў хадзіць па пакоі. П'еса ляжала на стала, надрукаваная нястройнымі, рознастандартнымі літарамі райцэнтраўскай машынкай на лістках нестандартнай паперы.

— Ну што ж, дзкую, — сказаў Пятро, скручваючы лісткі ў трубку. — Зразумеў. Як след. Нават вельмі. Больш як трэба. Мы ж, вядома, глыбока правініцыя. У літаратурах не ходзім, у творчым шаманстве не разбіраемся, не тое, што ты, маэстра. Бачу, што стаў алімпійцам, табе цяпер давай толькі высокае мастацтва. І нават яшчэ больш; калі ад яго будзе несіці мастацтвам дзеля мастацтва.

Анаб'яданне год 1975

Такую рубрыку адкрывае штотыднёвік на сваіх старонках. Даючы магчымасць пазнаёміць чытачоў з новымі творами, рэдакцыя напрасіла беларускіх праявікаў выказаць свае думкі аб праблемах развіцця сучаснага апавядання.

Першае слова — Янку Скрыгану.

«Апавяданне — твор эпічна-апавядальнай літаратуры, невялікі памерам, з нямногімі персанажамі, са строгім і дынамічным сюжэтам», — прыблізна так выглядае агульнае вызначэнне. Ці згодзен я з ім? Як нажучь, у аснове. Практычна апавяданне ў гэтых рамкі не месціцца. Асабліва цяперашняе. І ў Буніна, і ў Паустоўскага якраз найменш дынамічнасці ў сюжэце, часам яго наогул няма, а між тым нешта трымае іхнія апавяданні на высокім мастацкім напружанні. Не іначай, як гэтае «нешта» і складае тайны майстэрства, духоўны яго субстрат.

У маім разуменні апавяданне — гэта вельмі сканцэнтраваная ў фокусе нейкая адна з'ява жыцця. І таму, як у сувеніры, у ім павінна быць своеасабліваасць, харантэрнасць.

Часта пішуць доўгія, пухлыя апавяданні, напэўняючы іх не абавязковымі, другараднымі падрабязнасцямі, дазваляючы персанажам без канца балбатаць, але гэта ўжо не апавяданне, а расслабленая аповесць. На жаль, часамі і пішуцца так аповесці, калі не хапае сілы напісаць апавяданне.

Без домьслу няма мастацкага твора. І ён, вядома, памагае і мне. Калі больш, калі менш. Часамі — толькі, каб падняць рэальны матэрыял да ступені мастацкага. А часамі з'яўляючыся асноваю твора.

Аднак жа ўся сутнасць у тым, што домьсел — гэта не толькі умець даваць, а куды больш умець выкідаць лішняе. Ачысціць ад выпадковага, дробязнага, бледнага з назапашанага матэрыялу. Прыблізна гэтак і сабіліся «Наталля», «След гумавых шынь», «Паваротак ля сасны», «У Кірылы на хутары».

Бывае, вядома, што з домьслу пачынаецца сама ідэя твора. І тады яна сама збірае вакол сябе матэрыял: і самую фактуру, і нагляданні, уражанні, погляды на рэчы, плынь думак, жэсты, рысы характараў і шмат чаго іншага, у той вядома, меры, у якой гэта адпавядае замыслу.

Янка СКРЫГАН.

— Пятро, дарогі, пачакай...

— А барацьбу з апантаным цемрашальствам, — перапыніў мяне Пятро, — барацьбу з цемрашальствам сродкамі драмы, — а гэта іменна народная драма, калі хочаш, — ты называеш агіткаю. Ну і, вядома, калі агіткаю, то таннаю. Я не думаю, што ты так далёка зайшоў. Бывай здароў, я цябе больш не патрывожу.

Ён пайшоў, паехаў на сваю Барысаўшчыну. Мне думалася, што ў гнявах ён доўга хадзіць не будзе, сам зразумее, што пагарачыўся, асабліва, калі пераканаецца, што з п'есай і напярэды нічога не выйшла. Ён жа разумны, адукаваны чалавек, думаў я, і абавязкова вернецца, хоць бы дзеля таго нашага далёкага і чыстага юнацтва.

Але ён не прыйшоў, і я ўсё дакараю і дакараю сябе, што быў недалікатны, што, як гаспадар, не знайшоў такту пачакаць са сваімі меркаваннямі. Мы маглі пагаварыць аб гэтай датклівай старане эстэтычных катэгорый куды пазней, калі прыгледзеліся б адзін да аднаго і пабачылі, што сталі зусім не тымі, што былі.

Мне вельмі хочацца, каб ён усё ж зайшоў. Хоць бы нават дзеля таго, каб не думаць, што пасля доўгіх разлук сустрэкацца не трэба.

ЗАПРАШЭННЕ ДА ТАНЦАЎ

Як бы хацелася, каб некаторых учынікаў, што мы зрабілі ў нашым жыцці, не існавала.

Я працаваў у газеце. Аднаго разу нам пераказалі, што ў лесатэхнікуме

будзе вечар і каб мы, хлопцы з рэдакцыі, прыходзілі.

Лесатэхнікум месціўся далёка за рэчкаю. Трэба было перайсці вузкі, высланы каструбаватымі дошкамі мост, высока падняты над вадою, а тады пайсці доўгаю вуліцаю, павярнуць направа на другую такую ж доўгаю і вузкую, у канцы якой стаіць Ефрасінеўская царква, пра што я даведаўся куды пазней. Вечар ляжаў цёплы, мяккі, змрок гусцеў шпарка, старыя купчастыя прысады вуліцу рабілі зусім цёмнай. Нарэшце налева весела засвяціліся вокны лесатэхнікума, высветлішы і нізкі фарбаваны плоцік перад ім, і кусты бэзу, і вышарганыя дошкі ходнікаў, і выслізганае круглае каменне пукатага бруку. І вось дзверы ў залу, проста з цёмнага надвор'я на яркае святло — у цяло чалавечых галасоў, усмешак, хваляванняў. На дзвючатах строі, прычоскі; у кожнае нешта сваё, самае прыгожае, шчырае, і ты ўсёў поўнішся трапяткім і шчаслівым чаканнем...

На сцэне паказвалі драматычныя абразкі, дэкламавалі вершы, ладзілі скокі, спявалі песні — і на адзін голас, і дуэтам. Усяго патроху, цяпер бы гэта назвалі самадзейнасцю. Нарэшце заслона апусцілася, на край сцэны ўскочыў светлавалосы хлапчына ў вышыванай кашулі навіпуск, падпяразанай поясам з кутасамі, спущаным з левага боку, і, злажыўшы рукі каля губ трубкаю, крыкнуў:

— А цяпер — танцы!

У адно імгненне лаўкі і пазываныя пляцёнкі крэслы былі ссунуты да сцен, на сярэдзіне адкрылася шырокае гала. Аднекуль ўзяўся і пры сцэне на задніку сеў гарманіст; па зале прайшла першая трывожная хваля вальса. Закружыліся пары.

Я таксама нагледзеў дзвючыну. Пры сцяне, каб не надта дакучаць танцорам, у састаўленых радках крэслах, сярэд другіх, што чакалі, мабыць, свайго запрашэння, сядзела і тая, што кінулася мне ў вока. У цёмна-вішнёвай сукенцы з глумім каўнерыкам, у чутачку прыўзнятай каштановай прычосцы. На твары як бы нейкае здзіўленне, ці ўсмешка, трохі нават загадкавае: ці то скепсіс, ці добрасць. Тая прыгажосць, што асабліва падабалася мне, да якой ахвоча ідзе насустрэч. Яна сядзела, успёршыся рукамі на спінку пастаўленага перад сабою крэсла. Я падышоў і пашаноўна, як умеў, схліўшы галаву, запрасіў на вальс.

— Я не танцую, — строга, і нават, як здалося, гнеўна сказала дзвючына.

І адмова, і тон, якім гэта было зроблена, мяне вельмі пакрыўдзілі. Гэта было незаслужана. Міжволі я падумаў: калі б падышоў хлопец рослы, ладны, красун сабою, адразу паднялася б, а мне, вось такому, не надта пагляднаму, калі ласка — асадзі назад. І захацелася сказаць ёй таксама нешта горкае, нават абразлівае.

— Занадта фанатэрыі многа, цырымоная панначка, — сказаў я, знярок уставіўшы гэтае грэблівае «цырымоная панначка», каб яна хоць праз гэта адчула, якое нядобрае і злое яе характэрства.

Увесь вечар я стараўся сябе супакоіць, але боль крыўды не пагухаў. Час ад часу, кружачыся ў танцы з другімі, пазіраў я на тыя крэслы, дзе сядзела дзвючына, і помсліва радаваўся, што сядзела яна адна. Мабыць, усе ведаюць яе пераборлівасць, думаў я, і не асмельваюцца запрашаць. Або, мабыць, бачылі мой канфуз і можа помсцяцца іменна за мяне. Так ёй і трэба, няхай цяпер нацешыцца сваім гонарам, усё яшчэ кіпеў я крыўдаю.

І вось настаў канец вечара. Гарманіст шырока распягнуў мякі, зайграўшы марша. Зала заварушылася новым рухам — разгарэтай, раздумленай, стракатай і шчасліва натомленай — да дзвэрэй, нават сям-там не расцэпліваючы яшчэ злучаных танцамі рук. Але я і цяпер непрыязна зірнуў на дзвючыну.

Пачакаўшы, калі астатлася адна, яна адкінула правую руку, за спіні крэсел, дастала там дзве мыльцы і, падставіўшы іх чорнымі цыратавымі галоўкамі пад пахі, апошняя пайшла з залы на сваіх нежывых нагах.

ЦНОТА

Перад выхадным днём мы трошкі паспяшаліся зняцца з работы, каб раней за другіх паспець у лазню.

І праўда, толькі што памылася жаночая брыгада, мы шумна ўварваліся ў прылазнік і пачалі напярэхваткі раздзявацца і разбіраць ражкі. І калі ўжо добрая палавіна нас была ў мыйным аддзяленні, на парозе паявіўся чырвоны і блішчасты ад поту механік і крыкнуў:

— Стойце, яшчэ не ўсе жанкі памыліся! Там жанкі яшчэ мыюцца, стойце!

Толькі цяпер мы ўбачылі, што дзверы ў парылню зачынены. Гэта як сцэбанула хлопцаў, яны загалёкалі, засвісталі, паднялі страшэнны вэрхал, радыя, што можна весела пасваволіць. І кожнаму хацелася быць наперадзе ў гэтым свавольстве. Нехта крыкнуў ура, нехта на мокрай, слізкай падлозе пусціўся ўпрысядкі, нехта высокая ўскінуў голас, сыпанушы юрлівымі прыпеўкамі. Самы ж буйны вісус і раскол Міця Харчанка, рабаціністы і агніста-рыжы, па-мядзведжы валасаты і крываногі, з поўнаю ражкаю падбег да парылні, нямаведама дзеля якой рыжы абдаў сябе ледзяною вадою і забарабаніў кулакамі ў дзверы:

— Гэй, красуні, адчыніце! Пусціце і нас пагрэцца!

Падбеглі і другія і пастараліся не адстаць ад свайго верхавода.

— Дарагія і харошыя жанчынкі, выходзьце да нас, весялей будзе!

— Адчыняйце, пакуль мы не ўзлаваліся!

— Мы ж тут вас так любім, што...

Вядома, кожны дадаваў якое-небудзь нядобрае ці слізкае слова, стараўся як мага вастрэй паказаць свой досяці.

Як гэта часта бывае — недзе глыбока ў сабе мы вельмі любім жанчыну, беражліва ў сэрцы носім яе вобраз, шэпчам ёй самыя патаемныя нашы словы, усё жыццё шукаем яе пяшчоты і ласкі. І як гэта часта бывае — на людзях мы можам учыніць ёй крыўду і самы вялікі боль. Можна мы баімся, што, інакш, прынізім свой мужчынскі гонар, думаючы, што мужчына — гэта толькі грубая, звяршыная сіла. І можна, думаючы гэтак, не хочам паказаць перад другімі саміх сябе сапраўдных — чужых і добрых, здольных і кахаць, і скарацца. Хто яго ведае, чаму так бывае, толькі тут зухаватасць і свавольства пачалі пераступаць меру. Кожны лічыў за геройства прыдумаць якую-небудзь брыдасць, каб мацней абразіць тых, невядомых.

— Не трэба ўпрошваць, давайце

высадзім дзверы! — не ўтаймоўваўся адзі.

— Навошта? Яны нікуды не дзвенуцца, дзверы ж толькі адны, — раў другі.

Ніхто не ведаў, колькі іх там, хто яны, і гэта яшчэ больш падбівала рызыкантаў. Нарэшце нехта прыдумаў яшчэ адзін спосаб пацехі:

— Запірай, Зміцер, адсюль дзверы на завалу!

— Правільна, а мы забяром іх адзежу. Во будзе кіно!

Не ўсім падабалася такая раз'юшаная дураслівасць. Тым больш, што і было іх нямнога — чалавек чатырох, —тых рызыкантаў.

— Хлопцы, перастаньце, гэта ўжо не жарты, а хуліганства, — сказаў нехта з нас, каму ўжо было цяжка маўчаць. — Давайце адыдземся ад дзвярэй, адвернемся, а яны няхай пройдуць ды адзенуцца.

Гэта не памагло. Тады не ўтрымаў Мігула Паўлік, заўсёды ціхі і пакорлівы хлапчына, Харчанкаў напарнік.

— Як вам не брыдка, што вы робіце! — сказаў ён, глядзячы ў Харчанкавы шэра-ледзяныя вочы. — Можна там каторая вам у маткі гадзіца, а вы зубаскаліце!

— То няхай абзавуцца! — разрагатаўся Харчанка.

Але за дзвярыма маўчалі. Было аж нядобра ад такога глухога маўчання. Што яны там думалі? Чаго чакалі? Ім жа і па-праўдзе няма куды дзецца, яны ўсё роўна павінны будуць выйсці праз гэтыя дзверы і прайсціся, як пад нажамі, пад цыннічымі і бессаромнымі позіркамі чужых воч.

Свавольства ўсё большала і брыдчэла. І раптам зашчэпкі там нясмела бразнула і дзверы прачыніліся. Сцяўшыся і прыкрыўшы грудзі рукамі, порстка выйшла адтуль дзяўчына. На адно імгненне яна спынілася, як бы злякаўшыся перад нейкай самай страшнай небяспекай, а тады глыбока і адчайна ўздыхнула, нежывым, бязвольным рухам упусціла дадолу рукі і, выпрастаўшыся і высокая ўскінушы галаву, каб нікога не бачыць, пайшла на натоўп, не саромяючыся, што ўсім вядома яе адкрытае цела, ногі, жывот, куточак мяккага ценю пад ім, дзяржата настаўленыя, яшчэ зусім дзяўчачыя грудзі з сінявата-бледнай, ледзьве значнай жылкай, што няроўна збягала недзе з-пад пахі к маленькаму, баязліва сцятаму, сунічна-дымчастаму сыску.

І натоўп расступіўся, заціх і закам'янеў.

Дзяўчына прайшла, але імгненне раптам убачанага дзіва — чалавечай чысціні, характава і цноты яшчэ стаяла перад кожным, як дакор, што ім сёння бяздумна зроблена нешта вельмі нядобрае.

спраў. Кожная старонка газеты вучыць рабят быць працалюбівымі, адданымі Савецкай Радзіме, заклікае добра вучыцца. У газеце заведзены цікавыя рубрыкі — «Крокі пяцігодкі», «Подзвігі юных», «Вучыся працаваць», «У адказе за кожнага», «Побач — старэйшыя сябры», «Маршрутамі піянерскага маршу», «Куточак дапытлівых», «Школа юнага спартсмена» і іншыя. Пад гэтымі рубрыкамі друкуюцца змястоўныя матэрыялы пісьменнікаў і журналістаў, настаўнікаў і інжынераў, а ў большасці выпадкаў — саміх рабят — будучых будаўнікоў камунізму.

У дзень трыццацігадовага юбілею хочацца пажадаць «Зорьке» добрых новых спраў. Няхай яна заўсёды будзе добрым сябрам і дарадчыкам беларускай дзетвары.

Віктар ШЫМУК.

Святлана КАРОБКІНА

ДЭБЮТ

Святлана Каробкіна нарадзілася ў мястэчку Самахававічы на Міншчыне ў сям'і сляпянскай сям'і. Вучылася ў сярэдняй школе, затым паступіла ў Мінскую мастацкую студыю пры тэатры лялек, імат увагі аддавала мастацкай самадзейнасці. Цяпер працуе прадаўцом ў Цэнтральным кніжным магазіне г. Мінска. У нашым штотыднёвіку выступае ўпершыню. Вініце яе з дэбютам і жадаем ішчаслівай дарогі ў паэзію!

«ЗАЎЖДЫ ПРАСТОРЫ

ПРАГНУ І СВЯТЛА»

Акрайчык хлеба, людзі, мне
адрэжце,
Што пахне кменам, клёнавым
лісцём...

Кяханы кажа «Вяснянка»,
Сонца жартуе: «Вяснушка»,
Ранак сіні: «Заранка»,
Ніцыя вербы: «Пастушка»...
І мне да спадобы словы,
Якімі вясна надзяліла,
Імкліваю марай новай
Як птушку, мяне акрыліла.
І я над зямлёю лятаю
Шчаслівая і крылатая,
Дарогі свае пачынаю,
З парога бацькоўскай хаты.

Я з вёскай неразлучная, як з маці,
Што падарыла столькі мне цяпла,
І, нарадзіўшыся, у цеснай хаце,
Заўжды прасторы прагну і святла.
А вёска поіць водарам мядовым,
Бо медуніцы тут, як гладышы...
Жывуць салдаткі тут, жывуць
удовы,
Тут помнікі ля кожнае шашы...

Мне не хапае кожны раз чагосьці,
Я многа маю, ўсё, здаецца, ёсць...
Ці зваць гасцей, ці мо самай
у гасці?
А ці патрапіць вам нязваны гасць?
Чаго жадаю я, калі урэшце,
Мая душа паўнютка жыццём?

Звіні, рака, ільдзінамі,
Кружыся лёд.
Мы днямі і гадзінамі.
Чакалі крыгаход.
Паводка пачынаецца,
Бурліць рака,
І зноўку прачынаюцца
Турботы рыбака.
І вербы зноў у боціках,—
Сляды вады,
Галінкі ў шэрых коціках,
Як невады...

Малюся небу і зямлі,
Малюся шчыра
Зімам,
вёснам,—
Каб кожны год сады цвілі,
Каб сонца грэла плечы вёскам.
Малюся залатой пшаніцы,
Малюся хатам
І дамам,
вятрам,
маланкам,
перунам,—
каб зноў вайне не паўтарыцца!

СЯБАР БЕЛАРУСКІХ ШКОЛЬНІКАЎ

«Зорька»... Яе ведаюць і любяць беларускія піянеры і школьнікі ў розных кутках рэспублікі. Яна прыходзіць да дзяцей больш чым мільённым тыражом і заўсёды гэта газета — жаданы гасць у кожнай хаце.

Для мяне «Зорька» дарагая і блізкая тым, што ў гэтай газеце я надрукаваў свае першыя заметкі будучы яшчэ ў чацвёртым класе Змяўскай пачатковай школы.

Так што не памылюся, калі скажу, што «Зорька» дапамагла мне выбраць на ўсё жыццё прафесію журналіста — цікавую, турботную, неабходную людзям.

«ЗОРЬКЕ» — 30 ГАДОЎ

Яшчэ будучы дзяткарам «Зорькі», я пісьмова пазнаёміўся з добрымі сябрамі, якія тады часта змяшчалі на старонках газеты свае заметкі. Цяпер яны — вядомыя людзі. Я маю на ўвазе дырэктара Навагрудскага лягаса Міхаіла Кавалькова, кандыдата філалагічных навук Адама Мальдзіса, рэдактара часопіса «Политинформатор и агитатор» Міколу Астаневіча, заўчасна памёршага таленавітага беларускага паэта Уладзіслава Нядзведскага і іншых.

Любімай газеце беларускай піянеры — «Зорьке» споўнілася трыццаць гадоў. На яе рахунку шмат добрых

МУЗЫЧНАЯ МАЗАІКА ГОРАДА

Мінулы год Віцебск і яго жыхары запамінаць як год дзвюх гістарычных дат: 1000-годдзя заснавання горада на рацэ Заходняя Дзвіна і 30-годдзя з дня вызвалення яго ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод уражанняў, што засталіся ад святкавання, ёсць і музычныя. Яны такія яркія і хваляючыя, што я рашыла падзяліцца імі з чытачамі «ЛіМа». Па-першае, вяснянае гасцінна прымалі свайго земляка — народнага артыста БССР прафесара А. Багатырова, кампазітара, які ўзбагачае музычны летапіс жыцця нашага народа выдатнымі творами. У канцэртах прагучалі таксама старонкі, што належаць і такім кампазітарам, чыё жыццё і творчасць звязаны з Віцебскам, як У. Сарокін, І. Дзяржынскі, М. Фрадкін, Г. Юдзін, Я. Касалапаў, Б. Насоўскі.

Па-другое, сярод выканаўцаў былі выдатныя артысты рэспублікі і краіны, лепшыя самадзейныя калектывы, і іх выступленні выглядалі ярка і маляўніча вясёлай талентаў. Слухачы горада апладзіравалі народнаму артысту СССР Б. Штокалаву і Маскоўскаму камернаму аркестру, народнай капэле Віцебскага медыцынскага інстытута і салісту Акадэмічнага тэатра оперы і балета БССР А. Сухіну...

На вуліцах старога і заўсёды маладога нашага горада з'явіліся першыя афішы года 75-га. І хочацца, каб ён быў не менш багаты на рэпертуар і на імёны выканаўцаў, чым мінулы. Слухач у нас — удзячны!

Н. ПАТАПАВА,
выкладчыца Віцебскага
музвучылішча.

ЭКРАННЫ ЛЕТАПІС РЭСПУБЛІКІ

Кінематографісты Беларусі, а разам з імі і мільёны глядачоў у гарадах і вёсках рэспублікі адзначылі паўвекавы юбілей беларускага кіно.

На ўрачысты сход, прысвечаны юбілею беларускага кіно, 26 снежня 1974 г. прыйшлі ў Акруговы Дом афіцэраў рабочыя прадпрыемстваў і будоўляў Мінска, хлебарабы з прыгарадных гаспадарак, вучоныя, дзеячы літаратуры і мастацтва, студэнты. Павіншаваць сваіх беларускіх калегаў са святам прыбылі госці з Масквы — намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў ССРСР па кінематографіі В. Н. Галаўня, сакратар праўлення Саюза кінематографістаў ССРСР, народны артыст ССРСР В. В. Санаеў, адказныя работнікі Дзяржкіно ССРСР Е. С. Котаў і А. А. Мамілаў, народны артыст ССРСР Р. Л. Рашаль, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР кінааператар У. С. Цытрон, аўканаўца адной з галоўных роляў у новым беларускім фільме «Польмя», народны артыст РСФСР М. А. Глузскі. Тут жа прысутнічаюць старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Літоўскай ССР па кінематографіі Э. Ю. Юшкіс і сакратар праўлення Саюза кінематографістаў Літвы М. В. Гедрыс.

Короткім уступным словам сход адкрыў першы сакратар Мінскага гаркома КПБ У. А. Лялешкін.

З вялікім уздымам быў выбран ганаровы прэзідыум у складзе Палітбюро Цэнтральнага Камітэта КПСС на чале з Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым.

Слова атрымлівае сакратар ЦК КПБ А. А. Смірноў. Ён сардэчна вітае прысутных з юбілеем беларускага кіно і зачытвае прывітанне Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі кінематографістам рэспублікі.

З дакладам аб 50-годдзі беларускага кіно выступіў старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па кінематографіі У. В. Мацвееў. Ён падзякаваў Комуністычнай партыі і Савецкаму ўраду за высокую ацэнку працы беларускіх кінематографістаў і запэўніў, што работнікі кіно рэспублікі будуць і надалей настойліва дабівацца ажыццяўлення вялікіх і адказных задач, якія партыя ставіць перад савецкімі кінематографістамі.

Сардэчна павіншаваў майстроў беларускага кіно з юбілеем намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў ССРСР па кінематографіі В. Н.

Галаўня. Ён уручыў прадстаўнікам кінастудыі «Беларусьфільм» пераходны сцяг Дзяржкіно ССРСР і ЦК прафсаюза работнікаў культуры за перамогу ва Усесаюзным сацыялістычным спаборніцтве па выніках трэцяга квартала.

З цёплымі словамі прывітанняў да кінематографістаў звярнуліся старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Літоўскай ССР па кінематографіі Э. Ю. Юшкіс, сакратар праўлення Саюза кінематографістаў ССРСР, народны артыст ССРСР В. В. Санаеў, шліфоўшчык Мінскага заводу электронных вылічальных машын імя Р. К. Арджанікідзе, кавалер ордэна Леніна Б. В. Мішчанка, намеснік генеральнага дырэктара Мінскага вытворчага аб'яднання па птушкагадоўлі М. Г. Ляончанка, сакратар ЦК ЛКСМБ У. Д. Ягораў, героі дакументальнага фільма «Птушка Ікс або касця майскія дажджы» — настаўніца сярэдняй школы № 111 г. Мінска Р. Н. Кароль і яе выхаванцы, народны пісьменнік БССР І. П. Шамякін, народны артыст ССРСР Р. Р. Шырма, намеснік начальніка Палітупраўлення ЧБВА палкоўнік Н. В. Шапалін, акцёры тэатра і кіно.

З вялікім натхненнем было прынята прывітаннае пісьмо Цэнтральнаму Камітэту КПСС.

На сходзе прысутнічалі намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Е. Лабанок, намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Н. Л. Сняжкова і загадчык аддзела культуры ЦК КПБ С. В. Марцалеў.

БЕЛТА.

НОВЫЯ НАЗВЫ НА АФІШАХ

Магілёўскі абласны драматычны тэатр паказваў прэм'еру — спектакль «Блакiтныя алені» па п'есе ўкраінскага драматурга А. Каміліяна.

На здымку — у ролях Алёні і Вечнага актрыса Л. Міхалковіч і народны артыст БССР С. Бульчык.

Фота А. ГОЛЫША.

Упершыню на беларускай сцэне пастаўлена намядзь вялікага іспанскага драматурга Лопэ дэ Вэга «Раба свайго каханага» (пераклад А. Вяргіцкага). З ёй пазнаёміў віцебчан Дзяржаўны драматычны тэатр імя Януба Коласа. Пастаноўшчык спектакля заслужаны дзеяч мастацтваў БССР С. Казіміроўскі, мастак Д. Мохаў, кампазітар заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Г. Вагнер, балетмайстар заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Дадзішкіліні.

На здымку — у ролях Фабіа, Фларэнсіа, Элен і дон Фернандо заслужаны артыст БССР Т. Конштыс, артысты М. Цішчакін і Г. Дзягілева і народны артыст БССР А. Трус.

Фота С. РОХАНА.

ПРАБЛЕМЫ, МЕРКАВАННІ, РОЗДУМ

У «Ліме» 22 лістапада прафесар Ул. Няфёд выступіў з артыкулам «Закрануты жыццёвыя пытанні», які аналізуе цяперашні стан і узровень творчай дзейнасці трупы Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Прынцыповыя палажэнні артыкула маюць не толькі, умоўна кажучы, лакальны характар. Гаворка аб фарміраванні рэпертуару, аб рэжысуры і яе сённяшніх шуканнях, аб выхаванчай рабоце з актэрамі стасуецца і да іншых тэатраў рэспублікі.

У прыватнасці, Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі ў Бабруйску мае шмат клопатаў і творчага, і арганізацыйнага плана. Яго дзейнасць выклікае і павагу да энтузіястаў сваёй справы, і трывогу з прычыны тых прыкрых выдаткаў, што знікаюць узровень некаторых яго спектакляў. Мала сабраць у горадзе артыстаў і назваць іх калектывам. Такі калектыв трэба забяспечыць адпаведнымі ўмовамі і выхоўваць яго як аб'яднаны і саруджынасць творчых аднадумцаў.

Пра ўсё гэта і гаворыць сёння кандидат мастацтвазнаўства Т. Арлова.

Своасаблівы працяг размовы пра купалаўцаў і допіс у рэдакцыю мінскай настаўніцы Л. Камоцнай, які мы друкуем на гэтай старонцы.

ЗДАЎНА існуе тэатр у Бабруйску, ды, бадай што, ніводнаму гораду не даводзілася так часта мяняць нават назву стала працуючаму тут артыстычнаму калектыву. Быў тут калісьці Вандроўны тэатр Галаўкі, потым перасоўны калгасна-саўгасны, быў ансамбль драматычных актэраў, быў і тэатр музычнай камедыі... Цяпер тэатр у Бабруйску завець Магілёўскім тэатрам драмы і камедыі, большасць трупы якога склалі маладыя выхаванцы Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Ад іх намаганняў, прынцыповасці і таленту залежыць мастацкі працэс станаўлення калектыву.

Зразумела, нельга было абыйсціся без прадстаўнікоў старэйшага пакалення, без вопытных настаўнікаў у мастацтве. І тым, і гэтым знайшлося, што запэўчыць і ўспрыняць адзін у другога. Праўда, быў час, калі здавалася, што старэйшае пакаленне не «маніпуляцыя» з выхаванцамі тэатральнага інстытута, хаця амаль палова гэтых старэйшых і сама была з першых выпускаў той жа навучальнай установы.

Штодзённая будзённая практыка вымушала некаторых актэраў адмаўляцца ад студэнцкіх навінаў работы над ролямі. Часам рамесніцтва выціскала з атмасферы творчы настрой. А маладзёжныя, як вядома, заўсёды максімалісты. Яны адразу асуджалі тых, хто пачынаў працаваць па правільных мерках. І толькі потым, у працэсе рэзультываў, разумелі, нарысны вопыт старэйшых, іх майстэрства, іх багацце назіранняў. Дзёрнасць і чысціна

намераў — гэтыя якасці першанаперш належыць маладым. Таму вопытныя актэры, са свайго боку, некалькі раз пераходзілі на пазіцыі максімалізму, маладосці. Пра гэта сведчаць і «зацятыя баі» на мастацкіх саветах і вытворчых нарадах калектыву.

Мне давялося паглядзець нядаўна некалькі спектакляў ужо ў тым складзе выканаўцаў, дзе «стракатасці» не такія адчувальныя. Раней бабруйчане з нейкай асцярогай ставіліся да саюза старэйшага і маладзёжнага пакаленняў, і ў розных спектаклях ролі сталых па ўзросту персанажаў, часам, даручаліся зусім юным актэрам.

Кажуць, што наогул, ужо само прызначэнне актэра на ролю — момант рэжысёрскага рашэння спектакля. Напрыклад, у імправізацыйным «Несцерку», у класічным «Даходным месцы», у музычнай камедыі «Прачніся і спявай», нават у па-філасофску сталых «Птушкаў нашай маладосці» размеркаванне ролей было разлічана на маладзёжных актэраў. Шмат каму з іх да-

вялося пераадольваць свае псіхафізічныя дадзеныя, рашуча пераўвасабляцца. Гэта пераадоленне, хаця і было педагагічна карысным для моладзі, часам адчувальна адбілася на мастацкай цялеснасці сцэнічнага твора. Не на карысць яго гучанню. У той жа час тыя, хто марыў аб добрай драматургіі, аб складаных характарах і чаканні свайго запаветнай ролі, з зайздрасцю і здзіўленнем глядзелі на гэтыя пакуты маладых. Глядзелі і не разумелі: чаму гэта трэба «пера-

ды народныя характары, якія не створыш штучна, ды калі яшчэ дакладна нешта там «пераадольваць».

Фядора асабліва нагадвае то старых з «Паўлінкі», то Паўліну з «Трыбунала». Яна «класічная» беларуская жанчына, калі зыходзіць з літаратурнага ідэалу, але яна і зусім жывая жанчына з вёскі. Яна здаецца занадта шумнай, занадта ўдэлівай, занадта цікавай, але ўсім яе ўчынкамі кіруе бязмежная дабраты. Фядора ведае, што прасты чалавек павінен на

моркіну бліскучым абаяннем, а Л. Федчанка Дзюркіну — змрочным гумарам. Таму абедзве роляў проста немагчымымі.

Поруч з гэтымі актэрамі ў спектаклі добра працуюць маладыя — А. Жук, Н. Мароз, Л. Кучко, М. Ціхан. Яны вынаходлівыя на дэталі і з асалядай ствараюць не характары, а пэўныя тыпы.

І так прыкра робіцца, калі заўважаеш у спектаклі прыкметы дрэннага густу! Магчыма, яны ад недастатковай патрабавальнасці і да самой

У ПРАЦЭСЕ СТАНАЎЛЕННЯ

адольваць», ці не лепш было б, каб кожны атрымаў тое, што ўласціва яго ўзросту і сцэнічнаму вопыту, актэрскай індывідуальнасці?

Рэжысура пэўны час цалкам падзяляла погляды і інтарэсы «маладзёжнага ядра» і ёй жа надзвычай цяжка было ствараць ансамбль з актэраў рознай прафесійальнай падрыхтоўкі. Гэта павінен быў зрабіць час, які сцірае мяжу паміж супярэчлівымі творчымі індывідуальнасцямі. Большасць актэраў кожную хвіліну выкарыстоўвалі, каб вучыцца: адны набывалі сталасць, другія — сучасную манеру выканання. І толькі цяпер, у пятым сумеснім сезоне, яны аб'ядналіся і адчулі плячо адзін аднаго.

У дзвюх апошніх прэм'ерах тэатра — «Злыдні» па п'есе А. Петрашкевіча і «Не ўсё кату масленіца» А. Астроўскага, можна сказаць, кожны выканаўца на сваім месцы, заплаваным пры размеркаванні.

Фядора і Даніла, цётка і дзядзька з перыферыі (як ахрысціў іх А. Петрашкевіч) у выкананні Н. Калапур і П. Масцерава — тыя сапраў-

ўсё ўмешвацца, бо ён — гаспадар жыцця.

А вось яе сястрыца Паўліна (арт. В. Дземіянкова) нагадвае гарадское выданне таго ж самага чалавечага тыпу. Яна і больш сарамлівая, і больш стрыманая, і цішэйшая. Яна нібы сімвал беларускіх удоў. Няма асабістага жыцця, акрамя ішчэня дзяцей, але яны ўпотаі спадзяюцца, нават праз дваццаць пяць гадоў, што не, не загінуў ён, а недзе толькі чакае свайго часу. І калі ў гэтым вялікім спектаклі актрыса В. Дземіянкова гаворыць маналог Паўліны, трыптыкая напружаная цішыня ўстанаўліваецца ў зале і слёзы падступаюць да тваіх вачэй.

Дзюркіна і Мухаморкіна — востра камедыійныя персанажы. Абедзве, як вызначае аўтар, «прынышчаны да немагчымасці». Актрысы Л. Федчанка і Ю. Саевіч бяруць гэта аўтарскае вызначэнне ў аснову характарыстыкі вобразаў. Мухаморкіна — прынышчовая чалавеканавісіца; Дзюркіна — прынышчовы чалавекалюба. Але Ю. Саевіч надзяляе Муха-

п'есы, або да разумення «дынамікі» ў дзеяннях актэраў.

Жанравае вызначэнне «Злыдні» рэжысёрам Г. Несцерам такое, што ўвогуле на сцэне могуць дзейнічаць не акресленыя характары, а плакатныя фігуры. А вось у п'есе А. Астроўскага без псіхалагічнай праўды паводзін не абызешся, бо гэта твор — само жыццё, арганізаванае па законах формы. Учынкі іх герояў выкліканы супярэчнасцямі самага жыцця і стаяць на цвёрдай глебе рэалістычнасці, а не ўмоўнай яе версіі.

Здаўна ў камедыі «Не ўсё кату масленіца» (рэж. П. Масцераў) раскрывалі ганебны ўплыў улады грошай на чалавека. Пры ўважлівым чытанні п'есы можна адчуць і больш глыбокую думку — канчатковы сэнс гэтых «маляўнічых карцінаў жыцця» ў тым, што людзі высталялі перад сакаўсай грошай. Барыцьба цывілізацыі з патрыярхальнасцю магла ў гэтым спектаклі ператварыцца амаль у сучаснае па пафасу відовішча. Не ператварылася! Ні самастойнай рэжысёрскай думкі, ні арыгінальных актэрскіх работ няма ў спек-

АДЗНАЧАНЫ ЛЕНШЫЯ

Творчымі здабыткамі сустра-лі 1975 год многія маладыя ра-ботнікі тэатраў Беларусі. Да-статкова назваць хоць бы па-дзей мінулага снежня — за фі-ларманічным пультам у кан-цэрце са славытым піяністам С. Рыхтарам дэбютаваў опер-ны дырыжор У. Машынскі, які заваяваў раней прызнанне сва-ёй трактоўкай моцартаўскага «Дон Жуана». Вялікі поспех выпадае опернаму салісту М. Званевічу ў складанай партыі Барыса Гадучова. У рэ-пертуар коласоўцаў і купалаў-цаў уключаюць ўваходзячы на-даўня выхаванцы Беларускага тэатральна-мастацкага інстыту-та М. Кірычанка і А. Лабанок, сталія наведвальнікі Рэспублі-канскага тэатра юнага гледача бітаюць сталасць таленту мала-дой актрысы В. Кавалеравай...

Па выніках Усесаюзнага ас-ляду творчай маладзі 1974 г. першае месца прысуджана Дзяржаўнаму акадэмічнаму Вялікаму тэатру оперы і бале-та БССР. Слушнасць такой ўз-нагароды штовечар пацяр-джаюць выступленні ў вяду-чых партыях опернага і бале-тнага рэпертуару такіх салістаў, як Ю. Траян, В. Саркіс'ян, Л. Сісельнікова, М. Званевіч, А. Дзедзік, А. Рудкоўскі. Ця-ла сустраць публікай работы харэографа В. Елізар'ева («Кармэн-сьюіта») і мастака Я. Жодна («Русалка», «Фа-уст»).

Напярэдадні Новага года ў Беларускай тэатральнай аб'я-данні адбылося ўручэнне ды-пломна і памятных сувеніраў ма-ладым дэянам сцэны, адзнача-ных усесаюзнымі і рэспублікан-скімі ўзнагародамі.

ПРЭМЕРА спектакля адбылася. Пра но-вы балец ужо гаво-раць, ужо спрачаюцца пер-шыя гледачы, што пабы-валі на паказе «Ціля...» Міжволі кожны прыгадвае і свае ўражанні ад неўміручай кнігі.

«Будзем звінцець мы, зва-ны; я, перазвон, буду звінецц, кідаючы мае смелыя напевы ў снежную заслонку наветра...» Гэта словы з «Легенды пра Цілю Уленшпільгеля». Іх можна паставіць эпіграфам да новага бале-та Яўгена Глебава на лібрэта А. Дадзішкіліяні, створана-га на матывах вядомага ра-мана Шарля дэ Кастэра.

Блестрашны, вясёлы Ціль, Вялікі гёз, верны сын сваёй Радзімы. Ён неўміручы. Ён стаў на ўсе стагоддзі сімва-лам народнага гераізму, ба-рацьбы за свабоду і справяд-лівасць.

На мінскай балетнай сцэ-не Ціль упершыню загава-рыў пластычнай мовай. Пра-цэс пастаюкі бале-та выма-гае поўнай аддачы артыстыч-ных сіл, усіх творчых нама-ганняў.

— У музычнай стыхіі Глебава напружаныя рытмы, ёмка вобразнасць, скла-даныя неадназначны харак-тары, — гаворыць дырыжор спектакля, народная артыст-ка БССР Таццяна Каламія-цава. — Працаваць над та-кой партытурай, зразумела, нядлёгка. Кожны гук павінен набыць жывую душу і кроў. Разам з тым работа абуджае творчы ўздзім. Я дырыжы-рую трыма бале-тамі Яўгена Глебава, пастаюку якіх ажыццявіў Атар Дадзішкілі-яні. У нас усталявалася доб-рае творчае супрацоўніцтва,

якое на гэты раз умацоўва-ецца...

Заслужаны дзеяч мастац-ваў БССР А. Дадзішкіліяні карэспандэнту «ЛіМа» ска-заў:

— Кожны вобраз у бале-це, — рэальны і сімвалічны. Персанажы з легенды, з на-роднай эпапеі. Яны даўно сышлі са старонак кнігі ў жыццё. Ціль Уленшпільгел — гэта «Фландрыя ўсіх часоў»,

ВОЛЬНЫ ДУХ ФЛАНДРЫ

— сказаў Рамэн Ралап, Ствараючы такіх герояў, «... прыгнечаны народ ва ўсе часы задавальняе... сваё магутнае імкненне да неза-лежнасці».

Увасобіць на харэаграфіч-

най сцэне ўвесь складаны ідэйна-мастацкі змест твора, яго філасофскае гучанне — адназначная задача. Хочацца, каб глядач пачуў сёння ў нашым спектаклі трывожны перазвон набата праз стагод-дзі і пакаленні. Мы імкнем-ся ўвасобіць шматграннасць характараў рамана, поліфа-нію яго гучання.

Разам з гераічнай нас хва-люе лірычная тема твора — дзіця Ціля і Нэле. Хаця мы імкнемся да прыўзнятай ін-танацыі спектакля, нельга нам забывацца і на элемент жанравы, без чаго не атры-маецца паўнацэнны спек-такль пра Цілю. Мы акцэн-туем кантрастнасць, на якой пабудаваны музычная драма-тургія і сюжэтная канва бале-та.

Тэатр не змог бы ажыцця-віць спектакль, калі б у тру-пе не было такога таленаві-тага выканаўцы ролі Ціля, як Віктар Саркіс'ян. Ён сва-бодна валодае ўсім арсена-лам тэхнічных сродкаў, глы-бока пранікае ў сутнасць во-браза. З ім вельмі прыемна

працаваць. Наогул трэба ска-заць, што спектакль амаль цалкам маладзёжны...

Слова заслужанаму арты-сту БССР Віктару Саркіс'я-ну:

— Ціль стаў для мяне самым дарагім сцэнічным героем. Гэты вобраз помніцца мне з дзяцінства. Мне хочацца, каб глядач бачыў Цілю такім, якім я яго ўяўляю — героем і паэтам, шчодрым для сябро-ваў і злым неспрыяльным да ворагаў Радзімы, вясё-лым і глыбока закаханым. Ён не мірыцца з цемрашаль-ствам і жорсткасцю, бо лю-біць само жыццё...

У аркестры тэатра сабра-ліся музыканты. Зараз па-гасне святло, за пульт пад-німецца дырыжор. Зараз па-чынецца спектакль, аб якім карэспандэнту «ЛіМа» рас-казалі ўсхваляваныя ўдзель-нікі яго. Зараз зазвіняць званы свабодалюбівай Флан-дры, аб якой мы ведаем з юнацкіх гадоў, калі да нас прыходзіць тая неўміручая кніга.

Сцэна са спектакля.

Фота Ул. КРУКА.

такі, які гучыць як нудліва бытавы на сутнасці і як карыкатурна завостраны па-фаме. Чаму так здарылася?

Тут варта прыгадаць наогул пра сустрачы бабруйчан з класі-кай. Хаця пачалі яны сваю творчую біяграфію з «Ідыята» паводле Ф. Дастаўскага, зама-чалі яе «Даходным месцам» А. Астроўскага, грунтоўна разлічыў п'еса мінулых часоў з глыбокімі характарамі не была галоўнай у рэпертуары. Класіка дыктуе свае законы і нельга з ім не лічыцца. Для увасаблення класікі мастаку патрэбны вопыт жыццёвы і мас-тацкі. Свае першапачатковыя поспехі ў асэнсаванні класікі тэатр так і не змог замацаваць.

А «Несцерка»? Гэта ж тэат-ральная класіка, твор з трады-цыямі. І сыграны камедыя баб-руйчанамі гарэліва, весела, па-сучаснаму. Мне думецца, што поспех «Несцеркі» ў імпрэ-візацыйным метадае паказу па-дзей рэжысураў і выканаўца-мі. У гэтай незмацаванасці прыёмаў, у сучасных асацыя-цыялах — новае сцэнічнае жыц-цё твора. Дарчы, і жанр п'есы амаль прадуцтвае імпрэві-зацыйнае відовішча на сцэне.

Так, калі класіка вымагае дакладных характараў, калек-тыў павінен павялічыць час работы і глыбей вывучыць драматургічны матэ-рыял, вызначыць раз і на-заўсёды, чаму менавіта ён уключае ў рэпертуар гэты, а не які-небудзь іншы твор.

Лепш з тымі п'есамі, якія з'явіліся ў друку сёння: яны больш зразумелыя і па-творчы блізка для кожнага з сучасных артыстаў.

У п'есе Р. Ібрагімбаева «Падобны на льва» тэатр прываблівае маральна тэма, якая патрэбна яму для шчы-рай размовы з глядачом. Твор пра «чыстае каханне» з нейкай часткай навування. Не, тут не адвечная тэма чы-сціні «Рамэа і Джульеты». Аўтар спрабуе асэнсаванне са-мо паняцце «сталае пачуц-це»: чаму, бывае, «звыкнен-ца — злобіцца», а чаму, бывае, «любіў, ды раптам разлюбіў»? Бо чалавек, які звык са сваім становішчам і прымушае свае жывыя па-чуцці падначальваць толькі нормам «прыстойнасці», па-

добен на льва, што сядзіць у адчыненай клетцы.

Каб глядачы не проста са-чылі за сюжэтам, а зазірнулі і ва ўласную душу, рэжысёр Г. Несцер уключае тэлевізій-ны прыём. Тым самым зна-рок абкрадвае сябе. Ніякіх эфектных тэатральных срод-каў! Дэманстравана спра-шчаны мізансцэны. На фоне шэрай аголенай сцэны голькі героі буйным планам — то ўдаіх, то ўтраіх. Здаецца, што галоўны клопат тэатра — раскрыць думкі гэтых перса-нажаў.

Калі ў цэлым меркаваць аб спектаклі па выніках, то стра-т у такім эксперыменце значна больш, як здабыткаў. Тут можна гаварыць ужо аб тым, што рэжысура і на гэ-ты раз не прапанавала выка-наўцам яснай і плённай твор-чай праграмы.

Скажучы: тэатр шукае, ро-біць эксперыменты, і ў гэтых эксперыментах ідзе да максі-мальнага эфекту. Дык жа калі глядзіш «Падобнага на льва», злучыцца на рэжысёра за вонка-ва-сумнае падобства ўсіх эпі-зодаў спектакля. Быццам не існуе для яго законаў маста-цкага кантрапункту!

Рэжысёр цалкам давярае сваім акцёрам і не хоча абмя-жоўваць іх ніякімі дапаможны-мі сродкамі. Ён канцэнтруе ўва-гу глядача на персанажы, якія вядуць шчырую споведзь. А выканаўцам пры такіх умовах не заўсёды ўдаецца трымаць залу ў патрэбным напружанні, бо ў рэжысуры ёсць штучнае абмежаванне выразных срод-каў. Яно ж не горш, але і не лепш штучнага «перабору» та-кіх сродкаў.

Я заўважыла, з якім натх-неннем і жаданнем зрабіць усё лепш працуюць у гэтым спектаклі акцёры. Іх вабіць складанасць задачы і давер, які іны адчулі з моманту размеркавання ролей. Існава-ла нейкая рызыка ў тым, каб на ролю жанчыны з вельмі складаным жыццёвым вопы-там прызначыць зусім мала-дую актрысу Г. Абрамаву, а трагікамічны лёс Мурада да-ручыць камедыінаму акцёру Б. Басву. Наўрад ці я памы-люся, сказаўшы, што для аса-бістага творчага вопыту гэ-тых акцёраў работа над

«Львом» была карыснай. Толькі ці не надта гэта «сту-дыйная» мэта, калі ўлічыць, што глядачы часам сумуюць на спектаклі?

Увогуле бабруйскі тэатр заўсёды дае «добро» на такіх эксперыменты. І нават кідзе ў яго «багну» ўсю тру-пу, як гэта было зроблена, напрыклад, у тым жа «Нес-церку» і ў новым спектаклі «Абеліскі», пастаўлены рэ-жысёрам Віктарам Каралько.

Пафас і змест спектакля «Абеліскі» асабліва надзён-ныя цяпер, калі мы рыхтуем-ся адзначыць 30-годдзе Пе-рамогі. Гэта твор аб падзеях мінулай вайны. Рэжысёр спектакля адмаўляецца ад ісіхалагічнай распрацоўкі ха-рактараў. Ён будзе спектакль «на настроі», які абуджаецца ў нас сустрачай са знаёмымі творамі літаратуры, музыкі, архітэктуры, драмы. Тых глядачоў, якія ведаюць міну-лую вайну па ўласнаму вопы-ту, «Абеліскі» (п'еса напіса-на Алегам Саннікавым) мо-гуць і не ва ўсім задаволіць. Вось чаму спектакль пастаў-лены так, што вершы і песні пра былыя змаганні, баі, рос-тані і сустрачы на фронта-

вых дарогах павінны абуд-жаць у залы асацыятыўныя ўспаміны, эмацыянальны роз-дум, пэўны настрой.

Мабыць, не адзін з гляда-чоў не стрывае слязу, калі пачуе дарагую сэрцу «Зям-лічку» або ўбачыць маладо-га «сябе» ў панталіме. А тым, хто нарадзіўся пасля вайны, спектакль неабходны, бо перадае пачуццё дзівосна-га яднання людзей, мужнасці і глыбокай чалавечнасці са-вецкага воіна-грамадзяніна.

Тэатр абдумваў ваенную тэ-му і ў ранейшых спектаклях «Хлопец з нашага горада», «А зоры тут ціхія...», «Трыбунал». Усе гэтыя творы ішлі на баб-руйскай сцэне з поспехам. Ця-пер у «Абелісках» занята ўся трупа, і акцёры з добрым ім-пэтам спрабуюць свае сілы ў руху, панталіме, танцы, чы-танні вершаў. А сінтэз маста-цтва — гэта тое, да чаго ім-кнуўся тэатр з першых сваіх крокаў.

ТВОРЧАЕ аблічча тэатра складаецца павольна і цяжка. Вельмі турбуюць част-ця змены акцёрскага скла-ду. Не заўсёды задавальняе рэжысура. Складаныя ўмовы працы і побыту. Але спаква-ля калектыў набывае свос-асаблівае творчае аблічча. Тэатр працуе «ў гасцях»,

бо яго будынак рамантуец-ца; вельмі часта трупа вы-язджае на гастрольныя пака-зы ў памышканні, якія не мо-гуць спрыяць захаванню таго ўзроўню спектакля, што быў дасягнуты на прэм'еры. Страты ж, якія звязаны з яго творчымі шуканнямі, не ўспрымаюцца як нешта аб-авязковае і няўхільнае. Яны глумачацца і тым, што «пе-рыяд станаўлення» трупы зацягнуўся. Маладому калек-тыву патрэбна сяброўская падтрымка і гледача, і кры-тыкі, і мастацкага кіраўніц-тва. Крытыка можа больш дакладна адрозніваць, ска-жам, яўны пралік у пастаюў-цы той жа камедыі «Не ўсе катэ масленіца» і выдаткі спрэчнага творчага эксперы-менту ў спектаклі «Падобны на льва». І тым больш так-тоўна арыентаваць трупу на ўздзім ідэйна-мастацкага ўз-роўню рэжысуры і прафесія-нальнай працы кожнага члена калектыву. Але крыўдна буд-дзе, калі бабруйчане палі-чаць, што цяперашнія дасяг-ненні трупы — гэта і ёсць мяжа іх магчымасцей і выка-нанне ўсіх абавязкаў.

Таццяна АРЛОВА.

ДАЛУЧАЮСЯ ДА ДУМКІ ТЭАТРАЗНАЎЦА

Чытаючы артыкул Ул. Ня-фёда «Закрануты жыццёвыя пытанні», я адчувала, што тэ-атразнаўца выказаў шмат што з таго, аб чым і мы, гле-дачы тэатра Імя Янкі Купалы, думаем і гаворым. Есць у яго рэпертуары творы, якія не з'яўляюцца вышэйшым да-сягненнем калектыву, што мае назву «Акадэмічны». У прыватнасці, вельмі расча-роўвае і засмучае спектакль «Безыменная зорка», вобра-зы ў якім выглядаюць зрым-ітульнымі і нецкавымі. Веда-ючы прозу Б. Васільева і яго выхад з «Зорамі...» на сцэну і на экран, мы спадзяваліся пабачыць у купалаўцаў змяс-

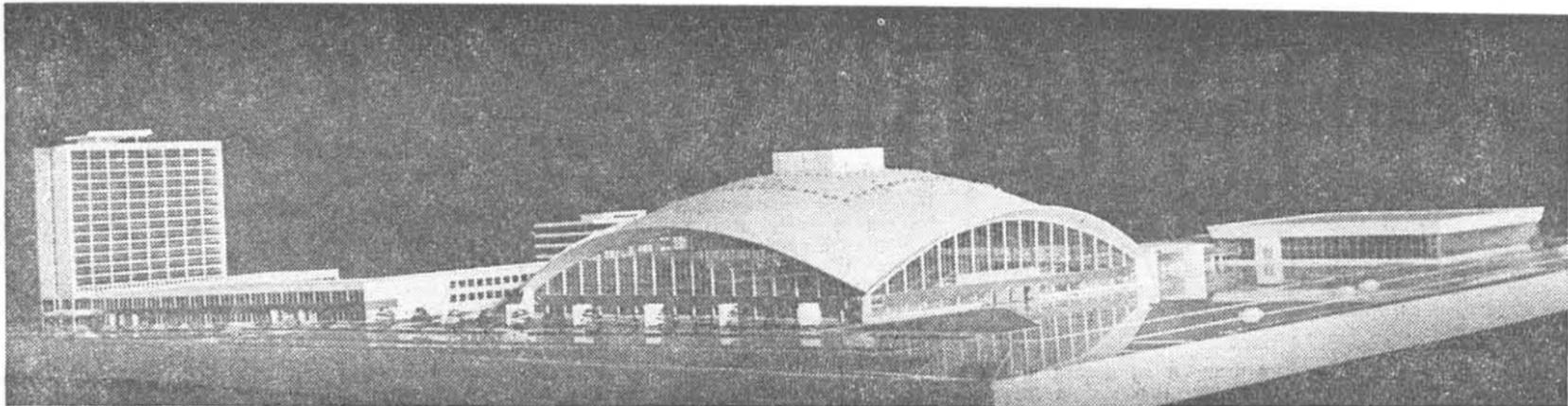
тоўны спектакль «Вясёлы тракт», а ён атрымаўся ней-кім заземленым, падкрэслі-вае шэрасць і змрочнасць ча-лавечых натур. Калі ж гаво-рыць пра пастаюўку п'есы «...Забіць Герастрата!», то трэба па шчырасці прызна-цца, што большая частка пуб-лікі так і пакідае тэатр, не-зразумеўшы, да чаго ён за-клікае — «забіць» або «не забываць» Герастрата, ста-ноўчай гэта асоба або злчы-нец? Гэта ўжо зусім недара-вальна для тэатра!

Нейкая распылівасць думкі адчувалася і ў апошняй прэм'еры — «Стары Новы

год». Чаму ў святло рампы трапляюць такія спрощаныя характары, такія бедныя ду-хам людзі? Магчыма, шмат у чым вінавата п'еса М. Ро-шчына; але мы робім высно-вы на падставе паказанага нам спектакля, дзе заняты добрыя артысты. І зноў — крыўдна за купалаўцаў...

Хочацца падтрымаць Ул. Няфёда, калі ён заклікае тэатр больш патрабавальна ставіцца да падбору п'ес для пастаювак, часцей звярта-цца да нашай класічнай спад-чыны, смялей прыцягваць да драматургічнай творчасці су-часных пісьменнікаў.

Лідзія КАМОЦКАЯ.

Агульны выгляд будучага рынку.

ТАКОЙ БУДЗЕ „КАМАРОУКА“

У Інстытуце «Белгіпрагандаль» распрацаваны цэлы шэраг праектаў крытых рынкаў у Брэсце, Віцебску, Гродна, Оршы, Полацку. А ў лістападзе 1971 года Савет Міністраў БССР зацвердзіў адзін з самых выдатных праектаў гэтай серыі — Цэнтральны крыты рынак у Мінску. Будаўніцтва яго пачалося ў 1972 годзе.

Над праектам працаваў вялікі аўтарскі калектыў вопытных спецыялістаў: архітэктары В. Аладаў, М. Ткачук, В. Крывашэў, А. Жэдакоў, інжынеры М. Гордзін і І. Школьнікаў. Усе яны некалі праектавалі рынкі ў розных гарадах рэспублікі, пазнаёміліся з буйнейшымі рынкамі Саюза.

Як жа будзе выглядаць наш Цэнтральны рынак?

Для праекціроўшчыкаў планіровачная забудова ўсяго комплексу рынка была складанейшай задачай. Цэнтр горада, перагружаны вулічным рух, цесны ўчастак у 5,5 га. І на гэтым участку ўдалося размясціць буйны гандлёвы комплекс з галоўным аб'ёмам — крытым рынкам на 1200 рабочых месц, павільёны-павелі для сезоннага гандлю на 1800 рабочых месц, магазіны дзяржаўнага гандлю і камбінат бытавога абслугоўвання. Акрамя гэтага ў комплексе уваходзіць 16-ці павярховая камфартабельная гасцініца, аўтамабільная стаянка на 400 месц. У гэты ж комплекс арганічна ўвойдзе ўжо існуючы Дом мэблі.

Аб'ём крытага рынку і гасцініцы, Дом мэблі і камбінат бытавога абслугоўвання (Дом быту, як ён павінен называцца ў будучым), прасторава звязаны адно-дзвухпавярховымі аб'ёмамі магазінаў, прадпрыемстваў грамадскага харчавання і ўваходзіць у гэты ж комплекс Харчова-кафе-бар, Цыянскай і імя Куйбышава.

Транспартна-гаспадарчая сувязь будзе ажыццяўляцца па вуліцы Цыянскай.

Галоўны корпус — крыты рынак размесціцца на плошчы 103×103 м, укрывацца пад купалам-абалонкай, які ўзвышаецца над зямлёй на 25 метраў. Падкупальная прастора вырашана ў двух узроўнях. Адзін узровень — чатыры гандлёвыя галерэі, другі — ізаляваныя боксы кааператыўна-калгаснага гандлю.

Да галоўнага корпуса прымыкае адміністрацыйна-бытавы корпус, у цокальным паверсе якога размяшчаюцца складскія, гаспадарчыя і тэхнічныя памяшканні, на першым паверсе запраектаваны лабараторыі з глядзельнымі заламі для мяса-малочных прадуктаў, памяшканні асабістай гігіены для прадаўцоў і абслугоўваючага персаналу. Тут жа ёсць пакой адначынку для калгаснікаў, шафёраў, медпункт, буфет, дыспетчарская служба, пажарна-вартаўнічая ахова, аддзяленне міліцыі, радыёвузел, бюро паслуг рынку.

Крыху аб фасадзе галоўнай гандлёвай залы. Ва ўсе фасады актыўна ўведзены колер, шырока выкарыстаны сучасныя аддзелачныя матэрыялы: купал будзе мець каларовае гуміраванае пакрыццё, лепны дэкаратыўны пояс, які праходзіць па контуры ўсяго будынка, адсвечвацца залацістым шклом, прыменены даўтавечны паліраваны граніт, дэкаратыўныя тыкоўкі, глазураваная керамічная плітка, алюміній.

Асобна трэба сказаць пра манументальна-дэкаратыўныя ўстаўкі ў інтэр'еры гандлёвай залы. Іх выканаюць беларускія майстры-прыкладнікі І. натуральна, праславіць працу калгасніка, земляроба, што надасць комплексу беларускі нацыянальны каларыт.

Фантанчыкі для мыцця гародніны, садавіны, кандыцыянаванае паветра, пастаянны санітарны нагляд створаць нармальныя ўмовы для чалавека, які стаіць цэлы дзень за прылаўкам.

Удала вырашана транспартная праблема. Упершыню ў краіне ў такім комплексе адсутнічаюць вертыкальныя пад'ёмнікі. Сістэма пакатых пандусаў, аўтакары не падвядуць у рабоце, яны зручна звязаны не толькі з гандлёвай залай, але і з месцамі сезоннага гандлю.

У гандлёвую залу прадукты будуць загрузацца праз рампу, якая выходзіць на гаспадарчы двор на аўтакары.

Цэнтральнае месца на участку належыць пляцоўцы сезоннага гандлю, на якую практычна можна трапіць з усякай кропкі рынку. Непадальк ад пляцоўкі размесціцца стаянка для легкавых аўтамабіляў на 400 месц. У перспектыве гэтая стаянка можа быць вырашана ў 3-х узроўнях, на якой размесціцца да 1 200 аўтамабіляў.

Ужо ў бліжэйшы час будзе збудзены будынак Дома быту. Поўнасцю завершаны мантаж каркаса і вонкавых агароджаючых канструкцый адміністрацыйна-бытавога корпуса гандлёвай залы, які на намечанаму плане павінен уступіць у строй у 1975 годзе.

Асноўны будынак комплексу — крыты рынак — выконвае БУ-2 трэста № 7 і трэст № 26. У збудаванні розных аб'ектаў гэтага комплексу ўдзельнічаюць будаўнічыя трэсты № 4 і № 1, трэст «Міндэрбуд» і іншыя.

Несумненна, што комплекс крытага рынку ў Мінску з'явіцца добрым падарункам не толькі мінчанам, але і тым, хто забяспечвае нашу сталіцу шчодрымі дарамі зямлі.

Г. БАНІШЭУСКАЯ.

Крытая гандлёвая зала.

Фота Ул. ТАМАШЭВІЧА.

ПАЗНАЧАНА Ў КАЛЕНДАРЫ

Гэтае выданне заваёўвае ўсе большае кола чытачоў. «Тэатральны календарь, год...». Тут змешчаны артыкулы і падрабязныя бібліяграфічныя звесткі пра выдатныя падзеі і славуных дзеячаў сцэны ўсіх часоў і народаў. Зьяртаюць на сябе ўвагу і старонкі, прысвечаныя драматургіі і тэатральнаму мастацтву Беларусі. Напрыклад, нядаўна выданы «Іскусствам» выпуск на 1975 год шырока пазнавае творчасць Кузьмы Чорнага, чые п'есы «Бацькаўшчына» і «Ірына» пакінулі значны след у гісторыі беларускага савецкага тэатра, спрыялі станаўленню такіх талентаў, як Ул. Уладзімірскі, Г. Глебаў, Ц. Сяргейчык, М. Зораў. Адзначаецца і дзейнасць Чорнага-перакладчыка, які даў узорныя прыклады дакладнага і творчага асэнсавання моўнага багацця п'ес М. Гоголя, А. Астроўскага і М. Горькага. У ліпені 75-га Мікалаю Карлавічу Рамановічу (Н. Чорнаму) споўнілася 65 гадоў, і «Календарь» добра арыентуе чытачоў у творчых шуканнях і здобитках выдатнага мастака слова.

Аднагодні яго — буйныя савецкія сцэнографы, лаўрэаты Дзяржаўнай прэміі СССР Б. Волкаў і Ул. Дзмітрыеў, якія былі аўтарамі дэкаратыўнага афармлення этнаграфічных спектакляў сучаснага беларускага тэатра (напрыклад, «Браняпоезд 14-69», «Лявоніха на арбіце», «Рамза і Джульета» ў купалаўскай, «Міхась Падгорны», «Русалка» і «Яўгеній Анегін» на опернай сцэне). Іх юбілеям прысвечаны багатыя на звесткі матэрыялы.

На пачатку будучага года спаўняецца 100 гадоў з дня нараджэння вялікага рускага артыста В. Качалава, аднаго са стваральнікаў МХАТ. Сапраўднае імя анцэра, беларуса па паходжанню, — Шверубовіч. Нарadzіўся ён у Вільне ў 1875 г. Выразны грамадзянскі пафас, адточанае майстэрства, псіхалагічна і жыццёва дакладнасць сцэнічных вобразаў і адметная па інтанацыйнаму багаццю мова гэтага генія драматычнага мастацтва і дагэтуль служыць прыкладам і ўзорам для новых пакаленняў анцэраў.

Цікавыя і такія даты — грамадскі адзначыць 175 гадоў з дня першай пастаноўкі трагедыі «Марыя Сцюарт» Ф. Шылера і 50 гадоў — пастаноўкі герцагіня драмы «Штурм» Ул. Біль-Белазаркоўскага. Першая з іх і сёння іграецца дзвюма тэатрамі Беларусі: на беларускай мове ў Віцебску і на рускай — трупай Рускага тэатра БССР імя М. Горькага, дзе галоўную ролю выконвае заслужаная артыстка БССР Г. Маркіна і народная артыстка СССР А. Клімава. «Штурм» чылер рыхтуецца на сцэне Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

У лістападзе споўніцца 100 гадоў з дня нараджэння выдатнага тэатральнага марксісцка-ленінскага эстэтыкі, буйнага дзяржаўнага дзеяча, драматурга і крытыка А. В. Луначарскага.

«Тэатральны календарь, 1975» багата ілюстраваны В. ІВІН.

ПЕРШЫ ЛАЎРЭАТ ПРЭМІІ АБКМА КАМСАМОЛА

Як мы паведамылі ўжо, з мэтаю шырокага прыцягнення маладых пісьменнікаў, кампазітараў, мастакоў, работнікаў кіно, тэатраў, самадзейных артыстаў да стварэння яркіх, высокадзейных твораў аб савецкай моладзі, умацнення прапаганды найбольш значных дасягненняў творчасці маладых

Мінскі абком ЛКСМБ устанавіў прэмію Ленінскага камсамола. Першым лаўрэатам яе стаў народны агітэатр «Польмя» Стаўбцоўскага раённага дома культуры. Гэты самадзейны калектыў заваяваў шырокую папулярнасць сярод глядачоў, выступіў на многіх аглядах і фестывалях, быў удзельнікам ВДНГ.

ДОБРЫЯ ВЕСТКІ

СЯРОД ЛАЎРЭАТАЎ — СЛУЧЧАНИН

Штогоднік «Неделя» падвёў вынікі конкурсаў 1974 года, якія праводзіліся пад рубрыкамі «Мой дом, мая зямля» і «Наш вернісаж». Сярод узнагароджаных — мастак са Слуцка Ул. Садзін. Ён удастоены трэцяй прэміі за гравюру «Не адлятаюць лебедзі з Камчаткі».

ЛЕПШЫЯ З ЛЕПШЫХ

Лепшыя калектывы мастацкай самадзейнасці Маладзечанскага, Валожынскага, Мядзельскага і Мінскага раёнаў прынялі ўдзел у занальным аглядзе народных талентаў, які праходзіў у Маладзечна. Права выступіць у ім аспрэчвалі на раённых аглядах 35 тысяч артыстаў-аматараў.

Лепшыя з лепшых прадэманструюць сваё майстэрства на рэспубліканскім аглядзе. Сярод іх — вакальна-этнографічны ансамбль і драматычны калектыў калгаса «Чырвоны прамень» Маладзечанскага раёна.

ГУКІ МУЗЫКІ

Выкладчыкі Жыткавіцкай музычнай школы правялі цікавы вечар для працаўнікоў калгаса

са «III Інтэрнацыянал». Хлебаробы паслухалі лекцыю аб музыцы, якую дапоўнілі сваімі выступленнямі самадзейны драматычны калектыў і вакальна-інструментальны ансамбль.

ДЛЯ ЮНЫХ ТАЛЕНТАЎ

У вёсцы Паўловічы Кіраўскага раёна — цэнтры калгаса «Чырвоны баец» — адкрылася дзіцячая музычная школа. Праўленне калгаса набыло за сродкі гаспадаркі ўсе неабходныя школы музычныя інструменты і вучэбныя дапаможнікі. Пяцьдзесят юных вясцоўцаў пачалі вывучаць музычны пісьменнасць па класу фартэпіяна і баяна.

ШЧАСЛІВАЙ ДАРОГІ!

Самадзейны драматычны калектыў Клічаўскага раённага дома культуры пазнаёміў глядачоў са сваёй новай работай — спектаклем па п'есе Янкі Купалы «Прымакі». У галоўных ролях заняты настаўніца Клічаўскай сярэдняй школы № 1 Н. Бакарэвіч, вучаніца Н. Маклакова, шафёр С. Грузд і іншыя.

У гэтыя дні самадзейныя артысты знаёмяць з «Прымакамі» працаўнікоў калгасаў і саўгасаў раёна.

60 Аўтараў раёна прынялі ўдзел у выстаўцы народнай творчасці, што адбылася ў Старадарожскім доме культуры.

Тут прадстаўлены розныя віды самадзейнай творчасці — ткацтва, вышыўка, графіка, жывапіс, акварэль, інкрустацыя, драўляная скульптура.

Сваёй масавасцю ўразіла ткацтва. Радуе майстэрства вясковага ўмелца з Языля, Паставіч, Новых Фалічаў, Крычына, Палажэвіч, Сіняговы, Новых

ФАРБЫ НА АБРУСАХ

Дарог, Церабутаў, Кармазаў. Захапляе малюнак арнаментаў, вытканых на ручніках, поцілках і абрусах. Ён разнастайны — падкрэслена стракаты і стоена-мяккі, някідкі; буйны і дробна-карункавы, звонка — меладычны і напеўна-ціхі.

Часам звяртаеш увагу на падабенства вытканых узораў. Чытаеш подпіс і ўсё разумееш —

аўтары, аказваецца, аднавяскоўцы. А прыгледзеўшыся да дзвюх падобных работ, прыемна здзіўляешся — аўтары ўсё ж розныя, у кожнай рабоце нешта адметнае, ад уласнага эстэтычнага густу.

З мноства работ хочацца вылучыць ручнікі і поцілкі Вольгі Семянчэні, тканых ручнікі Таццяны Дзмітрук, Валян-

ціны Несцярэнкі, Ганны Анціовіч, вышывання ручнікі Соф'і Малец, інкрустацыю з саломкі Марыі Рускавіч, каларытныя, любоўна аздобленыя традыцыйным беларускім узорам, поцілкі Марыі Грыб і Марыі Барыскі, Марыі Грузд і Ніны Грузд. Іх работы прыцягваюць увагу дасканалым майстэрствам, чаруюць пачуццём народнага характа, тояць у сабе сапраўдную мастацкую сілу.

Шмат цэльных, народнага гумару, непасрэднасці і абаяль-

насці ў скульптурных сюжэтах самадзейнага мастака Ігара Лізура. Сярод драўляных фігурак — знаёмыя персанажы рускіх і беларускіх народных казак, легенд і паданняў. Фантазія мастака часам здзеца нечаканай. Імкненне ўвасабляць у работах менавіта сваё ўспрыманне народных вобразаў, назіраецца ў такіх работах, як «Лесавікі», «Баба-Яга», «Рэпка», «Кікімара». Нельга абыйці ўвагай і такі зычліва-іранічны сюжэт, як «Рабаты з нашага двара». Падгледжаная мастаком сцэнка падкупляе праўдзівасцю сітуацыі, жыццёвасцю чалавечых характараў, аўтарскай памяркоўнасцю. Разам з драўлянымі скульптуркамі І. Лізура прадставіў на раённы агляд і дэкаратыўнае пано — трыпціч на тэмы рускіх народных казак. Аўтар удала выкарыстаў матэрыял, арыгінальна сумясціўшы на драўлянай пліце асаблівасці дзвюх тэхнік — выпальвання і роспісу гуашшу.

З жывапісу найбольш цікавыя работы — «Аўтапартрэт» Аляксандра Турава і «Сельскі пейзаж» Міколы Санкевіча.

Удала сцвярджае сябе ў акварэлях і гуашавых накідах Фа-дзей Чарнушэвіч, выкладчык Старадарожскай сярэдняй школы № 2. Асабліва радуе асэння акварэлі самадзейнага мастака. Лірычныя па настрою, яны адрозніваюцца празрыстасцю фарбаў, прасторавасцю кампазіцыі, ідэйнасцю мастацкай дэтэлі.

Увагу наведвальнікаў выстаўкі прыцягнулі графічныя работы Анатоля Сакалова. Праўда, не ўсе матывы сюжэтаў свежыя і арыгінальныя, не ўсе роўныя па сваёму кампазіцыйнаму раўнянню. Лепшыя з яго работ — малюнкi лесу.

Больш дзесяці дзён дэманстравалася выстаўка самадзейных мастакоў. Яе з задавальненнем наведалі вучні і калгаснікі, жыхары горада і гасці раёна. Сярод запісаў у кніжках водгукаў — пажаданні часцей праводзіць выстаўкі самадзейных талентаў.

В. ДРАНЧУК.

ЗАХОПЛЕНАСЦЬ, ПАМНОЖАНАЯ НА ТАЛЕНТ

ПРАБЛЕМУ эстэтычнага выхавання моладзі смела можна назваць праблемай нумар адзін. Яна атрымала агульнасусветны рэзананс. Ёй прысвячаюцца міжнародныя кангрэсы і канферэнцыі, шматлікія дыскусіі ў друку, тэарэтычныя даследаванні. «Адкрыццё скрытых у дзіцяці, яшчэ не даследаваных творчых сіл, будзе мець большыя вынікі, чым адкрыццё расчэпленасці атама», — гэтыя словы належаць члену Міжнароднага таварыства мастацкага выхавання прафесару Вайсмантэлю.

Добра вядома, як шмат робіцца ў нашай краіне для эстэтычнага выхавання дзяцей. Разам з тым не сакрэт, што і ў нас практычны бок гэтага пытання намнога адстае ад яго тэарэтычнай распрацоўкі. Галоўная роля ў мастацкім выхаванні школьнікаў пакуль што належыць тым шматлікім самадзейным калектывам тэатральнага, выяўленчага, танцавальнага мастацтва, якія існуюць пры палацах піянераў і школьнікаў, пры палацах культуры розных прадпрыемстваў.

Адным з найбольш цікавых самадзейных творчых калектываў нашай рэспублікі, які шмат робіць для эстэтычнага выхавання падрастаючага пакалення, па праву можна лічыць Народную студыю выяўленчага мастацтва пры Палацы культуры Мінскага камвольнага камбіната. Дзесць гадоў існуе гэтая студыя, і дзесць гадоў назменна кіруе ёю Васіль Сумараў, былы выпускнік Мінскага тэатральна-мастацкага інстытута, цяпер добра вядомы ў рэспубліцы і за яе межамі таленавіты мастак. Студыя стала любімым дзецям Сумарава, якому ён аддае шмат сіл, фізічных і духоўных.

У штодзённай рабоце са сваімі маленькімі вучнямі Сумараў не столькі імкнецца навучыць іх маляваць прафесіянальна (гэта, па сутнасці, і не трэба), колькі спрабуе актывізаваць іх творчую фантазію, развіваць іх індывідуальнасць, абудзіць у дзецях прагу да творчасці. «Не ўсе будуць мастакамі, — гаворыць ён, — але разумець і любіць мастацтва павінен кожны».

У студыі тры ўзроставыя групы: малодшая (школьнікі 1-х—3-х класаў), сярэдняя (школьнікі 4-х—6-х класаў) і старэйшая, дзе займаюцца

вучні 7-х—10-х класаў, і для якіх існуе асобны, «акадэмічны» клас.

На занятках малодшай групы пануе радасная, захапляючая атмасфера гульні. «На дзіцяці ніколі нельга «націскаць», прымушаць яго маляваць тое, у што ён не верыць, што яму не падабаецца або не вабіць яго», — лічыць Сумараў. Але, імкнучыся знайсці арганічную меру злучэння гульні з творчасцю, якая садзейнічае развіццю дзіцячай фантазіі, прадстаўляючы маленькім мастакам максімальную свабоду творчасці, самавыражэння, радаснай «гульні» з фарбамі, малады педагог разам з тым умее тонка, амаль непрыкметна накіроўваць іх дзейнасць, весці сваіх маленькіх выхаванцаў у цудоўны свет мастацтва вельмі беражліва і асцярожна, не дапускаючы ў адносінах да іх творчасці ніякага фальшу, сюсюкання, але і не ператвараючы разам з тым строгае і патрабавальнасць у лішнюю прыдзірлівасць, не дазваляючы сабе насмешак над дзіцячымі малюнкамі.

Улічваючы схільнасць і захапленне сваіх выхаванцаў, Сумараў імкнецца рабіць разнастайнымі іх заняткі, спалучаючы маляванне па памяці і з натурой, маляванне на якую-небудзь зададзёную тэму з ілюстраваннем прачытаных літаратурных твораў. Малады педагог такі ж невычэрпны на выдумкі, які і яго выхаванцы — то раптам выводзіць сваю шумную, гучнагалосую каманду на замалеўкі ў запарк або суседні гай Лошыцы, то прапануе ім вырабляць шчыты, коп'і, барабаны для будучых захапляючых гульняў у Індзейцаў, то абуджае іх фантазію якой-небудзь незвычайнай казкай або гісторыяй, то прапануе ілюстраваць толькі што праслуханы музычны твор. У студыі не сустранеш абыякавага. Кожны заняты справай, прычым заняты з такім захапленнем, з такой самааддачай, якім можа пазайздросціць і сталы мастак.

Усё ў студыі — ад арыгінальных станочкаў для малбяртаў, якія напамінаюць сваёй формай і роспісам вясёлых карусельных конікаў, да здзіўляючых багаццем фантазіі і колеру дэкаратыўных масак, розных драўляных фігурак, тканых і выкананых у тэхніцы набойкі габеленаў — зроблена рукамі саміх дзяцей, прычым зроблена з сапраўдным тонкім густам, з зайздросным уменнем і веданнем

спецыфікі рознай тэхнікі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Заняткі дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам — адно з важнейшых, на погляд Сумарава, звянняў у далучэнні дзяцей да свету цудоўнага. Яны не толькі даюць магчымасць зрабіць мастацкую практыку студыі дынамічнай, разнастайнай і па жанрах, і па матэрыялах, але і дазваляюць дзецям набыць пэўны творчы і працоўныя навыкі, знаёмяць іх з паняццем відаў і жанраў выяўленчага мастацтва. Акрамя таго, лічыць Сумараў, заняткі дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам асабліва важныя для падлеткаў, якія ўступаюць у новую стадыю свайго фізічнага і псіхічнага развіцця. У гэты перыяд, як вядома, наглядаецца пэўны спад творчай энергіі. Падлеткам больш імпадуе асэнсаваная мэтанакіраваная дзейнасць, іх вабіць да «выбару рэчаў», а не да бязмэтнай, як ім цяпер здаецца, творчасці свайго ранняга перыяду. Вось тут якраз і важна накіраваць гэтыя жаданні і захапленні школьніка ў патрэбнае рэчышча.

Але і ў гэты перыяд падлетак не перастае маляваць. Цяжкасці пераходнага перыяду вымагаюць ад педагога асаблівага такту і ўмення вызначаць задачы, змест і метадку заняткаў з дзецьмі. Сумараву гэта, бяспрэчна, удаецца. Улічваючы, што ў гэтым узросце ў школьнікаў з'яўляюцца першыя наўнарэалістычныя ўяўленні, імкненне дасягнуць у сваіх малюнках прасцейшага падабенства з натурой, ён умее разумна развіваць і ўсяляк падтрымліваць гэтыя тэндэнцыі. Галоўным у яго метадычных работах з падлеткам становіцца малюнак з натурой. Педагог не палюхае, што ў работах яго выхаванцаў з'яўляецца ў гэты час лішняя, можа быць, раздробненасць, сухасць малюнка і жывапісу, ён лічыць, што праз гэта непазбежна павінен прайсці кожны вучня. Перш за ўсё Сумараў імкнецца навучыць сваіх выхаванцаў думаць, абірацца ў сваіх творчых пошуках не толькі на пачуцці, але і на роздум. Абавязковы для маладога педагога Чысцякоўскі прыніцп: «Маляваць — гэта значыць думаць». Сумараў імкнецца раскрыць сваім вучням тое велізарнае значэнне, якое маюць у жывапісу кампазіцыя, колер, рытм, перспектыва, святло — як сродкі выяўлення ідэйнай і мастацкай задумкі твора. Шмат увагі і працы аддае педагог выхаванню ў дзяцей ўмення бачыць натуру, ён развівае ў іх здольнасць назіраць, адчуваць колер, рытм і г. д.

Надаючы вялікую ўвагу творчым заняткам са сваімі вучнямі, Сумараў разам з тым разумее, што звязанне эстэтычнага выхавання толькі да малявання пазбавіла б сам працэс выхавання шматграннасці, звужыла б яго маштабы. Як ні карысна займацца ўласнымі творчымі даследамі, яны ўсё ж яшчэ не могуць даць дзецям паўнаты сувязі з мастацтвам, якая нараджаецца не толькі ва ўласнай творчасці, але і ва ўменні разумець мову жывапісу, скульптуры, графікі, у знаёмстве з тым велізарным

магіцамі, якія назапасіла сусветная гісторыя мастацтва. Вялікае значэнне ў сістэме эстэтычнага выхавання, якое вядзецца ў студыі, мае комплексны ўплыў на дзяцей розных відаў мастацтва: музыкі, жывапісу, літаратуры, кіно. Маленькімі святам мастацтва сталі для вучняў своеасаблівыя ранішнікі, дзе яны знаёмяцца з лепшымі творамі айчынай і зарубежнай музыкі, літаратуры, жывапісу. Так, на ранішніку, прысвечаным творчасці М. Чурлёніса, яны змаглі не толькі ўбачыць творы мастака, але і пачуць яго музычныя творы; на ранішніку «Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве», да якога доўга рыхталіся дзеці, пазнаёміліся з вялікім дакументальным, іконаграфічным матэрыялам, пачулі Ленінградскую сімфонію Д. Шапастакоўвіча, убачылі лепшыя творы савецкіх мастакоў, прысвечаныя тым гераічным дням. Дарэчы, кароткія лекцыі, якія знаёмяць дзяцей з гісторыяй мастацтваў, рыхтуюць яны самі, рыхтуюць з энтузіязмам і захапленнем, зайздросным разуменнем і адчуваннем спецыфікі розных відаў і жанраў мастацтва. Традыцыйнымі сталі для студыйцаў паходы ў мастацкі музей, на розныя выстаўкі, у майстэрні мастакоў. Ёсць у студыі і бібліятэка — асабістая бібліятэка Сумарава, шчодро аддадзеная ім у распараджэнне сваіх выхаванцаў.

І яшчэ адно. Сумараў — заўзяты кінамаатар, які аддае кіно значную частку свайго вольнага часу. Здымае ён фільмы пра дзяцей і для дзяцей. Ён стаў своеасаблівым летапісцам студыі. Кожны навічок абавязаны ўбачыць гэтыя фільмы, даведацца аб гісторыі студыі, пазнаёміцца з яе дзейнасцю, з лепшымі работамі студыйцаў. Акрамя таго, фільмы Сумарава сталі для дзяцей нагляднымі ўрокамi кампазіцыі, выяўленчага майстэрства. Кожны кадр, убачаны вачыма таленавітага мастака, пабудаваны па законах сапраўднага мастацтва, не толькі прымушае дзяцей бачыць натуру ва ўсёй яе шматграннасці, ва ўсёй яе трапяткой зменлівасці, але і раскрывае ім вечную прыгажосць прыроды: яркасць і свежасць сонечнай раніцы, усход сонца над возерам, жыццё сціплай кветкі, стракатага матылька, маляўнічасць чырвона-жоўтага кляновага лісця...

Штогод студыйцы ўдзельнічаюць у розных выстаўках і конкурсах — рэспубліканскіх, усесаюзных, міжнародных. Неаднаразова іх работы адзначаліся прызамі і дыпламамі на ВДНГ у Маскве, у Нью-Йорку, дзе праходзіла персанальная выстаўка студыі, у Японіі, а зусім нядаўна студыец Андрэй Коцеў быў удастоены прызамі міжнароднай Біенале фантазіі, што праходзіла ў Чэхаславакіі. Кожная, нават самая маленькая перамога сваіх выхаванцаў — велізарная радасць для Сумарава. Але яшчэ больш радасць для маладога педагога — бачыць, што з яго вучняў вырастаюць сапраўдныя, таленавітыя людзі.

Вольга КАВАЛЕНКА.

ЗІМА.
Фотазвод Ул. КАШКАНА.

СЕЛЬСЬКІ ДОМ КУЛЬТУРЫ: ЯГО

НАШ АГУЛЬНЫ КЛОПАТ

Тры дні гасцямі культурна-асветных устаноў вёскі галоўную ролю адыгрывае сельскі Дом культуры, які знаходзіцца, як правіла, на цэнтральнай сядзібе калгаса або саўгаса. Ён мае лепшыя ў параўнанні з сельскімі клубамі ўмовы для задавальнення запатрабаванняў працаўнікоў.

Вопыт большасці дамоў культуры сведчыць аб пастаянным пашырэнні і паглыбленні дыяпазону іх дзейнасці.

У актыве сельскіх ачагоў культуры — разнастайныя сувязі з вытворчасцю, працоўнымі калектывамі. Гэта вечары, на якіх віншуюць пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва, пасвячаюць у хлебаробы, праводзяць свята першай баразны, ураджаю і гэтак далей.

Цікава, напрыклад, праходзіць ва Урыцкім сельскім доме культуры тэматычны вечар пад назвай «Насустрэч 30-годдзю Перамогі». Велікі подзвіг савецкага народа раскрываўся на прыкладзе добра знаёмых людзей. Хацелася б, каб работнікі культуры яшчэ больш настойліва развівалі багатыя традыцыі культурна-масавай работы па патрыятычнаму выхаванню маладога пакалення.

Цяпер асабліва спрыяльныя ўмовы для развіцця самадзейнага мастацтва: ідзе рэспубліканскі агляд яго. Да праблем народнай творчасці прыкавана пільная ўвага партыйных і савецкіх органаў, прафсаюзных і камсамольскіх арганізацый.

Першы этап агляду, які прайшоў у калгасах і саўгасах, прадэманстравалі багатыя магчымасці аматарскага мастацтва, прагу да творчасці сельскіх працаўнікоў. Разам з тым аналіз агляду мастацкай самадзейнасці патрабуе глыбокага ўсведамлення тых адказных задач, якія стаяць перад работнікамі культуры па далейшаму развіццю самадзейнага мастацтва.

Пасля агляду будзе праведзена рэспубліканская канферэнцыя, якая падарыць пэўныя вынікі. Але ўжо сёння хацелася б падкрэсліць: самадзейнасць павінна стаць паўсядзённым клопатам культурнага жыцця вёскі.

На жаль, дзейнасць многіх дамоў культуры ў гэтым напрамку зводзіцца да таго, што тут у большай або меншай ступені арганізуюцца выступленні мастацкай самадзейнасці, дэманструюцца філмы. Вываікі

самадзейных мастакоў і народных умельцаў праводзяцца ад агляду да агляду. Яшчэ радзей тут экспануюцца творы прафесіянальных мастакоў. Безумоўна, станючае вырашэнне многіх пытанняў залежыць ад актыўнай работы органаў культуры, тэатраў, канцэртных арганізацый.

У гэтым напрамку нямаюць магучы зрабіць культурасветработнікі. У Слоніміскім раёне, напрыклад, на базе сельскіх клубных устаноў створана 5 народных універсітэтаў культуры: Азярніцкі, Міжэвіцкі, Дзёрнаўскі, Кастрэвіцкі, Жыровіцкі.

А якія вялікія магчымасці ў справе прапаганды розных відаў мастацтва мае кіно! Тым часам у сельскіх клубах зрэдку дэманструюцца мастацкія і дакументальныя філмы аб пісьменніках і мастаках, кампазітарах і майстрах сцэны, пра помнікі культуры і дойлідства.

Сельскі Дом культуры толькі тады стане прывабным месцам для жыхароў вёскі, калі ў ім будуць створаныя неабходныя ўмовы для адпачынку працоўных, калі памяшканне будзе з густам і цікава аформлена. На жаль, сёння не многія з іх адпавядаюць гэтым высокім запатрабаванням. І, відаць, не чым іншым, як інерцыяй, раўнадушнымі адносінамі да даручанай справы можна вытлумачыць такое становішча. Хіба нельга арганізаваць вясковую моладзь, натхніць яе на добрую справу — зрабіць свой Дом культуры ўтульным і прыгожым? Або што перашкаджае больш поўна выкарыстоўваць магчымасці мастацка-афарміцельскіх майстэрняў, умацоўваць сувязі з аддзяленнямі мастакоў? Дарэчы, аб'яўлены Міністэрствам культуры, Белсаўпрофам і Саюзам мастакоў рэспублікі агляд на лепшае агітацыйна-мастацкае афармленне устаноў культуры, добраўпарадкаванне тэрыторый, на якой яны размешчаны, патрабуе большай актыўнасці ў яго правядзенні. Аб гэтым, між іншым, гаварылася і ў выступленнях на семінары.

Увогуле, яго работэ, а таксама знаёмства з дзейнасцю дамоў культуры ў Гомельскім і іншых раёнах — яскравае сведчанне таго, якія мы маем вялікія магчымасці ў павышэнні эфектыўнасці ўсёй культурна-масавай работы на вёсцы.

Ж. СІНЕЛЬНИКАВА, начальнік упраўлення культурасветустаноў Міністэрства культуры БССР.

Галоўнае месца ў дзейнасці культурна-асветных устаноў у нашай вобласці адводзіцца прапагандзе вопыту перадавікоў сацыялістычнага спаборніцтва, брыгад, калгасаў, раёнаў. Ім прысвячаюцца яркія плакаты, стэнды, праграмы сельскіх агітбрыгад, аператыўныя выпускі вусных часопісаў, гутаркі, даклады, лекцыі, вечары-парграты. Аператыўны водгук работнікаў культуры на падзеі, што адбываюцца ўклад рабочых і калгаснікаў у справу выканання планаў дзевятай пяцігодкі, мастацка-публіцыстычная ацэнка працоўных здабыткаў са сцэны клуба даюць чалавеку багаты эмацыянальны зарад, які надае ўпэўненасць, жаданне працаваць лепш. Паспех падобных мерапрыемстваў яшчэ і ў тым, што ў іх прымаюць актыўны ўдзел старэйшыя калгасаў, сакратары партыйных і камсамольскіх арганізацый, прафсаюзныя актывісты.

Зараз у вобласці працуе 206 сельскіх дамоў культуры. У адпаведнасці з пароднагаспадарчым планам неўзабаве яны будуць адчынены ва ўсіх 314 сельскіх Саветах. Аналіз дзейнасці культурасветустаноў паказвае, што клубы, які абслугоўвае малы населены пункт, цяжка справіцца сіламі ўласнага актыву з усім комплексам разнастайных форм масавай работы і адпавядаць сучасным запатрабаванням. Таму, на нашу думку, наспела неабходнасць стварыць агульную сістэму культурнага абслугоўвання ў межах калгаса, саўгаса, сельскага Савета. Пры гэтым клубныя ўстановы павінны ўяўляць сабой адзінае звяно. У такім выпадку клубы ў брыгадах і аддзяленнях будуць выконваць функцыі філіялаў — пярвічнай асновы гэтай сістэмы. У іх будзе захоўвацца і развівацца паўсядзённае абслугоўванне працаўнікоў вёскі ў прасцейшых формах. Да паслуг наведвальнікаў будзе пункт выдачы кніг, тэлевізар, радыёла, настольны тэніс, бильярд, выступленні палітінфарматараў. Па вызначанаму графіку будзе праводзіць свае мерапрыемствы і сельскі Дом культуры. Сёлета мы практычна правярэм эфектыўнасць гэтых новых арганізацыйных форм.

Хочацца спыніцца і на такім пытанні. На нашу думку, публічныя гадавыя справы перад насельніцтвам з'яўляюцца адной з найбольш каштоўных форм вывучэння вопыту працаўнікоў вёскі.

Не менш важнай справай у практычнай дзейнасці СДК з'яўляецца вывучэнне эфектыўнасці масавых мерапрыемстваў. Клубны работнік — не толькі іх арганізатар, але і непасрэдны ўдзельнік. На жаль, ён не мае магчымасці ў час выступлення збоку назіраць за аўдыторыяй, бачыць рэакцыю глядзельнай залы, і гэта не дазваляе яму рабіць пэўныя высновы аб тым, якія масавыя мерапрыемствы трэба праводзіць у першую чаргу.

Прапаганда перадавога, пароднага спаборніцтва вопыту — справа кожнага работніка культуры. Летась мы разам з аб'ямам прафсаюза работнікаў культуры аб'явілі агляд-конкурс «Усямернаму разгортванню сацыялістычнага спаборніцтва — нашы веды, умелле і вопыт». Вынікі першага туру адзначаны наступнымі паказчыкамі: у клубах і дамах культуры прачытана па 4 тысячы лекцый больш, чым за адпаведны перыяд папярэдняга года, колькасць масавых мерапрыемстваў таксама павялічылася на 3800, а выступленняў агітбрыгад — на 5 тысяч.

Летась у нас адбыўся абласны агляд-конкурс агітбрыгад пад дэвізам «Тэбе, Радзіма, наша ўдарная праца». Сёння ў сельскай мясцовасці працуе 305 агітацыйна-мастацкіх калектываў. На рахунку брыгад Астроўскага СДК Рагачоўскага раёна і Рудзінскага сельскага клуба Буда-Кашалёўскага раёна — дзесяткі выступленняў перад працаўнікамі вёскі.

Заслужанай павагай карыстаецца, ў аднавіскоўцаў Рамізоўскі СДК Ельскага раёна. Сёлета тут праведзена 7 тэматычных вечароў, 9 вусных часопісаў, 9 вечароў-сустрэч з перадавікамі працы, 7 вечароў пытанняў і адказаў, некалькі дзятчых ранішнікаў і шэраг іншых мерапрыемстваў. Надоўга запомнілі калгаснікі вечары «Спаборніцтва — гэта творчасць», «Ты ў адказе за калгас», «Падарожжа ў маю прафесію», «Будзем вартымі славы бацькоў».

Нам кожны дзень трэба памятаць, што духоўны запатрабаванні чалавека растуць нязменна. Каб паўней іх задаволіць, трэба поўнай меры аддаць і веды свае, і патхненне, і талент.

Э. ГЛАДКОВІЧ, начальнік упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкома.

ПАТРАБАВАННЕ ЧАСУ

Антаніна Пракопаўна Калачова — ветэран культурна-асветнай работы. Пра яе справы ведаюць не толькі ў населеным пункце Яромінскага сельскага Савета, але, бадай, далёка за межамі Гомельскага раёна. На здымку — Антаніна Пракопаўна дзеліцца вопытам сваёй работы з удзельнікамі семінара.

Фота В. ГЯДРОЦА.

ЖЫВУЦЬ СЛАЎНЫЯ ТРАДЫЦЫІ

Равяціцкі сельскі дом культуры ўжо не першы год праводзіць разнастайную вялікую работу па інтэрнацыянальнаму і патрыятычнаму выхаванню хлебарабаў калгаса «Запаветы Ільіча». Пачыналі мы са збору матэрыялаў — па гісторыі роднага краю. Сярод іх шырока прадстаўлены фотаздымкі эмагароў за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне Беларусі, перадавікоў калгаснай вытворчасці, воінаў і партызан, якія ў незабытым 1944 годзе вызвалілі Бярозаўскі раён ад фашысцкіх акупантаў.

Ва ўсёй арганізатарскай рабоце і пры правядзенні масавых мерапрыемстваў мы заўсёды ставілі перад сабой мэту — выхоўваць у моладзі пачуццё інтэрнацыяналізму і дружбы народаў. За апошні

час правялі тэматычныя вечары «СССР — Радзіма мая», «Саюз наш слаўны і магутны», тэатралізаванае прадстаўленне «У сузор'і брацкіх рэспублік».

Напярэдадні 30-годдзя вызвалення Беларусі ў ДOME культуры прайшлі сустрэчы моладзі з ветэранамі Вялікай Айчыннай вайны. Сярод шматлікіх гасцей — былых воінаў і партызан — былі прадстаўнікі рускага, украінскага, беларускага, літоўскага і іншых народаў нашай шматнацыянальнай краіны. Юнакі і дзетчаты з вялікай цікавасцю слухалі выступленні Герояў Савецкага Саюза ўкраінца Аляксандра Антонавіча Антонава, беларуса Іосіфа Венядзіктавіча Свідзінскага.

Наглядна праяўляецца пачуццё дружбы і інтэрнацыя-

налізму ў мерапрыемствах, якія праводзіць Дом культуры ля помнікаў рэвалюцыйнай і баявой славы. На тэрыторыі калгаса ёсць чатыры такія помнікі. Кожны раз, ускладаючы да іх кветкі, моладзь аддае даніну павагі і пашаны не толькі сваім землякам, але і прадстаўнікам многіх нацыянальнасцей нашай краіны.

Стала добрай традыцыяй праводзіць тут прыём у піянеры і камсамол, урачыстыя лінейкі і зборы, дзе падрастаючае пакаленне дае клятву працягваць традыцыі старэйшых братоў і бацькоў. У нашым раёне стварылася добрая традыцыя па інтэрнацыянальнаму і патрыятычнаму выхаванню моладзі.

І. КАВАЛЕВІЧ, мастацкі кіраўнік Равяціцкага дома культуры Бярозаўскага раёна.

ДЗЕЙНАСЦЬ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

ТОЕ, ШТО ХВАЛЮЕ

Стварыць у кожным сельскім Савеце Дом культуры, зрабіць яго цэнтрам асветна-выхаўчай работы, надзейнай апорай сельскай партыйнай арганізацыі — такую важную задачу мы паставілі перад сабой. Сёння ў 22 з 25 сельскіх Саведаў нашага раёна яны ўжо створаны і паспяхова працуюць. Гэтаму, безумоўна, садзейнічалі значныя арганізацыйныя намаганні: зроблены капітальны рамонт старых будынкаў, многія з іх пераведзены на цэнтральнае ацяпленне, забяспечаны мэбляй, культывентаром. Трынаццаць СДК размешчаны ў будынках, пабудаваных на тылавых праектах. Усе дамы культуры маюць поўны камплект сродкаў тэхнічнай прапаганды, у дваццаці — тэатральныя крэслы, у шасціццаці — радыё, змяцальныя ўстаноўкі, у васьмі — духавыя аркестры.

Другая наша праблема — падбор і замацаванне кадраў на вёсцы. Што мы робім у гэтым напрамку? Першае і самае галоўнае — стварэнне спрыяльных жыллёва-бытавых умоў і матэрыяльнай зацікаўленасці. У калгасах імя Урыцкага, імя ХХІІ з'езда КПСС, імя Леніна, імя Суварова, «Перамога» ажыццяўляецца даплата дырэктарам СДК яшчэ 40—60 рублёў за выкананне дадатковых абавязкаў. Калгас імя Урыцкага (старшыня А. А. Паташкін) поўнасцю ўтрымлівае за свой кошт кіраўнікоў харавога, танцавальнага, духавога і эстраднага калектываў самадзейнага мастацтва.

Гэтыя і іншыя меры садзейнічаюць камплектаванню і стабілізацыі кадраў. Сёння ў нашых вёсках працуюць два культработнікі з вышэйшай адукацыяй і дваццаць чатыры — з сярэдняй спецыяльнай.

Пахвальна і тое, што многія дамы культуры забяспечваюць высокі ўзровень культурна-масавай работы. У Па-

калюбіцкім СДК, напрыклад, працуюць хор даіраг этнаграфічнай песні і хор настаўнікаў савецкай песні, танцавальны, драматычны калектывы, духавы, эстрады і аркестр народных інструментаў. У цесным кантакце з Мільчанскім сельскім клубам, які знаходзіцца на тэрыторыі сельскага Савета, працуе Красненскі СДК. Ён дапамагае рыхтаваць масавыя мерапрыемствы, арганізуюць мастацкую самадзейнасць.

Работа сельскіх дамоў культуры як метадычных цэнтраў пастаянна знаходзіцца ў цэнтры нашай увагі. Для больш эфектыўнага навучання кадраў культасветустановаў уводзім у практыку дыферэнцыраваны падыход пры вызначэнні кантынгентна слухачоў трохдзённых раённых семінараў: асобна мастацкіх кіраўнікоў і загадчыкаў клубоў.

СДК — галоўны клуб сельсавета. Таму і ўвага да яго галоўная.

Я. РУМАНОВСКИ,
загадчык аддзела культуры
Гомельскага райвыканкома.

ЧАГО АД НАС ЧАКАЮЦЬ ЛЮДЗІ?

У нашай дзейнасці на першым плане — праблема мэтанакіраванага планавання і выкарыстання вольнага часу. СДК — гэта і кінатэатр, і музей, і музычная, і спартыўная школы, цэнтр усёй ідэалагічнай работы ў калгасе ці саўгасе. А культработнік — і кіраўнік гурткоў, і лектар, і прапагандыст, і музыкант, і мастак, і, калі хочаце, нават цяслар.

На прыкладзе свайго СДК раскажу, якую ролю мае ён ва ўздыме культуры вёскі, яе побыту. За апошнія гады прыкметна памаладзелі калгасныя сядзібы. Заасфальтавана цэнтральная вуліца, пасаджаны дрэвы, пракладзены водаправод. Побач з Домам

Клопаты аб людзях сяла, павяга да іх, імкненне ўсталяваць іх працоўныя подзвігі і на гэтых прыкладах выхоўваць іных — адна з важнейшых задач, якая стаіць сёння перад работнікамі культуры.

Я думаю, не варта гаварыць аб тым, наколькі гарачым і адказным часам бываюць для хлебарабоў веснавая служба, нарыхтоўка кармоў, жніво, вывазка ўгнаенняў. І тут выпрацоўваюцца новыя формы ідэалагічнай работы, правіраецца на справе іх дзейнасць.

Культактывісты нашага Дома культуры ўважліва сочаць за ходам спаборніцтва, раскаваюць аб тых, хто паспяхова выканаў прыняты абавязанні, стаў лаўрэатам таго або іншага агляду, уладальнікам пераходнага вымпела ці грашовай прэміі. Жывуць інтарэсамі вытворчасці актывісты культурнага фронту, дапамагаюць хлебарабам дабівацца найлепшых паказчыкаў у працы.

Кожны раз, калі я іду ў Дом культуры, мне сімвалічным здаецца тое, што ён звернуты фасадам да галоўных будынкаў нашай вёскі, да вуліцы, да сельскага Савета, што адсколь рукою па-

культуры пабудаваны ў канцы мінулага года двухпавярховы будынак Дома быту. У ім размясціліся магазіны, газіціца, атэль, цырульня, кафэ-столовая. Да Дома культуры вядуць асфальтаваныя дарожкі. На вуліцы — маляўніча аформленыя стэнды нагляднай агітацыі. Архітэктурны ансамбль цэнтральнай сядзібы калгаса дапаўняюць грамадскія і жыллёвыя пабудовы.

Пры СДК працуе метадычны кабінет на аказанню практычнай дапамогі сельскім установам культуры, ёсць накой для заняткаў гурткоў мастацкай самадзейнасці, гледзельная зала на 250 месцаў. Створана выдатная ма-

ЯК РОДНЫ ДОМ

даць да праўлення калгаса імя ХХІІ з'езда КПСС.

У планіроўцы калгаснай забудовы добра адчуваецца сувязь паміж сельскай устаноўнай культуры, калгасам і Саветам дэпутатаў працоўных. Так яно і ёсць у жыцці. І хаця формы і метады работы ў кожнага свае, але мы ўсе звязаны між сабой агульнымі мэтамі і задачамі, над ажыццяўленнем якіх працуем калектывна.

У фазе Дома культуры вывешаны лозунгі, якія заклікаюць працаўнікоў сельскай гаспадаркі вышэй трымаць сцяг сацыялістычнага спаборніцтва. На сценах — стэнды. За імі ўважліва сочыць савет Дома культуры, які клопацца аб тым, каб яны аператыўна аднастроўвалі ход спаборніцтва на важнейшых участках калгаснай вытворчасці.

Саветам Дома культуры выкарыстоўваюцца шматлікія формы ўшанавання перадавікоў вытворчасці. Пераможцам спаборніцтва прысвячаюцца канцэрты мастацкай самадзейнасці, песні, вершы, у іх гонар право-

дзіцца «агеньчыкі». Выступленні самадзейных артыстаў прыносяць радасць і задавальненне людзям працы. Не выпадкова, што колькасць аматараў сцэнічнага мастацтва расце год ад году. Пастаяннымі ўдзельнікамі пашых гурткоў з'яўляюцца 150 чалавек.

Пры ДOME культуры працуюць клубы маладога воіна, інтэрнацыянальнай дружбы, умелай гаспадыні, універсітэт сельскагаспадарчых ведаў, інфармацыйна-прапагандысцкі цэнтр.

Наш актыўны лічыць: чым вышэйшы ўзровень работы Дома культуры, тым больш значная працоўная аздача сельскіх працаўнікоў. І, наадварот: паспяхова выконваюць абавязанні палітвыдоды, механізатары, дзівялаводы — і ў нас з'яўляюцца больш жаданымі цікава працаваць і актыўна дапамагаць людзям у іх самаадданай працы, спрыяць іх змястоўнаму і культурнаму адпачынку.

А. КАЛЧОВА,
дырэктар Яромінскага дома
культуры Гомельскага раёна.

шыя падзеі ў падтычным, грамадскім, вытворчым і асабістым жыцці працаўнікоў вёскі. Чарговая перамога ў сацыялістычным спаборніцтве, працоўны юбілей дзяркі, парадкіне новай савецкай сямі, і провады юнакоў у армію — нічога не застаецца па-за ўвагай Дома культуры.

І не толькі гэта. Мала пабудаваных прыгасілі дамы — трэба навучыцца жыць у іх прыгожа, па-новаму. Сродкамі прапаганды і мастацка-эстэтычнага выхавання мы заклікаем прывітаваць культуру, весці барацьбу за здаровы быт. Гэтага чакаюць ад сельскага Дома культуры працаўнікі палёў і фермаў.

В. ЗУЕУ,
дырэктар Забалоцкага
Дома культуры
Рагачоўскага раёна.

ПАВЕДАЙЦЕ СЫНАМ

РЭПАРТАЖ

Выступае ўдзельнік Вялікай Айчыннай вайны, дырэктар Урыцкай сярэдняй школы Андрэй Рыгоравіч Басьюк. Ён раскавае маладому пакаленню пра паваротны пункт у гісторыі вайны — бітву на Курскай дузе.

Удзельнікі семінара-практыкума наведалі калгас імя Урыцкага Гомельскага раёна, пазнаёміліся з дасягненнямі гаспадаркі, з жыллёвым і грамадскім будаўніцтвам, зрабілі экскурсію на жывёлагадоўчы комплекс. Тлумачэнні гасцяў даваў старшыня праўлення Аркадзь Аляксеевіч Паташкін. Вечарам у ДOME культуры іх увазе быў прапанаваны тэматычны вечар «Іх подзвіг не згасне ў вяках», прысвечаны 30-годдзю Перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Былія франтавікі, узнагароджаныя баявымі ордэнамі і медалямі, задоўга да пачатку вечара прыйшлі ў Дом культуры. Сярод іх — Якаў Майсеевіч Ляхаў, Сымон Кузьміч Белавусаў, Савелій Піліпавіч Палкоў, Пётр Рыгоравіч Хайленка і многія іншыя. Усе імяны не пералічыш. 87 аднасяльчан — ветэраны вайны.

Маладым салдатам сустрэў вайну ў Брэсце П. Хайленка. Сёння ён успамінае: «На святанні мы прагнулі ад моцнага шуму. Спачатку вогненныя

ўспышкі прынялі за бліскавіцу, а выбухі — за летні гром...»

На момант святло на сцэне гасне, пражэктар высвятляе салдата ў касцы і плашчакідцы. Дзея пераносіць гледачоў у грозны 1941 год.

Гучыць верш Б. Спрыччана «Ля Мухайца», прысвечаны абаронцам Брэсцкай крэпасці, затым выконваецца песня І. Лучанка на словы Р. Раждзественскага «Калі б каменні маглі гаварыць».

Гледачы ўважліва слухаюць вядучых Рыгора Іўшына і Раісу Фінагенаву: «З першых хвілін фашысцкай навалы боль і смутак савецкіх людзей зліліся ў адно цэлае, ва ўсіх была адна думка: спыніць ворага, выстаць, перамагчы. Мужнасць і гераізм праявілі камісар Фамін, лейтэнант-пагранічнік Наганай, лётчык-капітан Гастэла, браты-танкісты Крычаўцовы...»

Буйным планам на сцэне ўзнікае партрэт танкістаў. Іх імяны названы не выпадкова, яны — ураджэнцы калгаса імя Урыцкага. Многія хлебарабы і па сённяшні дзень помняць настаўніка Георгія Трафімавіча і Фёклу Аляксееўну Крычаўцовых — бацькоў братоў-танкістаў. Усяго яны выхавалі сямёра сыноў і тры дачкі.

Письменнік І. Стаднюк прысвяціў ім некалькі старонак свайго рамана «Вайна». У пачатку вайны, пад Беластокам, калі іх танк быў падбіты, Міна, Косця і Елісей не пакінулі бая-

вую машыну, а смела пайшлі на танкавы таран.

Землякі не забылі герояў-танкістаў. Адна з вуліц пасёлка Барок носіць назву братоў Крычаўцовых. Пяняры мясцовай школы сабралі пра іх подзвіг багаты матэрыял, аформілі стэнд, правалі піянерскі збор.

Наступная старонка вечара прысвячаецца Беларусі-партызанцы. Легендамі аваяны імяны Бацькі Міная, Канстанціна Заслонава, дзёда Талаша, братоў Цубаў, Веры Харужай і іншых герояў.

І фронт, і тыл жылі адной думкай — хутэй разбіць ворага. Камуністы вялі народ і армію да жаданай перамогі. Со сцэны гучаць вершы А. Межырава «Камуністы, уперад!»

Аляксандр Георгіевіч Платкоўскі, галоўны інжынер калгаса, у гады вайны працаваў на эвакуіраваным у тыл «Гомсельмашы». Яго расказ — пра справы гамельчан у тыя суровыя гады вайны.

Незагойная рана ў сэрцах людзей — беларуская вёска Хатынь, якая стала вечнай сведкай фашысцкіх злачынстваў. Ёсць свая Хатынь і на тэрыторыі калгаса імя Урыцкага. Была тут да жніўня вёска з пэтычнай назвай Вясёлае Поле. Жылі ў ёй добрыя, працалюбівыя людзі. Фашысты знішчылі і вёску, і яе жыхароў. Пра той чорны дзень раскаваў на вечары Васіль Пятровіч Сатараў.

Успамінамі пра бітву на Курскай дузе падзяліўся дырэктар мясцовай школы Андрэй Рыгоравіч Басьюк.

І зноў на экране — дакументальныя кінакадры, знятыя ў жніўні 1943 года пры вызваленні Гомеля.

Многія воіны і партызаны не вярнуліся ў родны дом. У салдцкіх магілах на палях пад Масквой, ля сцен Сталінграда, у лясах Беларусі засталіся ляжачы 249 аднасяльчан калгаснікаў калгаса імя Урыцкага.

У памяць аб паўшых выконваецца песня Я. Фрэнкеля «Журавы». Пасля перадавікі гаспадаркі ўносяць на сцэну пераходныя Чырвоныя сцягі, якімі ўзнагароджаны калгас за поспехі ў сацыялістычным спаборніцтве. Сцяганосцы становяцца ў ганаровую варту. Праз залу праносіцца на гвардзейскай стужцы «Кігія бессмяротнасці», у якую занесены імяны тых, хто загінуў у гады вайны. Рэдаецца бой метранома, схіляюцца сцягі. Моладзь калгаса дзе клятву высока несці камсамольскі сцяг і мношчыць подзвігі бацькоў і дзядоў.

Лейтматывам гэтай заключэннага мерапрыемства семінара-практыкума была святая гордасць за нашу Радзіму, за веліч дзейсных подзвігаў.

М. СІСКЕВІЧ,
старшы рэдактар Рэспубліканскага метадычнага
кабінета культурна-асветнай
работы.

ЖЫВОЕ СЛОВА

Тое было даўно, амаль трыццаць пяць гадоў назад, але памяць трымае самае істотнае ўчэніста, на ўсё жыццё. Я тады вучыўся ў Гомельскім педтэхнікуме. Пры рэдакцыі газеты «Гомельская праўда» дзейнічала літаратурнае аб'яднанне — мы яго называлі літаратурным гуртком. Помню чарговыя заняткі ў пачатку мая.

Вясна 1939 года была ранняя. З расчыненага акна рэдакцыі ў доме на Савецкай вуліцы, брулілася влчэрняя свежасць — буйна зазеленелі ліпы. Мы сабраліся на чарговыя заняткі і раптам даведліся, што іх будзе весці паэт-ардэнаносец Пятро Глебка, які прыехаў у Гомель. У пакоі было чалавек пятнаццаць — усе горача і ўсхвалявана запляскалі ў далоні. Пятро Фёдаравіч вельмі спакойна і з ледзь улоўнай, надалося, іранічнай усмешкай, спыняючы рукам рукі нашы воплескі, сказаў:

— Таварышы, калі вы маеце ахвоту паслухаць, я пачытаю свае вершы...

Ужо тады Пятро Глебка быў вядомым паэтам. Яго творчасць — лірыку і паэмы «У тых дні» і «Мужнасць» — вывучалі ў тэхнікуме. Многія літгурткоўцы былі знаёмы з яго зборнікам «Мужнасць», які вый-

шаў з друку ў 1938 годзе. Пятро Фёдаравіч Глебка ў ліку найбольш актыўных і таленавітых паэтаў і пісьменнікаў у студзені 1939 года атрымаў урадавую ўзнагароду — ордэн «Знак Пашаны». Мы з цікавасцю разглядалі ў яго над нагруднай кішэняй гэты ордэн. І ён, жывы, сапраўдны паэт, якіх нам тады даводзілася бачыць не часта, выглядаў ужо сталым, салідным дзядзькам. І апрачэны сціпла — у гімнасцёрку і штаны-галіфэ, запраўленыя ў хромавыя боты. Каштанавыя, нават больш рыжаватыя валасы зачесаны назад, высокі лоб, прыжмураныя вочы. І голас як прастуджаны, але лагодны і надта ж спакойны.

Чытаў Пятро Глебка вершаў тады не багата. Але чытанне тое запомнілася, і асабліва верш пра лета. Як бы і цяпер гучаць тыя чаканні і крышталіначэстыя, паэтычныя радкі:

За драўлянымі
млынамі,
дзе канчаюцца масты,
шырачэзнымі лістамі
Ахінуліся кусты...
А гэта з верша «Калыханка», які таксама ў той час быў вельмі папулярны:
Будзь адважным,
мужным сынам,
падрастай на ўцеху
ўсім.
Беражы сваю краіну,
як луганскі слесар
Клім.

Пятро Глебка ўважліва і з пачуццём такту, які ўласцівы сталаму майстру, разбіраў вершы нашых гомельскіх паэтаў. На гэтым вечары, наколькі помніцца, былі сярод гурткоўцаў Леанід Гаўрылаў, Кастусь Кірэенка, Уладзімір Дадзіёмаў, Дзмітрый Кавалёў і іншыя гамельчане-пачаткоўцы.

Запомніўся прыклад, які прыводзіў у сваёй гутарцы пра паэзію і творчас майстэрства Пятро Фёдаравіч.

— Вунь ліпа, — паказаў ён на акно, дзе іскрыліся зелянінай га-

ПРЫГАДАЎШЫ МІНУЛАЕ...

ліны. — Звычайная ліпа. Зялёныя лісты. Разлапістыя галіны. Паэт жа ўбачыць у гэтых лістах і ў гэтых галінах нешта такое, што не прыкмець звычайнае, не паэтычнае вока...

Пятро Фёдаравіч гаварыў нам аб тым, якая вялікая адказнасць кладзецца на чалавека, што бяроцца за яго і хоча, каб яго слова абуджала і ўздзейнічала на таго, хто яго прачытае.

...Пад уражаннем той сцэрай, незабыўнай сустрэчы, першай сустрэчы з жывым паэтам, мы яшчэ доўга хадзілі па вуліцах горада і гутарылі, заўзята спрачаліся пра паэзію.

Сцяпан КУХАРАЎ.

А ЗОРКІ ЗІХАДЦЯЦЬ

За акном жоўтыя, чырвоныя, зялёныя рамонкі ад вулічных светафораў. На сурвэту зямлі падаюць лёгкія палёсткі сняжынак, яны кружацца ў імклівай заврусе ля шыбы майго акна, стараючыся прабіцца праз яе празрыстасць да мяне ў пакой. Як бы хораша было пабыць сярод іх у гэтую навагоднюю ноч,

шыцца сонцам, падыхаць морам, адужаць горы.
Нас з Барысам Платонавым памясцілі ў вялікім чатырохложковым пакоі з відам на мора. Мы толькі глянулі на нашы ложка і пайшлі на мора, купіліся там і загаралі. Пасля доўга хадзілі па цудоўнаму парку і досыць позна вярнуліся ў свой пакой. Адчынем дзверы і бачым, як нашы суседзі мажучца нейкай марылкай. На наш неўразуменны позірк яны растлумачылі, што гэта ім трэба для кіназдымак. Пры знаёмстве высветлілася, што Сяргей і Ёж — акцёры кіно. Праўда, з усіх тых фільмаў, што яны нам назвалі, мы ведалі толькі «Палац і цытадэль», ды і то іх не маглі прыгадаць, хоць фільм меў поспех і быў шырока вядомы. Пазней яны абодва праславіліся пастаюнкаю «Чапаева», выступіўшы пад псеўданімам — браты Васільевы.

У той час, аб якім ідзе гаворка, спартыўнага складу Ёж і танклывы інтэлігент Сяргей былі вельмі сяброўскімі курортнікамі, якія любілі іграць у валеўбол.

Гэты від спорту і нам вельмі спадабаўся, і мы прывезлі яго і распаўсюдзілі ў Мінску, стварыўшы ў тэатры досыць моцную каманду, якая шмат гадоў трымала першынства ў горадзе. Гасілам у нас быў высокі і мажыны Крыловіч, а пасаваў яму заўсёды вёрткі Платонаў.

У Крыме, у доме адпачынку, з'явілася моцная каманда, якая абыгрывала ўсіх валеўбалістаў суседніх санаторыяў. Нашымі нязменнымі балеўшчыкамі былі — Аляксандр Аляксеевіч Астужаў і Іван Сямёнавіч Казлоўскі. Яны не прапуськалі ніводнай гульні. Хадзілі за намі следам і пры нашым выйгрышы частавалі каманду віном.

Астужаў быў на дзеква прыветны чалавек, які ніколі не мінаў нашай кампаніі і любіў паслухаць розныя вясёлыя гісторыі з тэатральнага жыцця, хоць сам больш маўчаў і таямніча ўсміхаўся. Праўда, аднойчы ён расказаў як яму давалося змяніць сваё сапраўднае прозвішча — Пажараў на Астужаў. На прэм'еры ў Малым тэатры, дзе ён выконваў ролю Рамэа, яго бурна выклікалі на біс, а нейкая дзяўчына ўсхвалявана крычала — Пажараў! Пажараў!

— Я стаю на сцэне, — гаварыў Аляксандр Аляксеевіч. — І чую раптам апладысменты змоўклі і пачалася нейкая сумятня, гледачы стоўпіліся ля выхаду... І каб не гучны голас з дырэктарскай ложы:

«Спакойна! Ніякага пажару няма! Спакойна!», — то, відаць, былі б і аквары. На другі дзень дырэктар выклікаў мяне і прапанаваў неадкладна змяніць маё прозвішча Пажараў на які псеўданім. Я выбраў сабе — Астужаў.

Значна паэзія, будучы ў Маскве на гастролях, мы з Платонавым пайшлі ў Малы тэатр на «Атэла», дзе Астужаў іграў Маўра. Гэта было захапляюча. Хто б мог падумаць, што ў такім спакойным, нават крыху флегматычным, заўсёды задумлівым, з кніжкаю ў руках, акцёры такая шалёная сіла ўнутранага агню, сапраўды — Пажараў.

Пасля спектакля ён сціпла прыняў словы нашага захаплення, якія мы яму выказалі, і доўга і летуценна ўспамінаў з намі Крым і сваю далёкую ўжо малодасць.

Казлоўскі ў тых часах ў Крыме быў нам таксама яшчэ малавядомы. У ім падабалася яго таварыскасць і вясёлы ўкраінскі гумар, хоць ён і здаўся вельмі ашчадным чалавекам, які, нібы Гарпагон шкатулачку, бярог свой голас. У кожную нядзелю кіраўніцтва дома адпачынку наладжвала вечары акцёрскай самадзейнасці, бо сярод адпачываючых было многа вядомых майстроў сцэны. І вось, калі Валерыя Уладзіміраўна Барсава ахвотна спявала, акампауючы сабе на раялі, то Казлоўскага не маглі ўгаварыць спець нават самыя прыгожыя курортныя дзяўчаты. Шчодры ва ўсім, ён не паказваў свой голас. І як яму ні раілі хадзіць раніцаю, пры спакойным моры, дыхаць азонам, спяваць, лежачы на вадзе, (бо гэта ўмацоўвае галасавыя звязкі), ён на гэта не зважаў і пець катэгарычна адмаўляўся. А Барсава спявала і мы хадзілі яе слухаць, пасеўшы амаль побач з чайкамі на высокія скалы.

Мы дзівіліся з Казлоўскага як і з Давіда Ойстраха, які жыў побач з намі, але не мяняў сваіх кансерваторскіх парадкаў.

— Давід, — гаварыў Казлоўскі Ойстраху, — няўжо ты хоць на месца не мог пакінуць дома сваю скрыпку. Твае практыкаванні атручваюць нам жыццё.

— Як і твой голас, — ціха, з іранічнай усмешкай, гаварыў лагодны Ойстрах.

Але ўсё ж пасля нашых заўваг, забіраўся высока на Ай-Петры і іграў там на поўную волю, а яго ўважліва слухалі горы, акампауючы сваім мяккім рэхам.

Яўген РАМАНОВІЧ,
заслужаны артыст
БССР.

Томік Якуба Коласа

Калі ў ліпені 41-га года я разам з іншымі юнакамі вёскі Ельня, што на Магілёўшчыне, пайшоў абараняць Радзіму, дык разам з сабою ўзяў томік вершаў Якуба Коласа. З ім пайшоў усю Вялікую Айчынную вайну — ад Масквы да Одэра. І ён, гэты томік, вельмі дапамагаў мне (і не толькі мне) у цяжкія гады франтавога жыцця. Хочацца расказаць некалькі выпадкаў...

...Восень 1941 года. Наша стралковая частка змагалася пад Масквой, у раёне, дзе дзейнічала дывізія праслаўленага генерала Панфілава. Хутка мы даведліся пра герайчны падзвіг 28 гвардзейцаў-панфілаўцаў, якія загінулі смерцю смельцаў, але не адступілі. Нас натхняў іх падзвіг, і, не шкадуючы жыцця, мы адбівалі варожыя атакі. У кароткія мінуты зацішыў паміж баямі я даставаў з рэчавага салдацкага мяшка кніжку паэта і чытаў салдатам, што адразу збіраліся вакол

мяне. У большасці гэта былі беларусы. Мы верылі, што хутка прыйдзем на родную зямлю, вызвалім сваіх братоў ад фашысцкай няволі, і таму з асаблівым папачуццём успрымаліся радкі:

Мой родны кут, як ты мне млы!
Забыць цябе не маю сілы!...

І журба па родных мясцінах, па землячках, што засталіся ў бядзе, болей працінала нашы сэрцы, і рука мацней сціскала вінтоўку...

1943 год. Мы на тэрыторыі Беларусі, на рэчцы Проні. Наш родны Мінск і іншыя гарады яшчэ пад акупацыяй. Чакаюць вызвадзіня.

— Прачытай «Новую зямлю», — просіць у мяне Мікола Баруны, мой зямляк.

Слухаюць таксама два рускія — Іван Сямёнаў і Юрка Шыбун і ўкраінец з-пад Кіева Аляксей Шаўчэнка. Усе

прыціхлі, задумаліся, беларуская мова бліжняя і зразумелая ўсім.

Аднойчы ж том паэта выратаваў мяне ад смерці. У час атакі мы трапілі пад мінамётны агонь. Калі ўсё скончылася і мы прыселі ў акоп, я дастаў томік і ўсё ўбачылі асколак міны, які глыбока ўпіўся ў кніжку. Яго я паклаў у салдацкую сумку на памяць.

У ліпені 1945 года, пасля дэмабілізацыі, вяртаўся я дамоў. У салдацкім рэчмяшкі вёз і томік Якуба Коласа. І дарэчы, Гітлераўцы знішчылі ўсе бібліятэкі. У мясцовай школе не было падручнікаў. Якім жа дарогім падарункам быў том паэта для вучняў!

Цяпер, усюкі раз, калі чую вершы песняра, адразу ўспамінаю той дарогі для мяне томік, паміць векавонных гадоў.

М. ЗАСТОЛЬСКІ
настаўнік.
Сяло Кельцешацкі,
Чымкенская вобл.

убачыць свет праз зорачкі на вейках, што растуць казачнымі вясёлкамі на гарачых ваках. Мы ішчымся на шырокіх санках з горкі па Чырвонаармейскай вуліцы. Мы, гэта Уладзімір Крыловіч, Барыс Платонаў і я. Санкі ўзялі ў Ліды Навахацкай, актрысы нашага тэатра, што жыла ў драўляным дамку ў канцы вуліцы. Да сустрэчы Новага года яшчэ было часу, і Крыловіч прапанаваў пакаціцца з крутой вулічнай гары. Да дванаццатай зборуцца і Еўсцігней Міровіч, і Фларыян Ждановіч, і Антук Крыніца, і я, і вядома, актрысы Вольга Галіна, Кацярына Міронава, Ліда Ржэцкая, Ірына Ждановіч. Як жа без іх, без нашых снягурчак?!

Перада мной тэлевізар. Мянюцца кадры і на экране. І ва ўспамінах. Гучыць велічны арган з філармоніі. Гляджу цудоўны балет на лёдзе. На сцэне раптам народны хор Генадзя Цітовіча. Усе колеры вясёлкі ў танцах, карагодках, віхурных тэмпах: вясёлыя лістапад, нявучылі чароты ў сінечы возера, снежная віхура ў вечназялёных хвоях.

І раптам поўдзень — высокія горы, блакітнае мора, белыя аблогі. Якая пастэль! Ну хіба можна забыць Ялту дваццатых гадоў, «рабісаўскі» дом адпачынку — «Нюра» («Маву кенар» — жоўтую казарэйку, так называўся ён у крымчаной). Пасля ваіны з фашыстамі ад дома застаўся толькі падмурок і непрыбраныя яшчэ, чорныя руіны. А некалі прыгожы, двухпавярховы, з круглымі барынямі, будынак з рознымі драўлянымі карункамі на вокнах і балконах, з шырокімі пірэстамі тэнтамі, як на алупінскім базары, над верандамі. А навакол кіпарысных дрэў і гладкая марская галька, якая размаўляе з вамі, калі вы па ёй ступаеце.

Мы паехалі ў Крым па прафсаюзных пуцёўках адпачыць, паце-

ИНДИЯ: НОВЫ ГОД У КРАІНЕ

У Дэлі, сталіцы дружалюбнай нам Індыі, цяпер таксама зіма, хоць верыцца гэтаму з цяжкасцю. Сонца паранейшаму апякае сваімі промямі, слепіць вочы, паветра чыстае і празрыстае, дрэвы стаяць у квецені. Праўда, па вечарах і начах даволі халаднавата. Насельніцтва Індыі не ведае, што такое снег. Ён не выпадаў у гэтай краіне, за выключэннем горных раёнаў Гімалаю, штата Джаму і Кашмір, з 1874 года.

Як жа сустракаюць у Індыі Новы год?

Грыгарыянскі календар, па якім Новы год адзначаюць у ноч з 31 снежня на 1 студзеня, быў уведзены ў Індыі англічанамі. Па Грыгарыянскаму календару Новы год святкуюць галоўным чынам хрысціяне, у гэты дзень у царквах звонаць званы, а ў такіх партах, як Бамбей, Калькута, Мадрас і Кочын, роўна ў поўнач пачатак Новага года абвешчаюць сірэны і гудкі параходаў і акіяніскіх лайнераў. Індыйская пераднавагодняя пошта заложана віншавальнымі паштоўкамі, адрасаванымі сваякам і сябрам.

На поўдні і ў цэнтральнай частцы Індыі распаўсюджаны мясячна-сонечны календар эры Сака, згодна якому Новы год пачынаецца з першага дня месяца чайтра, адпавядаючага 22-му сакавіка ў звычайнай гады і 21-му — у высакосных. У штаце Керала дзейнічае календар эры Калум, якая паводле падання пачынаецца з таго дня, калі легендарны Парасурама вызваліў зямлю Кералы з-пад улады мора. У бенгальцаў Новы год выпадае на сярэдзіну красавіка. Добрай прыкметай у гэты дзень лічыцца прыняць абмыванне на досвітку першага дня Повага года. Падлогу ў дамах упрыгожваюць рознакаляровымі малюнкамі з рысавай мукі.

У Кашміры па календары Саптаршы пачаткам года лічыцца сакавік, а ламаісты святкуюць яго ў снежні. У штаце Асам Новы год адзначаецца ў красавіку — малі як свята... у гонар хатняй жывёлы — жывёлу ў гэты дзень лашчаць і кормяць трысняговым цукрам і іншымі ласункамі.

ЯПОНИЯ: 6 000 МІЛЬ ПА АРКТЫЦЫ

Наома Уэмура, вядомы японскі пісьменнік і падарожнік, аўтар папулярных прыгоднічкіх кніг, адправіўся напярэдадні Новага года ў цяжкую арктычную экспедыцыю па маршруту, які пралягае ад населенага пункта Якабсхаўн (Грэнландыя) праз астравы Канадскага арктычнага архіпелага, паўночную Канаду і Аляску да Бярынгава праліва. Адважны падарожнік мае намер зрабіць гэты велізарны шлях адлегласцю ў 6 000 кіламетраў на сабайтай вупражцы.

Уэмура хоча даказаць, што менавіта на гэтым шляху (толькі ў адваротным напрамку) перасоўваліся ў незапамятныя часы эскімосы. «Эскімосы ж па паходжанню — азіяцкі народ, — адзначае пісьменнік, — вывучыў іх мову, звычкі, навучыўся разумець і бачыць свет такім, якім яго бачаць эскімосы. І я лічу найбольш верагодным, што менавіта па абранаму мною маршруту яны зрабілі сваё вялікае перасяленне».

Падобнае падарожжа звязана, натуральна, з незлічымі цяжкасцямі. Але Уэмура — не навічок і не бяздумны шукальнік прыгод. За яго плячамі — выдатная трэнерка: экспедыцыя на сабаках па Грэнландыі, падарожжа па Амазонцы, узыходжанне на найвышэйшыя пікі ўсіх пяці кантынентаў. На думку падарожніка, галоўнымі перашкодамі на яго шляху будуць працяглае адзіноцтва ў снежнай пустыні, велізарныя, прыкрытыя лёгкім снежным покрывам пустоты ў ледзяным масіве Грэнландыі, пакавы лёд і магчымае нападу галодных белых мядзведзяў на сабак.

«Я, вядома, рызыкую, — заявіў Уэмура журналістам незадоўга да пачатку экспедыцыі. — Але мне дорага маё жыццё, і я не збіраюся загінуць. Экспедыцыя дае мне унікальную магчымасць правярць самога сябе, сваю смеласць, сілу і выносливасць, правяць кемлівасць і рашучасць». Уэмура неаднаразова падкрэсліваў, што яго «арктычнае турне» — гэта своеасаблівае падрыхтоўка да антарктычнага. Ён рашыў, калі цяперашняя экспедыцыя закончыцца шчасліва, праісці на сабаках або на лыжах па Антарктыцы і дасягнуць Паўднёвага полюса.

Уэмура будзе знаходзіцца ў дарозе больш як два гады, разлічваючы ў выпадку ўдачы дасягнуць Бярынгава праліва — мэты свайго падарожжа — 7 красавіка 1977 года. Доўгія месяцы яго будзе звязваць з светам толькі маленькая аматарская рацыя. Пажадаем жа поспеху адважнаму падарожніку.

Л. АКСЕНАУ,
(ТАСС).

ФРАНЦЫЯ: НОВЫЯ МАНЕТЫ

К канцу 1974 года ў Францыі ў абарачэнне паступілі дзве новыя манеты: вартасцю ў 10 і 50 франкаў.

Сярэбраная 50-франкавая манета, створаная па эскізах мастака Агюстэна Дзюпрэ, прызначана галоўным чынам для калекцыянераў. Так, ва ўсіх ім выпадку, лічаць французскія газеты, якія пішуць, што гэтая манета прыгожай і выразнай чаканкі, вага якой 30 грамаў, а дыяметр 41 міліметр, пападае проста «ў кашалькі нумізматаў».

Што датычыць 10-франкавай манеты, якая створана па эскізах мастака Жоржа

Мацье, яе чакае больш «актыўная дзейнасць». Манета выраблена са сплаву медзі, нікелю, і алюмінію. Яе вага 10 грамаў, дыяметр — 26 міліметраў. Выпуску 10-франкавай манеты французскія газеты прысвяцілі ня мала каментарыяў. Звяртаецца ўвага, што на новай манеце адсутнічаюць сімвалы «аграрнай Францыі XIX стагоддзя». «Францыя ўпершыню ў сваёй гісторыі, — піша орган фінансавых і прамысловых колаў газета «Ві франсэз», — выпускае манету з індустрыяльнымі матывамі».

О. ШЫРОКАУ,
карэспандэнт ТАСС,
Парыж.

ПЛЁННА, БРАТКІ, ПАПРАЦАВАЛІ...

Перад навагоднім святam карэспандэнт аддзела «Парнаскія ўсмешкі» звярнуўся да дзеячай літаратуры і мастацтва з трыбуннай анкетай:

1. Раскажыце пра свае творчыя набыткі ў мінулым годзе.
 2. Якія Вашы планы на будучае?
- Вось што нам адказалі:

Паэт
Лявон КЛУБЕНЬ

1. У гэтыя дні мае землякі-хлеббаробы падводзяць вынікі сваёй працы: узважаюць мякі збожжжа, капыць бульбы, стагі сенажу. Падбіваю «бабкі» і я. І хоць ураджай паэта цяжка перавесці на пуды і цэнтнеры, мушу сказаць — сякія-такія набыткі маю. Мой лірычны герой аж двойчы паўставаў перад чытаном са старонак перыёдыкі: з выпадку юбілею панчошна-трыкатажнай фабрыкі і ў Дзень рыбака. Апрача таго напісаў шэраг вершаваных эпіграфаў-мініяцюр для цыркавой праграмы.

2. Як я ўжо адзначыў, лірыку на кілаграмы не важаць. Для паэта галоўнае — не колькасць, а якасць. Успомніце словы паэта пра здабычу радню, тоны руды дзеля адзінаго слова. Мой творчы вопыт і ўзрост падказваюць правільны шлях — не варочаць дарэмна тоны руды, а лавіць адрэзку за хвост тое адзінае слова. Спадзяюся, гэта мне нарэшце ўдацца ў Новым годзе.

Кампазітар
Ахрэм ДУДАРЫК

1. Ведаю, многім чытачам падабаюцца мае песні-маршы: альпіністаў — «Уніз па схіле», баскетбалістаў — «Не ў тую карзінку», хакеістаў — «Прымерзла кляшкі» і штангістаў — «Адарваць бы ад зямлі». Гэтую своеасаблівую спартыўную араторыю нядаўна я папоўніў новай песняй турыстаў «Пад ёлачку прыляжам...» (дарэчы, яе можна выконваць і ў навагоднім астоллі).

2. Па заказу клуба аквалангістаў працую над сюітай «Сякерай на дно».

Празаік
Антось ЦАДЗ'ЛКА

1. Як я паведамляў вам летась, выношаю задуму новага ра-

мана пад умоўнай назвай «Устаў Сысой з нагі не той». Твор прысвечаны жыццю рабочай моладзі. Але вытворчасць у у ім — толькі фон. Асноўныя падзеі адбываюцца на лесвічнай пляцоўцы сучаснага шматпавярховага дома, дзе кожны вечар ля смеццетравада сустракаюцца дваццацітрохгадовы табельшчык Сысой Качарга і грузчыца Лінка Целікава. Праз іх унутраныя маналогі і прасочваецца лёс усяго калектыву піларама «Злёны друг».

2. Падмурак рамана, як бацьчыце, закладзены. Цяпер трэба ўзвесці сам будынак, пакрыць яго дахам, зашкліць вокны і аздобіць мастацкімі дэталямі. Праца гэтая адніме не адзін дзень. Вось і закасаваю рукавы.

Мастак
Ілья ВЕТРАВЕЙ

1. Магчыма камусьці гэта здасца парадоксам, але я лічу, што руплівае сядзенне ў майстэрні пагубна дзейнічае на жываліста. Таму ўсё мае жыццё — у падарожжах. Асабліва люблю поўдзень, чарнаморскае ўзбярэжжа. Во дзе безліч сюжэтаў, багацце фарбаў! Праўда, малюючы марскія пейзажы, я карыстаюся пераважна шэра-карычневай палітрай. Мае эскізы «На пляжы», «Сонца, паветра і вада», «Незнаёмая пад парасонам», «Незнаёмая ў купальніку», «Незнаёмая з гронкай вінаграду» глыбока адлюстроўваюць багаты духоўны свет нашых сучасніц, якія ўмеюць не толькі працаваць, але і культурна адпачываць па прафсаюзных пучёўках.

2. Планы на будучае? Зноў збіраюся многа падарожнічаць. Падаў ужо заяву на пучёўку ў дом творчасці. Так, угадалі — на поўдзень.

Крытык
Даніла ЗАДУМНІЦКІ

1. Калісьці ў сваёй слаўтай кнізе (назву забыў) адзін вядомы еўрапейскі даследчык (прозвішча не помню) сказаў, што пранікненне ў свет назвы твора можа даць даволі цэласнае ўяўленне аб творчым шляху пісьменніка. Я заўважыў, што класікі любяць аднаслоўныя назвы. Адно слова... Здавалася б, што яно можа расказаць?..

Многае! Засяроджанае заглыбленне ў назву ўзбагачае наша ўяўленне аб літаратуры наогул і яе спецыфіцы ў прыватнасці. У кожным сапраўды ўдальным загаловку, мне здаецца, ёсць свая няўлоўная тайна прывабнасці.

І ў той жа час нельга аналізаваць нейкі заглавак, недакладна, цёмна ўяўляючы яго сутнасць. Гісторыя ведае нават літаральныя супадзенні. Скажам, у Адама Міцкевіча ёсць паэма «Дзяды», а ў нашага Якуба Коласа вершы «Дзед-госць», «Дзед-калгаснік» і «Дзед і ўнук», — гэта значыць, тыя ж самыя дзяды. Такое супадзенне можна вытлумачыць блізкасцю польскай і беларускай моваў. Але не выключана і іншае, прынамсі, знешняе падабенства ўсіх дзядоў. Пра гэта я напісаў у сваёй апошняй кнізе.

2. У якасці неадкладнай задачы ў гэтыя дні паўстае праблема падабенства і літаратурных Дзядоў Марозаў. Праблема шматгранная. Аднак у сваёй новай працы я спынюся пакуль што толькі на адной грані. Якой? Даруйце, гэта ўжо мой сакрэт.

ВЯСЕЛЫМ ШТРЫХОМ

Малюні А. ШАШЦОВА.

ФІНЛЯНДЫЯ: КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ ДЗЕДА МАРОЗА

Дзед Мароз, барадаты стары ў чырвонай шапачцы, які прыносіць дзецям падарункі ў Новы год, у розных краінах называецца па-рознаму і дэталі яго паводзін розныя. Але дзеці ведаюць, што жыве ён у Фінляндыі, больш дакладна ў Лапландыі, на гары Карватунтуры (слова «тунтуры» — аднакарэннае са словам «тундра» — азначае «лысая макушка»). Калі ж дзеці гэтага не ведаюць, то яны могуць адрасаваць свае паштункі Дзеду Марозу

хоць на Паўночны полюс, аднак паштовыя аддзяленні ўсіх краін адпраўляюць дзіцячыя пісьмы проста ў сталіцу Фінляндыі, дзе створана спецыяльная канцылярыя для карэспандэнцыі Дзеда Мароза. У мінулым годзе ён атрымаў з-за рубяжка тры тысячы пісем, а ў гэтым годзе іх колькасць падвоілася. Канцылярыя Дзеда Мароза адназвае на пісьмы, якія гасяцца спецыяльным штэмпелем.

Пісьмы ад дзяцей, нягледзячы на іх разнастайнасць, здзіўляюць і здзіўным супадзеннем жаданняў. І маленькая негрыцянка, і фінская дзяўчынка хочуць ляльку, а амерыканскі і фінскі хлопчыкі — машыну або пад'ёмны кран. І ўсе яны імкнуча да міру і радасці, а самому Дзеду Марозу жадаюць шчасця і поспехаў у новым годзе.

Т. МЯКІНЕН,
карэспандэнт ТАСС,
Хельсінкі.

Рэдакцыя часопіса «Здравоохранение Белоруссии» выназвае спачуванне тэхнічнаму рэдактару А. Н. Юшынай з прычыны напатнаўшага яе гора — смерці бацькі.

СУСТРЭЦЫ, ПОШУКІ, АДКРЫЦЦІ

ФІЛЬМЫ ПРА ВОСТРАЎ СВАБОДЫ

ПА ІНІЦЫЯТЫВЕ ЧАСОПІСА
«СОВЕТСКАЯ МУЗЫКА»

НОВЫЯ АБРАДЫ І РЫТУАЛЫ

«ШАУЧЭНКАЎСКАЯ СПРАВА»

РАЯЦА ФАЛЬКЛАРЫСТЫ КРАІНЫ

Адбыўся чарговы пленум Усесаюзнай фальклорнай камісіі пры Саюзе кампазітараў СССР. У Алма-Ату з'ехаліся дэлегаты з усёй краіны. Увагу прыцягвала актуальнасць тэмы: «Марксісцка-ленінская метадалогія і сацыялагічныя аспекты вывучэння фальклору».

Грунтоўны даклад зрабіў старшыня камісіі — маскоўскі музыказнаўца Э. Аляксееў. Ён акцэнтаваў увагу на вывучэнні і аналізе форм бытавання музычнага фальклору, на працах уздзеянні песні на слухача, на разуменні яе сацыялагічнай функцыі. Для поспеху гэтай работы выпрацоўваецца ўніверсальная жанравая класіфікацыя музычнага фальклору.

Цікавым было выступленне заслужанага дзеяча культуры Латвійскай ССР, доктара мастацтвазнаўства Я. Вітолія (Рыга) — «Фальклор і сучаснасць», які гаварыў пра творчасць пераэсэнсаванне ў наш час старых песенных жанраў у песні і нараджэнне новых жанраў у гарадскім фальклоры (працоўная песня, студэнцкая, турысцкая, песня-раманс, песні «гітарыстаў»). Назіранні Я. Вітолія падмацоўваліся іншымі дэлегатамі; напрыклад, пра

маладзёжную песню гаварыў маскоўскі фалькларыст Л. Кулакоўскі, пра пашырэнне жанравых межаў у сувязі з новымі сацыяльнымі ўмовамі — дэкада А. Аманова і П. Аравіна (Алма-Ата), В. Маградзе (Тбілісі) і К. Абдулаева (Ташкент). Присутнім цікава было даведацца пра новыя рытуалы і новыя абрады песні Грузіі; пра сацыяльную тэматыку ў лірычным жанры ўзбекскага фальклору; пра герцаіцкую развіталых песень (коштау) казахскага народа і г. д.

Шэраг дэкладаў быў прысвечаны праблемам сацыялогіі музычнага фальклору.

Значнае месца адводзілася пытанням збірання і вывучэння музычнага фальклору, музычным дыялектам унутры рэспублік. Шмат цікавага пра вывучэнне міжрэспубліканскіх культурных кантактаў у суседніх пагранічных раёнах рэспублік расказалі прадстаўнікі Літвы і Малдавіі, Казахстана і Эстоніі.

Матэрыялы пленума паспрыяюць больш плённай і мэтанакіраванай працы нашых беларускіх фалькларыстаў.

С. НІСЕВІЧ,
музыказнаўца.

ВЫСТАЎКА У ГРОДНА

Саракагоддзю творчай дзейнасці аднаго са старэйшых беларускіх жывапісцаў А. Б. Заборава прысвечана выстаўка, якая адкрылася ў Гродна.

У экспазіцыі прадстаўлены лепшыя творы мастака — партрэты, пейзажы, тэматычныя карціны. Сярод іх — «Ленін у Фінляндзіі», «Браслаўскі пейзаж», «Начная змена», «Маці франтавіка» і іншыя.

АБ РОДНЫМ МІНСКУ

Лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола кампазітар Ігар Лучанок і народны паэт Беларусі Пімен Панчанка прысвяцілі сваю новую песню гораду-ге-

КНІГА ДРУЖБЫ

Так можна назваць вялікі зборнік «Савецкая драматургія», які рыхтуецца да выпуску ў Грузіі рэспубліканскім выдавецтвам «Хеллаўнеба». У кнігу ўключаны творы драматургаў з усёх саюзных рэспублік. Беларуская драматургія прадстаўлена «Трыбуналам» А. Макаёнка.

А. КАСЯНКОУ.

БЕЛАРУСКІЯ МЕЛОДЫІ У ПОЛЬШЧЫ

Народны хор вытворчага аб'яднання «Вэўкавысцэментшыфэр», танцавальны калектыў раённага Дома культуры і аркестр музычнай школы Ваў-

рою Мінску. Яе першае выкананне аўтары дэкарылі маладому спеваку Віктару Стральчэні.

кавыска вярнуліся з гастрольнай паездкі ў Польшчу. Канцэрты ў розных гарадах брацкай краіны прайшлі з вялікім поспехам.

НА ЭКРАНЕ — КУБА

Кінафестываль, прысвечаны 16-й гадавіне Кубінскай рэвалюцыі, пачаўся ў гарадах і вёсках рэспублікі. Яго адкрывае новая двухсерыйная мастацкая кінааповесць «Чалавек з «Майсініку» рэжысёра Мануэля Пераса.

У аснову сцэнарыя карціны пакладзены рэальныя падзеі, якія адбыліся на Кубе ў 60-я гады, у найбольш напружаны перыяд барацьбы з контррэвалюцыяй. Гэта фільм-памнік, у якім аўтары факт за фактам, гадзіна за гадзінай аднаўляюць гісторыю ўзрушальнага аднаборства Альберта Дэльгада — аднаго з супрацоўнікаў дзяржбяспекі з бандытамі.

«Безыменныя героі, якія дзейнічалі ў варожым акружэнні, былі ўдвойне героямі»... — гучаць у фінале фільма словы Фідэля Кастра.

У ролі Альберта Дэльгада выступае вядомы кубінскі акцёр Серхіо Кар'еры. За ства-

рэнне гэтага вобраза ён быў удастоен прызга VIII Міжнароднага кінафестывалю ў Маскве за лепшае выкананне мужчынскай ролі.

З цікавасцю паглядзяць глядачы таксама савецкую поўнамэтражную хронікальна-дакументальную кінастужку «Сардэчна запрашаем!» — гаворыць Куба». Гэта хвалючы расказ аб афіцыйным сяброўскім візіце Генеральнага сакратара ЦК КПСС таварыша Л. І. Брэжнева ў рэспубліку Куба.

У яркай публіцыстычнай форме фільм аднаўляе атмасферу сардэчнага прыёму, аказанага Леаніду Ільічу Брэжневу кіраўнікамі кампартыі і ўрада рэспублікі Куба, усімі працоўнымі брацкай краіны. У карціне паказаны гутаркі таварыша Л. І. Брэжнева з першым сакратаром ЦК КП Кубы, прэм'ер-міністрам рэвалюцыйнага ўрада Фідэлем Кастра, іншымі кіраўнікамі рэспублікі, масавы мітынг дружбы на пло-

шчы рэвалюцыі імя Хасэ Марці ў Гаване, наведанне Сант'яга-дэ-Куба, адкрыццё школы-інтэрната імя У. І. Леніна, падпісанне савецка-кубінскай дэкларацыі і іншыя памятныя падзеі гэтага гістарычнага візіту.

У кінаатэтрах і клубах будучы дэманстравацца таксама хронікальна-дакументальныя кінастужкі «А. М. Касыгін у кубінскім сяброў», «Наш госць — Фідэль Кастра», «Добры дзень, Куба!»

БЕЛТА.

ВЯЛІКАМУ КАБЗАРУ

«Шаўчэнкаўская справа», выяўленая ў Дзяржаўным архіве Мінскай вобласці, яшчэ і яшчэ раз сведчыць аб гарачай любові да нейміручых твораў геніяльнага Кабзара не толькі на яго радзіме — Украіне, але і ў Расіі, і на Беларусі.

Справа, пачатая ў канцылярый мінскага губернатара 26 студзеня і завершаная 15 ліпеня 1911 года, расказвае аб тым, што прыхільнікі таленту Шаўчэнка яшчэ задаўга да 1911 года вырашлі ўвесці яго помнік у Кіеве. У справе якраз і ідзе гаворка пра збор сродкаў на помнік на Украіне, Расіі, Беларусі і іншых мясцінах царскай імперыі. Аб'яднаны камітэт па ўзвядзенню помніка Тарасу Рыгоравічу Шаўчэнку, улічваючы, што набліжаецца 50-годдзе з дня смерці паэта, звярнуўся да мінскага губернатара з просьбай дазваліць збор добраахвотных ахвяраванняў на губерні. Губернатар папярэдне запрасіў міністэрства ўнутраных спраў Расіі. Адтуль адказалі, што спадзяюцца на меркаванне мясцовых улад, прычым асігнаванне казенных сродкаў на гэтую мэту забаронена. Мінская гарадская дума, куды таксама наступіў падобны зварот, палічыла патрэбным прыняць «сімавалічны ўдзел» у пабудове помніка і выдзеліла зусім невялікую суму. Затое падпісныя лісты для збору сродкаў, распаўсюджаныя сярод насельніцтва Мінска, Барысава і іншых гарадоў, мелі вялікі поспех.

Яфім САДОЎСКІ.

І АЖЫВАЛІ ПАДЗЕІ

Калі яны сабраліся разам, адгукнуўшыся на запрашэнне Саюза кампазітараў БССР, па сівых валасах зноў убачылі, як імкліва ляціць час. Усё далей адыходзіць вайна, ды памяць аб ёй не аціхае ў сэрцах. Сэрца чуе і рэха артылерыйскага налёту, і задумлены спеў салдат у зямлянцы, і голас франтавога сябра воінаў — баяна. Гэтакі прысвечаны сустрэча, скліканая на ініцыятыве маскоўскага часопіса «Советская музыка».

Яе ўдзельнікі прыйшлі ў музей Вялікай Айчыннай вайны і там, сярод дарагіх кожнаму рэліквій і дакументаў, сталі прыгадваць факты непарыўнай садружнасці байца і песні, шытка і скрыпкі.

Народны артыст СССР Р. Шырма, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Г. Вагнер і музыказнаўца В. Сізка гаварылі аб тым, які значны быў і застаецца ўплыў вызваленчай вайны савецкага народа з гітлераўскай Германіяй на тэматычныя даягледы творчасці

кампазітараў і выканаўцаў, пра багацце фальклору тых часоў, пра новыя творы, што напісаны і пішучца да знамянальнай даты—30-годдзя Перамогі.

Журналісты В. Сіманава і Г. Краснапёрка, заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Л. Мухарынская, настаўнік з горада Луцка І. Гусянцоў прыгадалі незабыўныя эпізоды з дзейнасці партызанскіх агіттрадаў і самадзейных ансамбляў, актыўны ўдзел у якіх прымалі і прафесіянальны музыканты, выхаванцы жансерваторый краіны.

Сустрэча прайшла ў вельмі хвалючай атмасферы. Ажывалі падзеі, абліччы, герцаічныя ўчынкі воінаў і партызан, ажывалі і мелодыі патрыятычных песень, частушак, лірычных споведзей, з якімі парадніліся некалі салдаты Радзімы.

Г. НОВІКАВА,
студэнтка БДУ
імя У. І. Леніна.

Наля трыццаці тысяч наведвальнікаў пабывала ў мінулым годзе ў Доме-музеі Адама Міцкевіча ў Навагрудку. На здымку — група работнікаў культуры Карэліцкага раёна знаёміцца з новымі экспанатамі, якія расказваюць пра жыццё і творчасць вялікага польскага паэта.

Фота Р. АЛЫМАВА.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правалення Саюза пісателёў БССР, Мінск.

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА»

Выходзіць па пятніцах на шаснаццаці старонках

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Адрас рэдакцыі: 220600, ГСП, Мінск, вул. Захарава, 19.

Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 33-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 33-25-25, адзнага сакратара — 33-44-04, аддзела грамадска-палітычнага жыцця і інфармацыі — 33-22-04, аддзела прозы і паэзіі — 33-22-04, аддзела крытыкі і бібліяграфіі — 33-24-62, аддзела тэатра, кіно і музыкі — 33-21-53, аддзела выяўленскага мастацтва, архітэктуры і вытворчай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-24-62, аддзела пісем і масавай работы — 33-24-62, выдавецтва — 22-51-62, бухгалтэрыі — 22-50-00.

Рукапісаў рэдакцыя не вяртае.

Галоўны рэдактар Хведар ЖЫЧКА.

Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Барыс БУР'ЯН, Анатоль ГРАЧАНІКАУ, Юрый РЫГОР'ЕУ, Канстанцін ГУБАРЭВІЧ, Ігар ДАБРАЛЮБАУ, Васіль ІВАШЫН, Віктар КАВАЛЕНКА, Аляксандр КАПУСЦІН [намеснік галоўнага рэдактара], Уладзімір НЯФЕД, Віктар ПРАТАСЕНЯ, Іраіда САНКОВА, Мікола ТКАЧОУ, Юлія ЧУРКО, Віктар ШЫМУК [адказны сакратар], Рыгор ШЫРМА.